371.077
พ472ก
2554

การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

สารนิพนธ์
ของ
พวงเพชร บุญยะใบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2554
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A130269

การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

บทคัดย่อ

ของ

พวงเพชร บุญยะใบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2554

พวงเพชร บุญยะใบ. (2554). **การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารจำนวน 13 คน และครูผู้สอนจำนวน 128 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test (Independent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน สำหรับครูผู้สอนที่มีระดับที่สอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พบว่า มีปัญหาการขาดแคลนครูที่ตรงกับรายวิชาที่สอน และครูขาดความรู้และเทคนิควิธีในการที่จะเลือกใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผล มากที่สุด ซึ่งผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะว่า ควรรับครูที่ตรงตามวุฒิ และจัดครูเข้าอบรมในวิชาที่ตนสอนเพิ่มเติม เพราะเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด

A STUDY OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF ISLAMIC RELIGIOUS AND GENERAL EDUCATION PRIVATE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

AN ABSTRACT

BY

PUONGPETCH BOONYABAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Education Degree in Educational Administration

at Srinakharinwirot University

March 2011

Puongpetch Boonyabai. (2011). ***A study of Academic Administration of Islamic Religious and General Education Private Schools under the Office of Bangkok Educational Service Area 2.*** Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Puongrat Kesonpat.

The purposes of this research were to study and compare the academic administration of Islamic Religious and General Education Private Schools under the Office of Bangkok Educational Service Area 2 in 4 areas, i.e. academic work plan, curriculum development, learning process management development, and assessment and evaluation; study problems and suggestions concerning the academic administration. The teachers' opinions towards the academic administration were compared by education degrees, work experiences, and teaching class levels. The samples used in the research consisted of 13 school administrators and 128 teachers. The instruments used for data collection were an unstructured interview form and a 5-level rating scale questionnaire with an alpha reliability of .95. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation, and t-test (Independent).

The research results were as follow.

1. The academic administration of the Islamic Religious and General Education Private Schools under the Office of Bangkok Educational Service Area, as a whole, and the 4 areas, i.e. academic work plan, curriculum development, learning process management development, and assessment and evaluation were at the moderate level.

2. The comparisons of teachers' opinions towards the academic administration revealed that teachers having different education degrees or work experiences did not have different opinions; teachers teaching at different class levels had different opinions at .01 level of significance.

3. The results of studying problems and suggestions concerning the academic administration reveal high level shortage of specific subject teachers and teachers lacking knowledge and methods in selecting assessment and evaluation instruments. The school administrators had suggestions: recruiting teachers having qualified degree for the teaching subjects and teachers attending in-service training programs related to their teaching subjects.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ของ พวงเพชร บุญยะใบ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ได้กรุณาแนะนำ เอาใจใส่ และให้คำปรึกษาชี้แนะทุกขั้นตอนแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ กรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ให้ความรู้และคำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้สารนิพนธ์ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง และอาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา ที่เป็นคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงสารนิพนธ์ และกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นิตย์ โรจน์รัตนวาณิชย์ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร อาจารย์ ดร.สุวพร เซ็มเฮง ประธานและกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาการทดสอบและการวัดผลทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยจนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนทินกรณ์พิทยานุสรณ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้แบบสอบถาม และคณะผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและบุคลากรทุกท่านในโรงเรียนบางกอกวิทยา (มูลนิธิ) โรงเรียนอิสลามสันติชน โรงเรียนอัลวารุ้ลอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนาศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนศาสนวิทยา และโรงเรียนอัลกุรรอน์วิทยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้กล่าวนามและมิได้กล่าวนาม ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณ ครอบครัวบุญยะใบ และเพื่อนๆ ทุกคนที่เสริมกำลังใจ กำลังกาย และกำลังความคิด เป็นผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

พวงเพชร บุญยะใบ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
	สมมุติฐานของการวิจัย	11
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	12
	การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน	13
	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	14
	ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน	23
	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	24
	สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ	27
	การบริหารงานวิชาการ	35
	ความหมายของการบริหารงานวิชาการ	35
	ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ	38
	หลักการแนวคิดการบริหารงานวิชาการ	40
	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร	41
	ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	42
	การวางแผนงานวิชาการ	48
	ความหมายการวางแผนงานวิชาการ	48
	กระบวนการวางแผนงานวิชาการ	50
	การพัฒนาหลักสูตร	51
	ความหมายและความเป็นมาของหลักสูตร	52
	ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	55
	การพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	(ต่อ)	
	การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	79
	ความหมายของการจัดการเรียนรู้	80
	ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	87
	สื่อการเรียนการสอนกับการจัดการเรียนรู้	91
	บทบาทของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้	92
	การวัดผลและประเมินผล	95
	ความหมายของการวัดผลและประเมินผล	96
	หลักในการวัดผลและประเมินผล	97
	ขอบข่ายการวัดผลประเมินผล	100
	เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรต้น	102
	วุฒิการศึกษา	102
	ประสบการณ์ในการทำงาน	103
	ระดับที่สอน	105
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	106
	งานวิจัยในประเทศ	106
	งานวิจัยต่างประเทศ	111
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	113
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	113
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	114
	การสร้างแบบสัมภาษณ์	115
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	116
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	117
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	119
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	120
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	120
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	132
ความมุ่งหมายของการวิจัย	132
สมมุติฐานของการวิจัย	132
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	133
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	133
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	134
สรุปผลการวิจัย	135
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	136
อภิปรายผล	136
ข้อเสนอแนะ	140
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	156
ภาคผนวก ก	157
ภาคผนวก ข	168
ภาคผนวก ค	170
ภาคผนวก ง	175
ภาคผนวก จ	177
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	185

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2550.....	32
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน.....	114
3	จำนวนผู้บริหาร.....	117
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน.....	121
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเขต 2 โดยรวมและรายด้าน (n = 128).....	122
6	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวางแผนงานวิชาการจำแนกเป็นรายข้อ (n = 128).....	123
7	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรจำแนกเป็นรายข้อ (n = 128).....	124
8	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ (n = 128).....	125
9	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวัดผลและประเมินผลจำแนกเป็นรายข้อ (n = 128).....	126
10	การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	127

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
11	การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.	128
12	การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับที่สอน.....	129
13	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2.....	130
14	ค่าความถี่ และร้อยละของข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2.....	131

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีดุลภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และสังคมสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเจตนารมณ์การเชื่อมต่อเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาระหว่างปัจจุบันกับอนาคตให้เป็นไปอย่างมีทิศทางและมาตรการ ซึ่งแปลไปสู่การปฏิบัติเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรทางสังคมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 5-9)

การถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การพัฒนาใดๆ ก็ตาม หมายถึง การทำให้เจริญขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ การพัฒนางานวิชาการก็เช่นเดียวกันจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดสภาพที่ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นตามจุดมุงหมายที่ต้องการนั้น งานวิชาการเป็นงานหนึ่งในบรรดาหลายๆ งานในโรงเรียน เช่น งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และความสัมพันธ์ชุมชน หัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2538: 30)

การบริหารเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกัน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับการบริหาร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ตนรับผิดชอบ การบริหารจะสำเร็จได้ดีขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร ที่จะสามารถนำกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด และหลักสูตร คือ แผนที่ครอบจักรวาลของโรงเรียนหรือของสถานศึกษาเป็น Blueprint ในการทำงานของนักบริหารสถานศึกษาที่ประสงค์ใช้หลักสูตรเป็นหลักในการบริหารโรงเรียนและกลุ่มงานพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ตามหลักการของหลักสูตรนั้นประกอบด้วยงานวิชาการซึ่งมีหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญมาก (วินัย ดิสสงค์. 2549: 44-45)

งานวิชาการนั้นเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจของโรงเรียน มีหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่สุดของงานวิชาการ ใช้กำกับกระบวนการผลิตและกำกับการจัดระบบงานในส่วนต่างๆ ของโรงเรียน ให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนที่เป็นคนสมบูรณ์ งานวิชาการจึงกลายเป็นงานศูนย์กลางของโรงเรียน ครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบ โรงเรียนใดที่งานวิชาการก้าวหน้าโรงเรียนนั้นมักจะมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมยอมรับ โรงเรียนใดงานวิชาการล้าหลังโรงเรียนนั้นมักจะเสื่อมถอย แต่งานวิชาการนั้นไม่ได้หมายถึงงานที่เป็นผลจากการเรียนหนังสือเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ไม่ได้หมายถึงผลสอบและการเข้าศึกษาต่อในระดับสูง สุดยอดของงานทางวิชาการของโรงเรียนที่แท้จริงก็คือ การเป็นโรงเรียนที่เต็มไปด้วยบรรยากาศและโอกาสในการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนนั้นๆ คือ โรงเรียนที่เต็มไปด้วยสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ กิจกรรมและโอกาสตลอดจนสิ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนชักนำให้เด็กได้ประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง นั่นคือความฝันอันสูงสุดของความสำเร็จทางวิชาการของโรงเรียน ที่เป็นไปตามหลักการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์

งานวิชาการของโรงเรียนนั้นมีความหมายกว้างขวางกว่าหลักสูตร แต่มีหลักสูตรเป็นแกนกลาง แต่เหตุสำคัญในการจัดให้มีองค์การที่เรียกกันว่าโรงเรียนนั้น คือ งานการเรียนการสอน โดยมีหลักสูตรกำกับเรื่องความรู้ เรื่องทักษะ เรื่องความชำนาญ และความสามารถในการปฏิบัติการเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตร และยังมีส่วนที่ว่าด้วยภาวะสุขภาพอนามัยอยู่อีกด้วย รัฐบาลไทยได้มีการปรับโครงสร้างกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้โอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้มีเสรีภาพทางวิชาการซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่าครูผู้สอน ผู้เรียน มีเสรีภาพในการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมให้มีการคิดค้นพัฒนาหารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา ให้เป็นการศึกษาที่ดีมีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถผลิตคนที่มีคุณภาพและเป็นการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับกระบวนทัศน์ ซึ่งจะช่วยทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอันเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งบรรลุตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา (ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. 2547: 1-2)

ประเทศไทยมีผู้นับถือศาสนาอิสลามกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ในแต่ละภาคมีความแตกต่างกันที่จำนวนประชากร จากความแตกต่างของจำนวนประชากรที่เท่ากันนั้น ในการจัดการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาอิสลามให้เยาวชนจึงมีความแตกต่างในรูปแบบเฉพาะออกไปบ้าง แต่ก็มีมัสยิดเป็นศูนย์รวมกลางของการพัฒนาการศึกษาที่เหมือนกัน มีโรงเรียนเอกชนอยู่กับมัสยิดทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน และการเรียนการสอนศาสนาทั่วไปมีการเรียน

การสอนแบบเรียนรวมทั้งศาสนาและสามัญ และการเรียนการสอนเฉพาะศาสนาเพียงอย่างเดียว มีการจัดการเรียนการสอนแบบมัสยิดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ในขณะสังคมเศรษฐกิจกำลังปรับตัวและกำลังเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาด้านศาสนาโดยศูนย์การเรียนที่มัสยิดหรือองค์กรอื่นดำเนินการนั้นมีหลากหลายวิธีเกิดขึ้น ตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและความพร้อมทางทรัพยากรในแต่ละเรื่อง แต่ที่สุดแล้วมีเป้าหมายที่จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในด้านการผลิตคนให้มีคุณธรรมและเข้าใจในการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา (วินัย สะมาอูน. 2543: 1-2)

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องบูรณาการวิชาการทางศาสนากับวิชาการทางสามัญเข้าด้วยกัน ในการจัดการเรียนการสอนมัสยิดในประเทศไทยมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และคำสอนของศาสนาอิสลามมีคำสั่งใช้ให้ชาวมุสลิมทุกคนต้องแสวงหาความรู้แม้จะมีความยากลำบาก

ด้วยเหตุนี้ชาวมุสลิมทุกคนจึงต้องศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ตนไม่รู้ และเผยแพร่ความรู้ไปสู่ผู้อื่นเยาวชนชาวมุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรภาคบังคับตามกฎหมาย แล้วยังต้องเรียนรู้วิชาการทางด้านศาสนาและหลักปฏิบัติธรรมควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น จึงมีโรงเรียนเอกชนเกิดขึ้นเพื่อรองรับนักเรียนตามความต้องการของผู้ปกครอง และสังคมมุสลิมการบริหารงานวิชาการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนเพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพ มาตรฐานของงานด้านวิชาการจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะเห็นความสำคัญของงานวิชาการ มีความเข้าใจขอบข่ายของงานและภารกิจหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี (กมล ภู่ประเสริฐ. 2544: 6) สอดคล้องกับไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 13) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ต้องสนใจและเข้าใจลึกซึ้งโดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน การบริหารในโรงเรียนงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและดำเนินการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง การเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถเข้ามาได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ รวมถึง การวัดผลและประเมินผล รวมทั้ง การวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ หลักสูตรโรงเรียน หมายความถึง การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนแต่ละแห่งกำหนดขึ้นเป็นกรอบ หรือแนวทางของการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล

กระบวนการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญมีจุดประสงค์คือ การพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ตามหลักการอิสลาม เป็นการสนองความต้องการของพี่น้องมุสลิมในการดำเนินชีวิตที่มีอิสลามเป็นศาสนาและเป็นวิถีชีวิตที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เลย เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมและเนื่องจากโรงเรียนเอกชนต้องเน้นคุณภาพทางวิชาการหรือต้องแข่งขันกันทางวิชาการ จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพวิชาการตลอดเวลา (พันธณีย์ วิหคโต. 2545: 13-14)

อย่างไรก็ตาม ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญนั้น โรงเรียนยังประสบปัญหาต่างๆ เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนทั่วๆ ไป ได้แก่ ปัญหาครูลาออกระหว่างปีการศึกษา หรือการได้งานที่ดีกว่า ทำให้มีปัญหาด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากแผนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูอีกส่วนหนึ่งขาดจิตและวิญญาณ ปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม และด้านการพัฒนาหลักสูตรมีการดำเนินการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับธรรมชาติของโรงเรียนที่เน้นหลักการอิสลามและผนวกวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศาสนาและวัฒนธรรม

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งมีหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญมาก อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ในปัจจุบันประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากขึ้น เพราะเห็นว่าบุตรหลานมีโอกาสเรียนรู้วิชาการทางศาสนาพร้อมๆ กับวิชาสามัญ แต่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ยังต้องพัฒนาด้านคุณภาพ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุง ส่งเสริม ดูแล และช่วยเหลือทางด้านวิชาการเพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานของโรงเรียนให้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องบริหารงานวิชาการโดยครอบคลุมภารกิจและขอบข่ายการบริหารวิชาการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรธรรมนูญโรงเรียน และแผนปฏิบัติการควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และนำไปในการวางแผนงานวิชาการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 เพราะงานวิชาการถือได้ว่า เป็นงานหลักของโรงเรียนและเป็นภารกิจที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก และอีกประการหนึ่งผู้บริหารจะได้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอื่นๆ ที่ใช้หลักสูตรเดียวกัน อาจจะมีปัญหาคล้ายคลึงกันซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ไม่มากก็น้อยต่อผู้บริหารในการที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมเพื่อพัฒนา ส่งเสริมงานวิชาการด้านต่างๆ ในโรงเรียนของตนเองให้ดีและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสำคัญ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำวิธีการบริหารงานวิชาการจัดทำแผนกำหนดแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้

2. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมงานวิชาการในโรงเรียนของตนเองให้เป็นระบบและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน จำนวน 191 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน ต่อจากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับที่เปิดสอนเป็นฐานและทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของครู

1) วุฒิการศึกษา

(1) ปริญญาตรี

(2) สูงกว่าปริญญาตรี

2) ประสบการณ์ในการทำงาน

(1) ต่ำกว่า 10 ปี

(2) 10 ปีขึ้นไป

3) ระดับที่สอน

(1) อนุบาล-มัธยม

(2) มัธยม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน

1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ

2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร

3) ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนในด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล

1.1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การกำหนดแนวทางปฏิบัติให้กับบุคคลที่ทำงานในโรงเรียน โดยใช้ความรอบรู้ในการวางแผน มีความรู้ความสามารถชี้นำครู มีการดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียนจนถึงการจัดการเรียนการสอน การกำหนดเป้าหมายของการทำงานโดยครูและคณะกรรมการโรงเรียน การพิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้แผนที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการงานวิชาการของโรงเรียน การเลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของงานตามหน้าที่ การแปลโอกาสให้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำเอาแผนที่มีอยู่ไปใช้อย่างมีเหตุผล และมีการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานและการประเมินผลรวบยอด

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร โดยจัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน การสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตร โดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรมสัมมนา การส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบอย่างเพียงพอครบทุกระดับชั้น การจัดทำสาระ

หลักสูตรให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน การบริหารการใช้หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมเชื่อมโยงกันตามมาตรฐาน จัดการกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยมีการสอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการนำข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน มีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ระดับชั้น จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรของโรงเรียน

1.3 ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยโรงเรียนนำแนวคิด แนวปฏิบัติ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มศักยภาพอย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีมุมหนังสือ คู่มือครู แผนการสอนและเอกสารที่ครูใช้ศึกษาค้นคว้า ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำเนื้อหา ส่งเสริมครูให้เตรียมการสอนของครูให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การนิเทศกระบวนการเรียนการสอนภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาของการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน มีการชี้แจงนักเรียนทุกครั้งในการประเมินผล โดยต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรที่กำหนด จัดทำหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเป็นคู่มืออย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกันโดยการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน วัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงตรงกับเกณฑ์การประเมินผลของหลักสูตร จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแบบทดสอบนักเรียนทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติควบคู่กันไป ควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียน ควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียนอย่างมีระบบและถูกต้องตามระเบียบ มีการจัดทำข้อมูล สถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้เป็นหลักฐาน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษากำหนด

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน โดยปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

4. ระดับที่สอน หมายถึง ชั้นการสอนของครู คือ ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยกำหนดให้ 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นระดับช่วงชั้นที่ต่างกัน หรือขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน

5. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุดของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ หรือรองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำแนกเป็นปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

6. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งหรือรักษาการปฏิบัติการหรือทำการสอนในโรงเรียนเอกชนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 นับตั้งแต่วันที่บรรจุ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

7. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ หมายถึง สถานศึกษาเอกชนที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (สามัญศึกษาและวิชาการทางด้านศาสนาอิสลาม) ภายใต้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีทั้งหมด 7 แห่ง เลือกมาศึกษาวิจัยเพียง 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบางกอกวิทยา (มูลนิธิ) โรงเรียนอิสลามสันติชน โรงเรียนอัลวารุ้ลอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนาศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนศาสนวิทยา และโรงเรียนอัลกุรรออ์วิทยา

8. สำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 หมายถึง องค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน ประกอบด้วย เขตวังทองหลาง เขตห้วยขวาง เขตประเวศ และเขตหนองจอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นักวิชาการ และผลงานการวิจัย มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไปไปยังโรงเรียนโดยตรง ดังแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 2) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร หากมองการบริหารงานวิชาการในด้านของโรงเรียน งานบริหารวิชาการ ได้แก่ งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครูการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานโรงเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพของโรงเรียนและจากงานวิจัยของ อเนก นิมมานนิรชร (2544: 9) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ตัวแปรที่เป็นขอบข่ายของการบริหารวิชาการ 6 ตัวแปร คือ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารงานวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน 6) การนิเทศการศึกษาและผลการวิจัยทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน การวางแผนงานวิชาการ การประเมินการจัดงานวิชาการ และการพัฒนาส่งเสริมทางด้านวิชาการ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา โดยนำแนวความคิดของ ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2546: 3-4) และนโยบายการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนเอกชนในแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554) ของ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540: 39-40) ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงานวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ควรให้ความสำคัญเป็นหน้าที่แรก เพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในโรงเรียนจึงต้องมีการวางแผนงานวิชาการ เพื่อที่จะได้ใช้ใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด เพราะการวางแผนจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่ทำในอนาคตล่วงหน้า ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้และทำให้สามารถพัฒนาโรงเรียนไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงจะช่วยแนะนำช่วยเหลือครูได้ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะกับความต้องการของบุคคล

และสภาพสังคมเนื่องจากหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในด้านใดและควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างไร

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือการสอนให้ได้ผลดีนั้น ควรจะต้องเริ่มที่หลักการและจัดกระบวนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการ จะต้องจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนซึ่งมีอยู่หลากหลายเข้ามาช่วยให้กระบวนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นงานสำคัญเพื่อที่จะทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ทั้งยังแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนว่าบรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนในรายวิชานั้นๆ หรือไม่ จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผล (ธำรง บัวศรี. 2532: 6-7)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน ผลการวิจัยของ เคซเซอร์วิค (Knezevich. 1984: 5); แทนเนอร์ (Tanner. 1981: 333) และแนวคิดของ กิบสันและดอลเนลลี (Gibson; & Donnelly.1982) พบว่า ปัจจัยระดับครูที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย 1) ลักษณะชีวสังคมของครู ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และตำแหน่งหน้าที่ 2) คุณภาพการสอนของครู 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ 4) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชบา เด็ดดวง (2549: บทคัดย่อ) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 20-30 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 30 ปี มีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่มีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมมีความสามารถในการสอน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า เนื่องจากครูจะมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการเป็นเครื่องประกัน ส่วนงานวิจัยของ กษมา แพร่ภิญโญ (2546: บทคัดย่อ) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ย่อมมีความสามารถในการสอนและมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า เนื่องจากครูจะมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการเป็นเครื่องประกันประสบการณ์การสอน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับวิธีการการพัฒนาทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กล่าวได้ว่า การบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้นต้องประกอบด้วยผู้บริหาร เพราะผู้บริหารสามารถบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยจึงอาศัยนโยบายและแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการและนักวิชาการ

มาบูรนาการให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ โดยกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาการบริหารงานวิชาการ ใน 4 ด้าน ดังภาพประกอบ 1

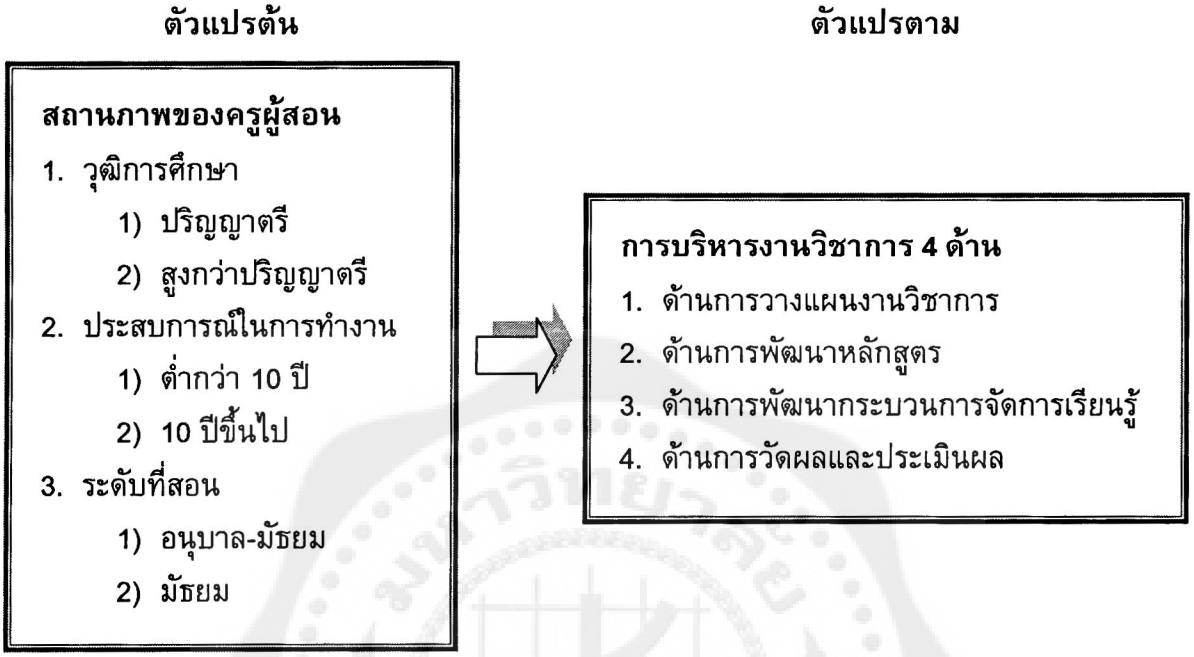

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีระดับที่สอนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
    - 1.1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
    - 1.2 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
    - 1.3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
    - 1.4 สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

2. การบริหารงานวิชาการ
    - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
    - 2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
    - 2.3 หลักการแนวคิดของการบริหารงานวิชาการ
    - 2.4 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
    - 2.5 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
        1) การวางแผนงานวิชาการ
        2) การพัฒนาหลักสูตร
        3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
        4) การวัดผลและประเมินผล

3. เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรต้น
    - 3.1 วุฒิการศึกษา
    - 3.2 ประสบการณ์ในการทำงาน
    - 3.3 ระดับที่สอน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
    - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
    - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง พ.ศ. 2546 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชนและดำเนินให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา เสนอนโยบายยุทธศาสตร์แผนพัฒนาการศึกษา กำหนดกฎระเบียบและเกณฑ์มาตรฐานกลางในการจัดการศึกษาเอกชน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการการประกันคุณภาพการวิจัยและพัฒนา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนทางการศึกษา คุ้มครองการทำงาน สิทธิประโยชน์ของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลและทะเบียนกลางทางการศึกษา

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน หลังจากที่ได้มีนโยบายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบโครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยกำกับดูแลโรงเรียนเอกชนนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 อนุมัติให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรมสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล สำหรับเป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชนในระดับประเทศ รวมทั้งได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยตามกฎกระทรวง เรื่อง การแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2547 ให้สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 61-62) มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) เป็นหน่วยงานในการส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชน และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

2) เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน กำหนดกฎระเบียบและเกณฑ์มาตรฐานกลางในการจัดการศึกษาเอกชน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ การวิจัยและพัฒนา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเอกชน

3) ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนการศึกษาเอกชน การอุดหนุนการศึกษาเอกชน การคุ้มครองการทำงาน สิทธิประโยชน์ของครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเอกชน

4) เป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลและทะเบียนกลางทางการศึกษาเอกชน ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาเอกชน

5) ปฏิบัติงานร่วมกัน หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ซึ่งตามโครงสร้างใหม่นี้ในส่วนภูมิภาคมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการในเรื่องต่างๆ รวมถึงดำเนินการในส่วนของการศึกษาเอกชนด้วย

จะเห็นได้ว่า ตามโครงสร้างการบริหารจัดการของกระทรวงศึกษาธิการที่เปลี่ยนแปลงใหม่นี้ทำให้หน่วยงานในส่วนกลางต้องลดบทบาทลงเหลือเพียงแค่คอยส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายเท่านั้น โดยที่การบริหารงานด้านวิชาการหรือการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นไปที่โรงเรียนเป็นหลัก ดังนั้น โรงเรียนจึงมีอิสระที่จะบูรนาการด้านวิชาการ หรือการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง นับว่าเป็นโอกาสดีสำหรับโรงเรียนเอกชนที่ต่อไปนี้จะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลาย สนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาเอกชน ยังใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบริหาร โดยในมาตรา 15 ได้แบ่งโรงเรียนเอกชนออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 3)

1) โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ จัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน มี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญศึกษาทั่วไป (ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) ประเภทการกุศล ได้แก่ (โรงเรียนที่สำนักพระราชวังเป็นผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ และหรือพระราชูปถัมภ์ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์) และประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ (ปวช.และปวส.)

2) โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ จัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งประเภทการศึกษา ดังนี้ ประเภทเฉพาะกาล ประเภทสอนศาสนา ประเภทส่งคำสอน ประเภทกวดวิชา ประเภทศิลปศึกษา ประเภทอาชีวศึกษา

3) โรงเรียนที่จัดให้การศึกษาแก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดให้การศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

1.1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นิยามการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนอุดมศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 2) ซึ่งกำหนดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ให้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546: 1)

คุณลักษณะของโรงเรียนขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะที่จะสนองเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546)

1) โรงเรียนมีบทบาทหลักเป็นหน่วยบริการทางสังคม ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น และควรเป็นหน่วยนำสังคมของชุมชนนั้น โดยอาศัยกรอบนโยบายที่กำหนดในระดับชาติเป็นแนวทาง ไม่ควรกำหนดบทบาทให้เป็นเพียงหน่วยงานที่รองรับนโยบายและสนองความต้องการศูนย์อำนาจส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

2) โรงเรียนมีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่จะต้องพัฒนาโรงเรียนทุกแห่งให้คุณภาพและศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการได้ด้วยตัวเองอย่างมีคุณภาพ โรงเรียนใดที่พัฒนาไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานจำเป็นต้องยุบรวม หรือแปรสภาพเป็นแหล่งบริการทางการศึกษาในรูปแบบอื่น

3) โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียนภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดด้วยตนเอง ดังนั้นการตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหารวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไปที่เป็นส่วนของโรงเรียน จึงควรเบ็ดเสร็จอยู่ที่โรงเรียน

4) โรงเรียนทุกแห่งสามารถประกันคุณภาพได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อที่สาธารณชนได้ โรงเรียนมีการรวมพลังกันในการดำเนินงาน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนและการรวมกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มพลังให้โรงเรียนสามารถจัดบริการได้กว้างขวางหลายรูปแบบ ผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

ภารกิจของโรงเรียนขั้นพื้นฐาน

ภารกิจของโรงเรียนขั้นพื้นฐานมี 2 ลักษณะ คือ ภารกิจที่ต้องรวมกันกับเขตพื้นที่การศึกษา และภารกิจที่โรงเรียนขั้นพื้นฐานดำเนินการเอง ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 6)

1. ภารกิจที่ร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน

1) ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) ให้หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียน จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสารธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประเมินคุณภาพจากภายนอก

3) ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับโรงเรียนของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ การบริหารงานบุคคลลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

4) ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

2. ภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546: 10)

1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

(7) ให้โรงเรียนจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไป

ในกระบวนการเรียนสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้โรงเรียนใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

2) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

3) ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ

4) ให้โรงเรียนร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

5) ให้โรงเรียนพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

6) ให้โรงเรียนของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุง รักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการของโรงเรียนและเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของโรงเรียน

7) มุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

8) โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงในการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรมสังคมให้แก่เยาวชน

สืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่วก166/2544 เรื่องให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2547 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นประถมปีที่ 4 และ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทุกชั้นเรียน ทั้งนี้ให้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อในชั้นเรียน ที่เป็นไปตามลำดับข้างต้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไปหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้โรงเรียนต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรโรงเรียนประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่โรงเรียนแต่ละแห่งวางแผนพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งที่เป็นรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งขณะนี้โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนและได้ใช้ไปในระยะหนึ่งแล้ว

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาของไทยหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ ดังนี้

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวว่า “หลักสูตร คือ สิ่งใดก็ตามที่มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็ก”

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่า “หลักสูตรมีฐานะและเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน โดยสามารถเติมเสริมแต่งให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่นได้”

ดร.ภิญโญ สาธร กล่าวว่า “หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่กำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง”

ดร.กมล สุดประเสริฐ กล่าวว่า “หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมทั้งการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย”

ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า “หลักสูตร หมายถึง 1) รายการที่โรงเรียนกำหนดสอนและรวมทั้งวัสดุหลักสูตรอื่นๆ 2) รายวิชาที่สอนให้กับเด็ก 3) รายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน 4) การวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนจัดเสนอแนะขึ้น”

จากความหมายหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “หลักสูตร คือ การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุงพัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรอบทิศทางให้โรงเรียนนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้สามารถนำไปใช้จัดหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษา

ทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษอีกด้วย โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจัดทำหลักสูตรโรงเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรโรงเรียนตามองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ 2544) มีดังนี้

1) หลักการ
2) จุดหมาย
3) โครงสร้าง
4) การจัดหลักสูตร
5) การจัดเวลาเรียน
6) การจัดสถานศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
7) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
8) การจัดการเรียนรู้
9) สื่อการเรียนรู้
10) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
11) เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
12) เอกสารหลักฐานการศึกษา
13) การเทียบโอนผลการเรียน
14) การพัฒนาศักยภาพ
15) การจัดหลักสูตรสถานศึกษา
16) การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยง ระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรโรงเรียน จะเห็นได้ว่าสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการแต่ละองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) จากหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สู่หลักสูตรโรงเรียน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้แนวคิดหลักที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ได้รับการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เต็มตามศักยภาพ ทั้งความเป็นไทย และความเป็นสากล กำหนดโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่นในการจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ระยะเวลา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีความครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายของแต่ละรูปแบบ โดยเทียบโอนผลการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ประสานงานให้ส่วนต่างๆ ของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สู่หลักสูตรโรงเรียน จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทยรวมทั้งการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โรงเรียนทุกแห่งของทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกระบบ

และตามอัธยาศัย ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และจุดหมายทั้ง 9 ข้อ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3) จากโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สู่หลักสูตรโรงเรียน โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรโรงเรียนเป็น 4 ช่วงชั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Practice/Process) และเจตคติ (Attitude) บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ละช่วงชั้นสามารถจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ภายในช่วงชั้นต้องจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยสร้างพื้นฐานการคิดแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ ด้วยการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และใช้สาระการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มเป็นหลัก สร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ศักยภาพในการคิด การทำงานอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ จัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม จัดให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้น (ภาษาต่างประเทศอื่นๆ จัดได้ตามความเหมาะสม) สามารถกำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่ตอบสนองความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียนได้ โดยจัดเพิ่มเติมจากกิจกรรมในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มีการกำหนดเป้าหมาย รูปแบบ และวิธีการในการจัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ โรงเรียนควรได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยแสดงให้เห็นเป้าหมาย รูปแบบ และวิธีการทั้งในภาพรวมของโรงเรียนในระดับช่วงชั้นและในระดับชั้นเรียน วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ แล้วนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน โดยวิเคราะห์ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สามารถกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ กำหนดและพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นกว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระได้โดยสนองตอบต่อความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติที่โรงเรียนต้องการเน้นกรณีพิเศษ

4) จากการจัดเวลาเรียนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สู่หลักสูตรโรงเรียน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	ประมาณปีละ	800-1,000	ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	ประมาณปีละ	800-1,000	ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	ประมาณปีละ	800-1,000	ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	ประมาณปีละ	800-1,000	ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ประมาณปีละ	800-1,000	ชั่วโมง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประมาณปีละ ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณปีละ ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประมาณปีละ ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง

เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้กำหนดว่าในแต่ละช่วงชั้นนั้นๆ ต้องจัดเวลาเรียนเท่ากันหมด ดังนั้นโรงเรียนจึงสามารถกำหนดเวลาเรียนในแต่ละชั้นได้ตามความเหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่อาจจะมีความยุ่งยากในการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน เพราะผู้เรียนอาจเข้าเรียน หรือเลิกเรียนในแต่ละวันไม่พร้อมกัน ทั้งนี้หากโรงเรียนใดเห็นว่าการกำหนดเวลาเรียนที่ไม่เท่ากันของแต่ละปีไม่มีความยุ่งยากต่อการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน ก็สามารถทำได้ โดยในแต่ละช่วงชั้นต้องจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยในแต่ละช่วงชั้น ให้จัดสาระการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นหลักในการสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาในแต่ละช่วงชั้น ให้จัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ ศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงานในแต่ละช่วงชั้นให้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพในช่วงชั้นที่1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) ใช้เวลาเรียนสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปีละประมาณ 800-1,000 ชั่วโมง ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ใช้เวลาเรียนสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปีละประมาณ 1,000-1,2000 ชั่วโมง ในช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ใช้เวลาเรียนสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง

โรงเรียนสามารถยืดหยุ่นเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องจัดให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพียงแต่ใช้เวลาและสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีไม่เท่ากัน เมื่อจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้นต้องมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สมนึก ธาตุทอง. 2548: 19-22)

แผนภูมิแสดงการจัดหลักสูตรของโรงเรียน

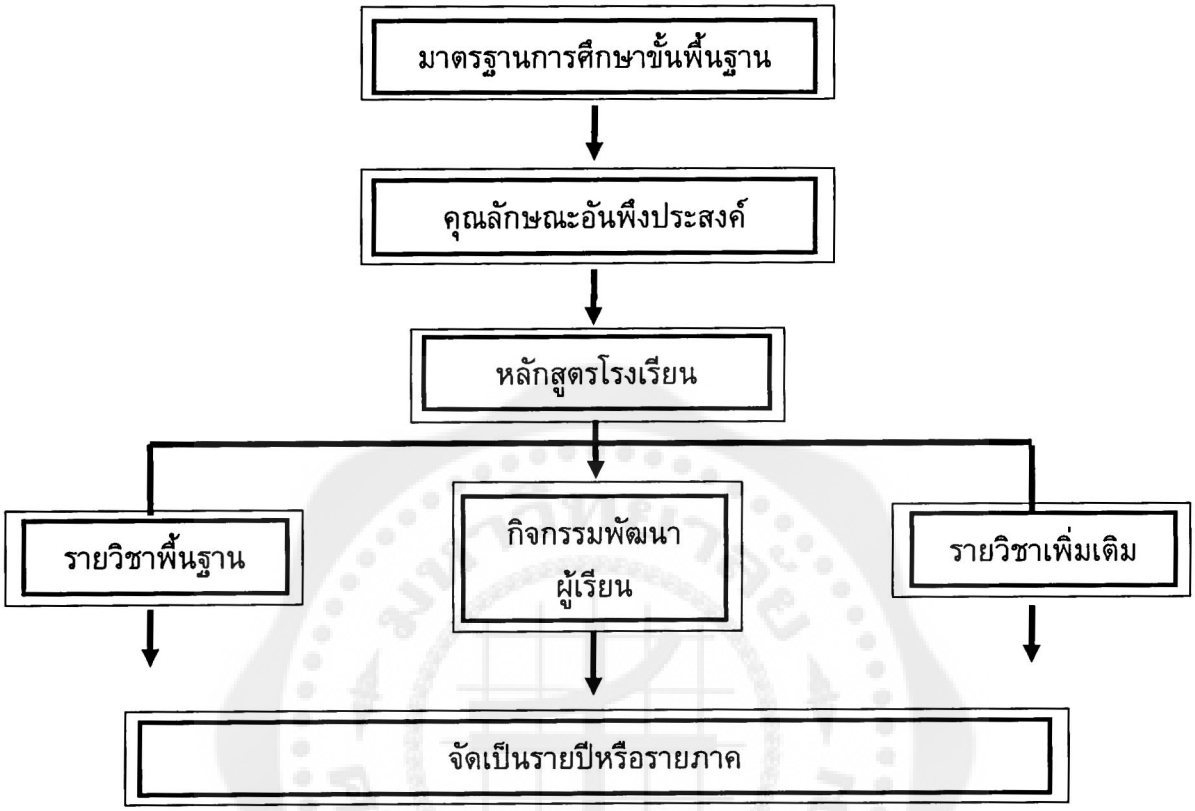

ภาพประกอบ 2 การจัดหลักสูตรของโรงเรียน

ที่มา: สมนึก ธาตุทอง. (2548). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน. หน้า 35.

หากเข้าใจความหมายและความสำคัญของหลักสูตร มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารการศึกษา นำความรู้นั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์คงจะสรุปความหมายของคำว่า การบริหารหลักสูตรได้ว่า “การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการและการดำเนินการ การควบคุมดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนให้ตอบสนองต่อจุดหมาย หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในโรงเรียนนั้นให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด” ดังนั้น การบริหารหลักสูตรให้ประสบผลดีจึงต้องเอาจุดหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับเป็นเป้าหมายที่สำคัญการดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องนำไปสู่เป้าหมายนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารหลักสูตรจะเกี่ยวพันกับบุคคลและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนหลายๆ ด้าน (เอกรินทร์ สี่มหาศาล. 2545: 70)

ดังนั้น การบริหารหลักสูตร จึงเป็นการให้ความรู้ จัดให้มีการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม ให้ใช้ควบ คุมดูแล และประเมินผลในเรื่องที่ครอบคลุม หรือสัมพันธ์กับการจัดการ ให้บรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตรในด้านต่อไปนี้

1) การวางแผนการบริหารหลักสูตร

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดหาวัสดุ และการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

3) การรับนักเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดแผนการเรียน การจัดตารางเรียนและตารางสอน การใช้อาคารสถานที่ การใช้งบประมาณทางวิชาการ การเลือกแบบเรียน การใช้ทรัพยากรและแหล่งความรู้ในท้องถิ่น การประเมินผลการเรียน

4) งานบริการเสริมงานวิชาการ : สื่อการสอนและห้องสมุด การแนะแนว การพัฒนาบุคคลากรทางการสอน การนิเทศ การพัฒนาและปรับปรุงงานวิชาการ

5) การพัฒนางานวิชาการและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การจัดการศึกษาในประเทศไทย กล่าวได้ว่า เอกชนมีบทบาทและมีการดำเนินงานยาวนานกว่าการศึกษาระบบโรงเรียนของภาครัฐ กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา (สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2199-2231) และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2394-2411) ซึ่งเป็นยุคของการเผยแพร่ศาสนาควบคู่กับการศึกษาหาความรู้ ผู้นำในระดับสูงของยุคนั้นให้ความสนใจที่จะแสวงหาความรู้และวิทยาการทันสมัยต่างๆ ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ (แบบตะวันตก) และขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามความนิยมที่มากขึ้นตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542: 5)

โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการการศึกษาภายใต้การกำกับของรัฐบาล สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา 76) สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม (มาตรา 81) นโยบายรัฐบาลด้านการปฏิรูประบบราชการ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ลดบทบาทของรัฐพร้อมสนับสนุนให้เอกชนรับไปดำเนินการ สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

แนวนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการ การดำเนินกิจการในโรงเรียนเอกชนดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นคุณภาพเป็นหลัก นั้นคือจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการและความหวังของผู้รับบริการ คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนผู้รับบริการ มีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวนโยบายและแผน รวมทั้งหลักสูตรที่กำหนด (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2541: 15)

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และได้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตเมื่อแรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้

การจัดการศึกษาในประเทศไทยเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของรัฐ แต่จากอดีตที่ผ่านมารัฐมีศักยภาพไม่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง จึงเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยสนับสนุนให้จัดตั้งโรงเรียนเอกชนทุกระดับและทุกประเภท การศึกษาภาคเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาประชากรส่วนหนึ่งของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ ผลผลิตด้านทรัพยากรบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนจำนวนมากที่เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความก้าวหน้าให้แก่ประเทศทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ปรากฏให้เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน (เพ็ญจันทร์ ภูมิเทศ. 2543: 14-15)

นโยบายที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2554) ซึ่งระบุไว้ว่า ให้มีการสนับสนุนในชุมชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น และเร่งปรับปรุงคุณภาพการบริการเตรียมความพร้อมของเด็ก การจัดการการศึกษาของเอกชนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีความสำคัญประการแรก คือ เอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาทั้งในด้านปริมาณนักเรียน และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่รัฐสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาด้านอื่นๆ ได้ ประการที่สองการศึกษาภาคเอกชนสามารถทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ

1.3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

รัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปี พ.ศ. 2526 เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และออกระเบียบการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนที่สอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนาอิสลาม ฉบับแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนที่ได้มาตรฐานตามมาตรา 15(1) 100 เปอร์เซ็นต์เต็ม ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในระยะเตรียมความพร้อม และโรงเรียนที่เพิ่งจดทะเบียนหลังวันออกระเบียบให้เงินอุดหนุน 60 เปอร์เซ็นต์ แต่สำหรับโรงเรียนที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล กระทั่งปัจจุบันการบริหารและการดำเนินกิจการของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ บุคลากรได้รับการพัฒนาอบรม อาคารสถานที่มั่นคงถาวรในด้านหลักสูตร ได้นำเอาหลักสูตรสามัญศึกษาของโรงเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลายมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ส่วนหลักสูตรศาสนาอิสลามได้แบ่งชั้นเรียนเป็น 10 ชั้นปี ได้แก่

1) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น - ฮิบติดาฮียะฮ• ปีที่ 1-4
2) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง - มุตาวัซซีเตาะฮ• ปีที่ 5-7
3) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย - ซานาวียะฮ• ปีที่ 8-10

จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวทางอิสลามไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาอำนาจ เงินทอง ความก้าวหน้ารุ่งเรือง โอ้อวดหรือแข่งขันกับคนอื่นๆ ไม่ใช่เพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพอย่างเดียว แต่มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ จุดมุ่งหมายแรกสูงสุด คือ เพื่อให้มีคุณธรรม มีจรรยามารยาท มีการขัดเกลาจิตใจ รู้จักควบคุมอารมณ์ เพื่อพัฒนาสุขภาพ สติปัญญาและความสามารถ รวมทั้งคิดสร้างสรรค์ เพื่อเลี้ยงชีพประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด เพื่อให้ได้รับข้อเท็จจริงทางวิชาการ เช่น ด้านการแพทย์วิทยาศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปะ เป็นต้น จุดมุ่งหมายการศึกษาของอิสลามทั้งหมดเน้นที่การมีความรู้ และนำไปปฏิบัติ (อามีนะห์ ดำรงผล. 2544: 98-102) การจัดการเรียนการสอนของมัสยิดทั่วประเทศมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ องค์กรที่สำคัญยิ่งในศาสนาอิสลาม คือ สถาบันมัสยิด การให้การศึกษาแก่เยาวชนในชุมชนของมัสยิดแต่ละท้องที่นั้นเป็นเรื่องจำเป็น นอกเหนือจาก อิบาดะฮ (การภักดีต่อพระเจ้าในรูปของการละหมาด ฯลฯ) ชาวมุสลิมทุกคนต้องแสวงหาความรู้ ดั้งคำกล่าวของท่านรอซูลที่กล่าวว่า การใฝ่หาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน (บุคอรี อิบนุ มาญฮและติรมีซี) ด้วยเหตุนี้ หน้าที่ของมุสลิมทุกคนต้องศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ตนไม่รู้ และเผยแพร่คำสอนนั้นไปสู่ผู้อื่น ดังนั้นเด็กๆ ชาวมุสลิมต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรบังคับแล้วยังต้องเรียนศาสนาและอ่านพระมหาคำภีร์ “อัลกุรอ่าน” ควบคู่ไปด้วย จึงมีโรงเรียนประเภทหนึ่งซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ ที่มีไว้สำหลับชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ความสามารถของมุสลิมทั่วไป

โรงเรียนประเภทนี้ตั้งแต่ดั้งเดิมไม่มีหลักสูตรเฉพาะ ไม่มีการวัดผลที่เป็นระบบสมัยใหม่ อุปกรณ์การสอนมีเพียงหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นภาษาอาหรับ หรือภาษามาลายู การถ่ายทอดความรู้ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของโต๊ะครู (คือผู้สอนศาสนาในโรงเรียน “ปอเนาะ”) เพียงคนเดียว ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและนำเอาวิชาสามัญเข้าไปสอนร่วม โดยเฉพาะทางภาคใต้ของประเทศไทย จนกระทั่งปัจจุบันมีการสอนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คำว่า “ปอเนาะ” กลายมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไปอย่างสมบูรณ์แบบ มุสลิมส่วนใหญ่มีความศรัทธาในศาสนาสูงมาก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนทั้งวิชาศาสนาและสามัญจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานไปเรียน (จรัญ มะลูลีม; กิติมา อมรทัต; และพรพิมล ตรีโชติ. 2539: 2-4) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาที่มีพัฒนาการยาวนานและมีมากในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดการศึกษาที่ไม่แตกต่างกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ คือ มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลร่วมกันเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงแต่เจาะจงเยาวชนที่เป็นมุสลิมเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นตามที่ สนอง ศันสนยุทธ์

และ มยุรี จารุปาน (2532: 32) ได้ระบุไว้ว่า "การจัดการศึกษาของชุมชนมุสลิมเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้กับผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อมุ่งธำรงค์รักษาศาสนาของตนไว้" ขณะเดียวกันรูปแบบของการจัดการศึกษามีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาและประสบการณ์ของผู้บริหารเอง

"ปอเนาะ" ซึ่งเป็นสถานศึกษาวิชาศาสนาอิสลามที่เก่าแก่ที่สุดในภาคใต้ ใช้ภาษามาลายูท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียน ไม่มีหลักสูตร ไม่มีการแบ่งชั้นเรียนและไม่มีการวัดผลการศึกษาที่แน่นอนตายตัว ทั้งยังปราศจากการควบคุมจากรัฐ เป็นช่องทางให้คนบางคนใช้เป็นแหล่งโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อประโยชน์ของตนหรือกลุ่มของตน ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องควบคุมและส่งเสริม โดยเน้นให้มีการเรียนการสอนภาษาไทย ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทร์มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชในคราวเสด็จเยี่ยมราษฎร ณ ควุรุสัมมนาคาร ภาคการศึกษา 2 จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2502 ความว่า "การศึกษาที่นี่สำคัญมาก ให้พยายามจัดให้ดี ให้พลเมืองพูดภาษาไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มากนักเพียงแต่พอรู้เรื่องกันก็ยังดี เพราะเท่าที่ผ่านมาคราวนี้มีผู้ไม่รู้ภาษาไทยต้องใช้ล่ามแปล ควรให้พูดเข้าใจกันได้เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน"

กระทรวงศึกษาได้ดำเนินการปรับปรุงและส่งเสริม "ปอเนาะ" จนแปรสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน โดยเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15(2) และได้พัฒนาจนแปรสภาพเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15(1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 เฉกเช่นโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไปจำนวน 60 โรงเรียนและดำเนินการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปัจจุบันเป็นเวลา 37 ปีแล้ว ถ้าเป็นคนก็เป็นหนุ่มวัยฉกรรจ์ เพียบพร้อมด้วยความรอบรู้และมากด้วยประสบการณ์ แต่สภาพความเป็นจริง ณ วันนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังมีสภาพพอจำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทสอนศาสนาเพียงอย่างเดียวและหรือวิชาชีพ ตามมาตรา 15(2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทสอนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญ และหรือวิชาชีพ ตามมาตรา 15(2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทสอนวิชาสามัญหรือวิชาชีพ ตามมาตรา 15(1)

การศึกษาตามแนวทางศาสนาอิสลามเป็นกระบวนการต่างๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแนวความคิด และการกระทำไปในทางที่ดีงาม เพื่อพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในศาสนาอย่างมีระเบียบ มีขั้นตอน และมีวิธีการ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การซักถาม การจัดกิจกรรมกลุ่ม การให้ศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล การสร้างสถานการณ์สมมุติ เป็นต้น การศึกษาตามแนวทางศาสนาอิสลามนั้นไม่จำกัด เพศ วัย และอายุ สามารถศึกษาได้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ดังคำกล่าวที่ว่า "จงศึกษาตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ" คือ เป็นคำสั่งในมุสลิมทุกคนให้รู้จักใฝ่รู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามแนวทางศาสนาอิสลามมุ่งการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาอิสลาม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การรักษาสิ่งแวดล้อม และเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งความรู้ในศาสนาอิสลามที่จะต้องศึกษาเป็นอันดับแรก คือ อัล-กรุอานและอัลหะดิษ (แบบอย่างของท่านศาสดามูฮำหมัด เช่น คำพูด การกระทำและการยอมรับ) ซึ่งเป็นคู่มือของการดำเนินชีวิตของมุสลิมทุกคน

การศึกษาของมุสลิมจะต้องสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม เพื่อหล่อหลอมให้มุสลิมดำเนินชีวิตตามแนวทางศาสนาอิสลาม การศึกษาแนวนี้จะไม่แยกวิชาการด้านสามัญออกจากวิชาการด้านศาสนา แต่จะต้องเรียนทั้งสองอย่างไปพร้อมๆ กัน หรือผสมผสานกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ว่า การศึกษาต้องยึดหลักไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าเป็นผู้มีความสำคัญที่สุด ครูเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมในผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และครูจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในทางสร้างสรรค์ ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2544 เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1.4 สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาสองประเภท คือ

1) ประเภทสอนศาสนาอย่างเดียว จัดตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 2 3 และ 4 จำนวน 235 แห่ง กรุงเทพมหานคร และจังหวัดในเขตการศึกษาอื่นๆ อีกจำนวน 144 แห่ง รวมทั้งสิ้น 379 แห่ง จัดเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15(2)

2) ประเภทสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ แบ่งเป็น

2.1 โรงเรียนตามมาตรา 15(2) จัดตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 2 3 และ 4 จำนวน 75 แห่ง กรุงเทพมหานคร 2 แห่ง และจังหวัดนนทบุรี 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 78 แห่ง

2.2 โรงเรียนตามมาตรา 15(1) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้แปรสภาพจากโรงเรียนตามมาตรา 15(2) ซึ่งสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ จัดตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 2 3 และ 4 รวมทั้งสิ้น 102 แห่ง

จากความพยายามสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาของรัฐต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยตลอด แต่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังมีปัญหาต่างๆ ซึ่งมาจากสาเหตุที่สำคัญ (กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 2. 2543: 10) ได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ ยังขาดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาและขาดความรู้ทางการบริหารการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารจำนวนมากมีความรู้ด้านสามัญศึกษาต่ำ ขาดจิตสำนึกและความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง

2. โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดครูผู้ชำนาญการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย

3. ครูสอนศาสนามีวุฒิสามัญศึกษาต่ำ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอนใหม่ๆ ขาดความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา ขาดความรู้เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา

4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างเดียวเกือบทั้งหมดไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและครูสอนศาสนาส่วนใหญ่จะได้รับเงินเดือนต่ำและไม่แน่นอน จากสาเหตุดังกล่าวทำให้การสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้อยประสิทธิภาพ

คณะกรรมการศึกษาเอกชน (2544: 6-11) ได้วิเคราะห์สภาพของสังคมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน ซึ่งรวมถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยจะส่งผลกระทบทั้ง ทางตรงและทางอ้อม ในด้านกฎหมายและนโยบายของรัฐ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนที่จะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความเป็นไทยและความเป็นอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียน

ถึงแม้ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาหลายแห่งสามารถจัดการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและชุมชน แต่ก็ยังมีอีกหลายโรงเช่นกันที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากปัญหา ดังนี้

1. ระบบการบริหารจัดการ ต้องยอมรับว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนยังไม่เป็นมืออาชีพ การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การกระจายอำนาจในการตัดสินใจยังมีน้อย ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา

2. บุคลากร บางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ด้านขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และสวัสดิการของครูผู้สอนยังไม่เป็นที่พอใจมากนัก เพราะโรงเรียนบางแห่งมีข้อจำกัดและขาดงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของครูได้

3. มีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากยังต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน โดยเงินอุดหนุนที่ได้รับส่วนใหญ่จะใช้เป็นค่าจ้างเงินเดือนของบุคลากรเกือบทั้งหมดและงบประมาณในส่วนที่เหลือไม่มากนักจะใช้ในการบริหารจัดการ แต่ยังขาดงบประมาณในส่วนของการสร้างอาคารเรียนและการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

ปัญหาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันที่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พ.ศ. 2535 บุคลากรครูที่ปฏิบัติการสอนนั้นมีสามประเภท ได้แก่ ข้าราชการครูที่รัฐส่งไปช่วยสอนวิชาสามัญ ครูเอกชนที่โรงเรียนบรรจุเข้าสอนวิชาสามัญ และครูเอกชนที่โรงเรียนบรรจุเข้าสอนวิชาศาสนาอิสลาม สำหรับผู้บริหารส่วนใหญ่จะเป็นทายาทของเจ้าของหรือผู้รับใบอนุญาตโรงเรียน ซึ่งประสบการณ์และความสามารถในเชิงบริหารในทุกด้านค่อนข้างต่ำและจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนางานด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน (คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2530: 3-25)

การบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนขาดความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียน และผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามแนวปฏิบัติงานการบริหารโรงเรียนเอกชนในการใช้บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด และการให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นและความรับผิดชอบร่วมกัน (คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531: 8-17)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่มีปัญหาในการบังคับบัญชา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและความพึงพอใจในการปฏิบัติ สาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารยังขาดวิสัยทัศน์ และขาดความรู้ทางการบริหาร (กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชนเขตการศึกษา. 2543: 10)

การปฏิบัติงานครูที่ทำให้นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่ประสบผลเท่าที่ควร คือ ไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่มีการติดตามผลและไม่ค่อยมีการสอนซ่อมเสริม (พรรณี จิตรกาญจน์ และคณะ. 2532: 46) ทั้งยังมีปัญหาที่กระทบต่อความพึงพอใจของครูเป็นอย่างมากคือ ภาวะทางเศรษฐกิจ จากอิทธิพลค่าครองชีพสูง ทำให้สถานภาพของครูไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร ครูจึงเกิดความรู้สึกไม่พอใจในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนด้อยกว่ามาตรฐาน นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ (ดีรีบูณ สุวรรณคีรี และคณะ. 2532: 138)

ปัญหาความต้องการของผู้ปกครอง ด้านความคาดหวังของผู้ปกครอง คาดหวังในระดับสูงสุดให้มุ่งเน้นนักเรียนปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง มุ่งเน้นการสอนฮะดิษ กุรอานและกีตาบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและตัดสินใจเป็น และเสนอเพิ่มเติมให้สอนคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่จำเป็นในปัจจุบัน ให้คัดเลือกครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและครูเข้าใจนักเรียน ให้จัดการด้านการเงินอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้และจัดหางบประมาณให้เพียงพอ ให้จัดกิจกรรมมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมโรงเรียนและตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม มีกิจกรรมและเวลาให้นักเรียนผ่อนคลายความเครียด ให้จัดที่พักนักเรียนแยกชายหญิงอย่างชัดเจนเป็นสัดส่วน ให้โรงเรียนบริการชุมชนในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและให้มีกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ให้นักเรียนรักและภูมิใจในความเป็นมุสลิม ดำเนินชีวิตตามหลักการของศาสนาอิสลามและอ่านกุรอานได้ถูกต้องคล่องแคล่วและให้นักเรียนมีมารยาทดี รมิตา วารีย์ (2546: บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เพื่อให้สามารถสร้างผลงาน (คุณภาพผู้เรียน) และดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคงในทศวรรษหน้าโดยสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างจริงจังในเรื่องนี้

1. จัดหรือกำหนดระบบบริหารจัดการและระบบงานให้คล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีสารสนเทศที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม เพียงพอ ทั้งด้านจุดแข็ง จุดอ่อน วิกฤติและโอกาสของโรงเรียนและใช้แผนเชิงรุกเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ

2. พัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพียงพอในการที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ เช่น การให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น การให้ขวัญกำลังใจในการทำงานที่เพียงพอเป็นต้น

3. ให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียนให้โดดเด่น

4. สร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า โรงเรียนอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

5. สร้างและปรับปรุงภาพลักษณ์ของสถาบันให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือและไว้วางใจของชุมชนและสังคม โดยเฉพาะในสายตาของผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ตลอดจนหน่วยงานของรัฐด้านความมั่นคง

6. มุ่งสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความด้านศาสนาและสามารถปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของศาสนาอย่างถูกต้อง ในขณะเดียวกันมีความรู้ด้านวิชาการสามัญ เก่งภาษาต่างประเทศ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นผู้ที่รู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาในชีวิตได้และมีจิตสำนึกทำงานเพื่อสังคม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของเอกชนได้แบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาของประเทศ แต่ภารกิจในการบริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้ ทางโรงเรียนได้ดำเนินการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับธรรมชาติของโรงเรียนที่เน้นหลักการอิสลาม โดยผนวกวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามให้อยู่ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการดำเนินงานนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาใช้ อยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2551 ดังนั้นงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องในด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล อาจจะมีการปรับเปลี่ยนเนื่องจากหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน

หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น โดยมีหลักสูตรให้โรงเรียนเลือกใช้อย่างหลากหลาย ดังนี้

2.1 หลักสูตรศาสนาอิสลาม

2.1.1 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮ์) พุทธศักราช 2540 ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.1.2 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตตาวัซซีเตาะฮ์) พุทธศักราช 2540 ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.1.3 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ซานาวียะฮ์) พุทธศักราช 2523 ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

หลักสูตรทั้ง 3 ดังกล่าวนี้เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาอิสลาม ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังอนุญาตให้โรงเรียนเอกชนใช้หลักสูตรอิสลามของสมาคมคุรุสัมพันธ์และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังสามารถจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนเป็นการเฉพาะโดยตรง ต้องเสนอขออนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 หลักสูตรสามัญศึกษา

2.2.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.2.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.2.3 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาอิสลามควบคู่วิชาสามัญโรงเรียนใดใช้หลักสูตรสามัญศึกษาตามข้อ 2.2.1, 2.2.2 หรือ 2.2.3 จะต้องใช้หลักสูตรสอนศาสนาอิสลามตามข้อ 2.1.1, 2.1.2 หรือ 2.1.3 หรือหลักสูตรอื่นๆ ที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 หลักสูตรบูรณาการ เนื่องจากหลักสูตรตามข้อ 2.1 และ 2.2 เป็นหลักสูตรที่แยกจากกันระหว่างหลักสูตรศาสนาอิสลามกับหลักสูตรสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำหลักสูตรที่หลอมรวมวิชาศาสนาอิสลามและวิชาสามัญไว้ในหลักสูตรเดียวกัน ได้แก่

2.3.1 หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.3.2 หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2535 ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

2.4 หลักสูตรวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนสอนวิชาชีพได้ตามความพร้อมของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด ในการจัดการเรียนการสอนนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถขออนุญาตการสอนในระดับใดระดับหนึ่งหรือหลายระดับได้ตามความพร้อมของโรงเรียน ภายใต้ระเบียบที่กำหนดจากการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ทำให้โรงเรียนต้องเปิดทำการสอนสัปดาห์ 6 วันๆ ละประมาณ 7 ชั่วโมงหรือ 9 คาบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีการแบ่งกลุ่มอำนาจการส่งเสริมการศึกษาในเขตรับผิดชอบ มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ มาตรา 15(1) จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2550

ที่	ชื่อโรงเรียน/ที่อยู่	จำนวนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ	จำนวนครู		จำนวนนักเรียน		ระดับที่เปิดสอน
			สามัญ	ศาสนา	สามัญ	ศาสนา	
1	โรงเรียนบางกอกวิทยา(มูลนิธิ) เขตวังทองหลาง	2	26	-	392	-	ม.1-6
2	โรงเรียนอิสลามสันติชน เขตวังทองหลาง	2	81	-	1,445		อ.1-ม.6
3	โรงเรียนอัลวารุ้ลอิสลาม เขตห้วยขวาง	3	27	-	302	-	อ.1-ม.3
4	โรงเรียนสอนศาสนาศาสนูปถัมภ์ เขตประเวศ	3	21	21	168	168	ม.1-3
5	โรงเรียนอิกเราะสามัญศึกษา เขตสะพานสูง	3	16	9	384	-	อ.-ป.6
6	โรงเรียนศาสนวิทยา เขตหนองจอก	2	8	6	65	-	ม.1-3
7	โรงเรียนอัลกุรรออ์วิทยา เขตประเวศ	3	1		32	-	ม.1-3
	รวม	18	180	36	2,956		
	รวมทั้งหมด	18	216		2,956		

ที่มา: สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ข้อมูล ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2550

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เลือกมาเพียง 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล-มัธยมจำนวน 2 โรงเรียน และเปิดสอนระดับมัธยมจำนวน 4 โรงเรียน และใน 6 โรงเรียน มีผู้บริหารรวมจำนวน 15 คน ครูผู้สอนด้านสามัญรวมจำนวน 164 คน และครูผู้สอนด้านศาสนารวมจำนวน 27 คน รวมครูผู้สอนทั้งหมดจำนวน 191 คน โดยจำแนกจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนตามเขตที่ตั้งและระดับที่สอนแตกต่างกันไป

วิสัยทัศน์อิสลามศึกษา

การเรียนรู้อิสลามศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีศรัทธามั่นและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลาม นำมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม มีบุคลิคภาพตามแบบอย่างท่านนบีมูฮำหมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยวะสัลลัม) ก่อให้เกิดสันติสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า

หลักการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีการเจริญเติบโตเป็นระยะๆ และต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นจึงใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสนใจ จนเกิดความตระหนัก ความศรัทธายึดมั่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม กระบวนการเช่นนี้ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ อิสลามจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้กับผู้เรียน

แนวการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในแต่ละช่วงชั้น

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษาตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งมี 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (วิชาสามัญ) และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (อิสลามศึกษา) (กรมวิชาการ. 2546: 145-147)

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ โรงเรียนต้องจัดการเรียนให้ครบทุกหัวข้อเรื่อง คือ หัวข้อหลักศรัทธา หัวข้อศาสนประวัติ หัวข้อเรื่องจริยธรรม หัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัล-กุรอาน และหัวข้อภาษาอาหรับและภาษามาลายู ในลักษณะการบูรณาการ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ระดับพื้นฐาน ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามคำแนะนำในสิ่งที่เขาคุ้นเคย ได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับของตัวเอง และผู้คนที่อยู่รอบๆ ตัว เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบ การร่วมมือกัน

สรุปการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 1 ควรมีลักษณะ ดังนี้

1) มีลักษณะบูรณาการโดยการนำสาระทั้ง 6 หัวข้อเรื่องมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์รอบๆ ตัว ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชนในลักษณะตามคำแนะนำ

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบลักษณะคล้ายการจัดในช่วงชั้นที่ 1 คือ โรงเรียนต้องจัดให้ครบทุกหัวข้อเรื่อง คือ หัวข้อเรื่องหลักศรัทธา หัวข้อเรื่องศาสนประวัติ หัวข้อเรื่องจริยธรรม หัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัล-กุรอาน และหัวข้อเรื่องภาษาอาหรับ หัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัล-กุรอาน และหัวข้อเรื่องภาษาอาหรับ ดังเช่น ผู้เรียนควรได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของคนในสังคมด้านค่านิยม จริยธรรม ในสังคมนั้นๆ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดการค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้ การเรียนรู้เช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดของตนเองและยังขยายประสบการณ์ไปสู่ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้มุ่งการขยายประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาสาระที่ลึกและกว้างขึ้น กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ควรจัดในลักษณะบูรณาการในหัวข้อเรื่องต่างๆ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนนำหลักการของอิสลามกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ชุมชน หรือสังคมโลกมาวิเคราะห์ให้เห็นความถูกต้อง ความขัดแย้งและสรุปเป็นแนวคิดในการนำไปใช้สำหรับผู้เรียนด้วยความเข้าใจและเต็มใจ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นการขยายประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เนื้อหาสาระที่กว้างขวางและลึกซึ้งโรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกหัวข้อเรื่อง คือ หัวข้อเรื่องหลักศรัทธา หัวข้อเรื่องศาสนประวัติ หัวข้อเรื่องจริยธรรม หัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัล-กุรอาน หัวข้อเรื่องภาษาอาหรับและมาลายู ในลักษณะบูรณาการโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ของตนเอง นำไปเป็นแนวปฏิบัติสำหรับตนเองด้วยความศรัทธายึดมั่น และสามารถนำองค์ความรู้ของตนเองมาแนะนำชุมชนสังคมได้

2. การบริหารงานวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับภารกิจหลักตามกฎหมายการศึกษา ความหมาย ขอบข่าย ขั้นตอน หลักการบริหาร ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารงานวิชาการ เพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ (รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ. 2550: 28)

1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ เป็นพลเมืองดีของชาติ ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักที่สำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับงานวิชาการ ในการบริหารงานวิชาการจะต้องใช้หลักสูตรเป็นแม่บทหรือเป็น Blueprint ในการกำกับการจัดระบบงาน การจัดการ การกำกับกระบวนการผลิตและการดำเนินการการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนให้ตอบสนองและสนับสนุนให้โรงเรียนได้ผลิต คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพให้ได้คนที่เป็นคนโดยสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่สังคมต้องการ ดังนั้น การจะบริหารงานวิชาการให้ได้ดีก็ต้องรู้จักใช้การบริหารหลักสูตรที่ดี (เอกรินทร์ สี่มหาศาล. 2545: 70)

มีนักการศึกษาได้ให้นิยามเกี่ยวกับความหมายของการบริหารงานวิชาไว้ ดังนี้

รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 29) ได้ให้ความหมายการบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

หากมองการบริหารงานวิชาการในด้านงานของสถานศึกษา งานบริหารวิชาการ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานโรงเรียน เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียน เป็นต้น การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานการบริหารโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

เชาวลิต จงมี (2548: 21) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานการจัดกิจกรรมทุกอย่าง เพื่อเป็นการส่งเสริมหรือเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปด้วยดีและได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งงานเหล่านี้จะรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย อาทิเช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรอื่นๆ เป็นต้น

อุดม คชพงษ์ (2548: 14) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียน

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2546: 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถ้ามองในด้านกระบวนการการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการบริหารงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุง พัฒนาการเรียน

การสอน ตลอดจนการประเมินผล การสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และหากมองการบริหารงานวิชาการในด้านงานของโรงเรียน งานบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียน

ศันสนีย์ เครือชะเอม (2546: 20) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การจัดงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียนและการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ นอกจากนี้การบริหารงานวิชาการยังหมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของโรงเรียน

นัยนา ตันติวิสุทธิ์ (2546: 9) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของงานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนะ ปาละพันธ์ (2546: 13) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหาร การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ดี มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่างๆ

วิศิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: 11) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั่นเอง

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 12) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ประเทือง สังข์นาค (2545: 11) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาบุคคลให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นคือ การปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณภาพต่อไป

จันทรานี สงวนนาม (2545: 142) ได้ให้ความหมายของการบริหารวิชาการ ไว้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารงานกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

นารี อาแว (2545: 27) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และจำแนกงานบริหารวิชาการเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการบริหารงานวิจัย

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 56) ได้ให้ความหมายการบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

พิเชฏฐ์ ดงปัตถา (2544: 12) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และเป็นคนดี มีคุณธรรม ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

โกศล ศรีทอง (2543: 15) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางด้านวิชาการ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารงานวิชาการร่วมกับบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามต้องการ

วิชิต บุญเลิศ (2543: 13) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการดำเนินงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอนที่มุ่งผลสูงสุดให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทรี ไพรสุวรรณ (2541: 11) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจหมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของโรงเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 14) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า งานวิชาการของโรงเรียนที่แท้จริงนั้นมีความหมายและขอบเขตกว้างขวางมากกว่าตัวหลักสูตรและการสอน จะมีหลักสูตรเป็นแกนกลาง โดยเฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น หลักสูตรจะเป็นตัวกำกับในเนื้อหาความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และภาวะสุขภาพ

อำภา บุญช่วย (2537: 1) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐานก็มักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานวิชาการเพียงใด และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงกัน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความคิดเห็น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525: 77) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความคิดของ ภิญโญ สาธร (2526: 234) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 6) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินการทุกอย่างโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนในส่วนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาศาสนาอิสลามควบคู่สามัญก็เช่นเดียวกัน จะต้องบริหารงานวิชาการทั้งด้านวิชาศาสนาและวิชาสามัญควบคู่กันไป โดยการร่วมมือของบุคลากรเพื่อกำหนดกิจกรรมทุกอย่างและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความรู้ควบคู่คุณธรรม ให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาและสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

อุดม คชพงษ์ (2548: 15) กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับการบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จที่พัฒนาคุณภาพของเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถออกไป มีความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียน

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 13) กล่าวไว้ว่า การบริหารโรงเรียนนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ต้องสนใจและเข้าใจลึกซึ้งโดยมุ่งประโยชน์ เพื่อผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ประเทือง สังข์นาค (2545: 18) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับโรงเรียน เพราะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของการศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตั้งแต่การวางนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนา การจัดดำเนินการสอน การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา และการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการติดตามผลการศึกษา โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา ครูอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545: 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่นๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็เป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2543: 2) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ประนอม โอทกานนท์ (2543: 38) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการว่า เป็นงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษาของสถาบันและงานวิชาการของสถาบันจะต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารและมีแผนงานที่ชัดเจน

อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2542: 243) กล่าวว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการในโรงเรียนมีอยู่ 6 งาน งานวิชาการเป็นงานสำคัญที่สุด ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่สนับสนุนให้ดำเนินงานวิชาการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ โรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรได้

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542: 3) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ที่จะนำทรัพยากรในการบริหารมาประกอบกันตามกระบวนการบริหารในการจัดกิจกรรมการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

(สุนทร วิไลลักษณ์. 2540: 38; อ้างถึง Desautel. 1978: 42) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐดาโกตาเหนือ สหรัฐอเมริกา พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน

อำภา บุญช่วย (2537: 20) กล่าวว่า “งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ให้ความสำคัญต่องานวิชาการมาก หน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ แต่การที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ด้านนี้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหาร

โรงเรียนให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและเข้าใจขอบเขตของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้พอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนจึงควรมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารและมีแผนงานที่ชัดเจนและต้องสนใจเข้าใจลึกซึ้ง โดยมุ่งประโยชน์เพื่อผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

2.3 หลักการแนวคิดการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้าน และเติบโตจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมซึ่งการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษและงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้โรงเรียนให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้โรงเรียนดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล และประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ ดังมาตราต่อไปนี้ มาตรา 24 จัดกระบวนการเรียนรู้มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ มาตรา 26 จัดการประเมินผู้เรียน มาตรา 27 จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว มาตรา 30 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มาตรา 48 จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อที่สาธารณชน มาตรา 66 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน

2.4 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

การบริหารโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น ผู้บริหารโรงเรียน มีคุณลักษณะที่แสดงถึงความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน งานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียนที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้มีจริยธรรมและคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

โนรีใจใส่ และคณะ (2536: บทคัดย่อ) หรือจากการศึกษาของ ชิดชนก เชิงเชาว์ และคณะ (2541: บทคัดย่อ) ในเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาองค์ประกอบในด้านต่างๆ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ คุณลักษณะของโรงเรียน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน การบริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบเหล่านี้ที่ร่วมกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยใช้วิธีการสร้างแบบจำลองโครงสร้างเชิงความแปรปรวนร่วม (Covarianc Structure Model) ขององค์ประกอบดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล พบว่า แบบจำลองที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นครั้งสุดท้าย (Final Model) ประกอบด้วย องค์ประกอบเพียงสามด้านเท่านั้นที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครู และคุณลักษณะของนักเรียน โดยคุณลักษะของนักเรียนส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุด ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลโดยตรงน้อยที่สุด โดยองค์ประกอบด้านการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนของครูต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่องค์ประกอบทั้งสามต่างไม่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของนักเรียนแต่อย่างใด หรือจากการศึกษา พบว่าผลการให้เงินอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศล และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของมัสยิด หรือมูลนิธิ ยังมีบางอย่างที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้น ได้แก่ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ความพร้อมขององค์ประกอบต่างๆ ความพอเพียงของอุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพและภาระหน้าที่ของครูในเรื่องอัตราส่วนครูต่อนักเรียน จำนวนนักเรียนต่อห้อง การสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาการได้รับเงินเดือนไม่ตรงตามวุฒิของครูบางส่วนและการใช้จ่ายงบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน

ดังนั้น ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกแห่งจะควรคำนึงถึงตลอดเวลา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การพัฒนางานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2541: บทคัดย่อ)

ชุมศักดิ์ อินทร์รัก (2545: 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญมากที่สุด ผู้บริหารทุกคนควรรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับผู้สอน กระตุ้นเตือน ให้คำแนะนำและประสานงานให้ผู้สอนทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการสอน การวิจัย เป็นต้น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นหัวใจของกระบวนการบริหาร คือ การวางแผน เนื่องจาก การวางแผนเป็นกระบวนการคิดก่อนลงมือปฏิบัติ ดังมีคำกล่าวเสมอว่า “หากวางแผนดีแล้วก็เปรียบเสมือนการดำเนินงานได้สำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” หรือแม้กระทั่งในกระบวนการประกันคุณภาพ ได้นำเอาวงจรเดมมิง (Demming Circle) หรือที่เรียกว่าวงจร PDCA เข้ามาเผยแพร่ อย่างไรก็ตาม การบริหารงานในองค์การนั้น กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 37) ได้อธิบายว่า การบริหารจะให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารนอกจากจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารการศึกษาแล้ว ยังจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารด้วย

2.5 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานด้านวิชาการ ตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการรับเข้าศึกษาต่อ รวมทั้ง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT) งานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงขอบข่ายงาน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารวิชาการไว้ ดังนี้

รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 30) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงาน ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

อุดม คชพงษ์ (2548: 17) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการนั้นเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งเป็นภารกิจที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินงานวิชาการเหล่านี้ให้บรรลุผลสำเร็จและทำให้การสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และงานวิชาการของโรงเรียนมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายใน 4) ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2546: 3-4) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการมีดังต่อไปนี้

1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีรายละเอียดของงาน ดังนี้

(1) แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

(2) โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

(3) บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบ เวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2) การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในโรงเรียนดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

(1) การจัดตารางสอน เป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

(2) การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน

(3) การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของโรงเรียน และความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

(4) การจัดแบบเรียนโดยปกติโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด ครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

(5) การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม

(6) การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้นเพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

2) การจัดบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ (1) การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา เน้นเครื่องมือ

และกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน (2) การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม (3) การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน (4) การวัดผลประเมินผล เป็นกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

วัฒนะ ปาละพันธ์ (2546: 14) ได้เสนอแนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 6 ด้าน คือ

1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ
2) ด้านการบริหารงานวิชาการ
3) ด้านการจัดการเรียนการสอน
4) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน
6) ด้านประเมินผลการจัดการงานวิชาการ

ศันสนีย์ เครือชะเอม (2546: 25) การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผลการศึกษาที่มีคุณภาพในที่สุด ดังนั้นไม่ว่ากิจกรรมใดที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนและทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ถือว่างานเหล่านั้นเป็นงานในขอบเขตหน้าที่ของผู้บริหารในด้านวิชาการทั้งสิ้น ซึ่งขอบข่ายของงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในการที่จะก่อให้เกิดคุณภาพการบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงาน 6 งาน ดังนี้

1) การวางแผนงานวิชาการ
2) การจัดงานวิชาการ
3) การจัดการเรียน
4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
6) การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ

นัยนา ตันติวิสุทธิ์ (2546: 13-14) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการออกเป็น 5 งาน ดังนี้

1) งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2) งานการเรียนการสอน
3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4) งานวัดผลประเมินผล
5) งานนิเทศภายใน

วิศิษฏ์ ปิดกันภัย (2546: 11) แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) ด้านการนิเทศการศึกษา

4) ด้านการวัดและประเมินผล

กมล ภู่ประเสริฐ (2545: 9-15) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 9 งาน คือ

1) งานบริหารหลักสูตร เป็นการดำเนินงานในเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยตรง การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนและการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

2) การบริหารการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานในเรื่องการรวบรวม วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นการกำหนดการเตรียมการและการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน เป็นการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ และเป็นการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายใน การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านสื่อการการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกโรงเรียน เป็นต้น

3) การบริหารการประเมินผลการเรียน เป็นการดำเนินงานในเรื่องการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการควบคุมดูแล และส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ โดยดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึก การสังเกตและการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ เป็นการจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง กรม หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนและเป็นการกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้

4) การบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานในเรื่องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เป็นการกำหนดวิธีการและระยะเวลาจากการนิเทศภายใน เป็นการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

5) การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ เป็นการดำเนินงานในเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน เกี่ยวกับคามรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน เป็นการกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาบุคลากรเป็นระยะๆ และเป็นการควบคุมดูแล ให้การดำเนินงานพัฒนาบุคลากรเป็นไปตามที่กำหนดไว้

6) การบริหารการวิจัยและพัฒนา เป็นการดำเนินงานในเรื่องการทำความเข้าใจและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดข้องร่วมกันในโรงเรียนและเป็นการควบคุมและส่งเสริมการดำเนินการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

7) การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ เป็นการดำเนินการในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องทางวิชาการ เป็นการกำหนดวิธีการและระยะเวลา เป็นการควบคุมดูแลและมีการส่งเสริมให้มีการดำเนินงานที่กำหนด

8) การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ เป็นการดำเนินงานในเรื่องการกำหนดข้อมูล การกำหนดเวลา การควบคุมและการส่งเสริมพร้อมกับการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประกอบการดำเนินงานในข้ออื่นๆ

9) การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของโรงเรียน เป็นการดำเนินงานในเรื่องการกำหนดหัวข้อประเมินผลงาน การกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมินการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการประเมินเป็นการสรุปผลและเขียนรายงานประจำปี

โกศล ศรีทอง (2543: 16) กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการ.ในการก่อให้เกิดคุณภาพการบริหารงานวิชาการนั้นประกอบไปด้วย 6 งาน ได้แก่

1) การวางแผนงานวิชาการ
2) การบริหารหลักสูตร
3) การจัดการเรียนการสอน
4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5) การวัดผลและการประเมินผลการเรียน
6) การประเมินผลการจัดงานวิชาการ

อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2542: 243-244) กล่าวถึง ขอบข่ายของงานวิชาการว่า งานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน จะต้องเข้าใจขอบข่ายงาน เพื่อจะได้บริหารงานให้ครอบคลุมงานต่างๆ ได้ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา งานวิชาการมีขอบข่าย ดังนี้

1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2) งานการเรียนการสอน
3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4) งานวัดผลและประเมินผล
5) งานห้องสมุด
6) งานนิเทศการศึกษา
7) งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน
8) งานส่งเสริมการสอน
9) งานนิเทศการศึกษา

ยุวรี ชมทรัพย์ (2542: 11) มีความคิดเห็นว่า หน้าที่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารอย่างน้อยมี 5 ด้าน คือ

1) ด้านหลักสูตร
2) ด้านการจัดการเรียนการสอน
3) ด้านการจัดบริการ เพื่อพัฒนาและสนับสนุนงานด้านวิชาการ
4) ด้านการนิเทศการศึกษา
5) ด้านการวัดผลประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2540: 33-41) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้เกิดคุณภาพ โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ออกเป็น 6 งาน ดังนี้

1) การวางแผนงานวิชาการ เป็นการรวบรวมข้อมูลและจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับงานวิชาการ การทำแผนงานวิชาการ และมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานตามแผนไปปรับปรุงและพัฒนางาน

2) การจัดงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานในเรื่องการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดกลุ่มการเรียน การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอนตามตารางสอน

3) การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการด้านการจัดทำ การใช้การปรับปรุงแผนการสอน รายวิชาการจัดหา จัดทำ ใช้ บำรุงรักษา ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน การประเมินและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ เป็นการดำเนินการเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การจัดสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตรและการพัฒนาครูทางด้านวิชาการ

5) การวัดผลประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน เป็นการดำเนินการในเรื่องการวัดผลและประเมินผลการเรียน การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ การวัดผลการเรียน การจัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลการเรียน

6) การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ เป็นการดำเนินการประเมินผลการจัดการงานวิชาการอย่างมีมาตรฐาน วิเคราะห์ผลการประเมินงานวิชาการและนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปรับปรุงงานวิชาการ

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทั้ง 4 งาน ได้แก่

1) การวางแผนงานวิชาการ
2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
4) การวัดผลและประเมินผล

งานแต่ละงานมีความสำคัญแตกต่างกันไป ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญ มีนักวิชาการหลายท่านได้ กล่าวถึง ความหมายความสำคัญของงานวิชาการแต่ละงาน ดังต่อไปนี้

1) การวางแผนงานวิชาการ

การวางแผนงานวิชาการ เป็นงานที่มีความสำคัญเพราะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางของการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า โดยบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันระดมความคิด เพื่อให้งานวิชาการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ

ประชุม รอดประเสริฐ (2543: 211) กล่าวว่า การวางแผนจะต้องทำอย่างมีระบบและเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมตามความจำเป็น และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การวางแผนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นแบบแผนที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการบริหารองค์การส่วนรวมและทำให้องค์การมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดชะงัก “ระบบข้อมูล” ที่มีข้อมูลสมบูรณ์เพื่อให้การวางแผนงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โรงเรียนควรจะกำหนดนโยบายของโรงเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาวว่ามีทิศทางไปทางด้านใด ประกาศให้หน่วยงานและบุคลากรได้รับทราบ ให้หน่วยงานและหมวดวิชาประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยกันพิจารณาว่าในหน่วยงานหรือหมวดวิชาจะมีแผนงาน หรือโครงการอะไรบ้างที่จะต้องทำเพื่อตอบสนองนโยบายนั้นๆ โรงเรียนนำโครงงานต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณา คัดเลือก เรียงลำดับความสำคัญและจำเป็น จัดสรรงบประมาณให้ปฏิบัติและติดตามประเมินผลการปฏิบัติการ

ความหมายการวางแผนงานวิชาการ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ศันสนีย์ เครือชะเอม (2546: 9) ได้กล่าวว่า การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ดีของผู้บริหาร โดยการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และทิศทางของการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าไว้เป็นอย่างดี โดยบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องร่วมมือ ร่วมใจกันระดมความคิดเห็น เพื่อให้งานวิชาการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และงานสำเร็จอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผน

วัฒนะ ปาละพันธ์ (2546: 16) ได้กล่าวว่า การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลทางวิชาการของโรงเรียน ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ การกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดทำแผนงานวิชาการ การจัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงาน การยอมรับความคิดเห็นและกำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการ

จิรพร เตียวิรัตน์ (2546: 25) ให้ทัศนะไว้ว่า การวางแผนงานวิชาการ เป็นการรวบรวมข้อมูลและการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ การทำแผนงานวิชาการไว้ล่วงหน้า เพื่อให้งานวิชาการเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

โกศล ศรีทอง (2543: 10) ได้กล่าวว่า การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยรวมไปถึงการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ นอกจากนี้ การวางแผนงานวิชาการยังเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าเกี่ยวกับแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนอีกด้วย

อำภา บุญช่วย (2537: 52) ให้ทัศนคติไว้ว่า การที่จะบริหารงานวิชาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้นสถานศึกษาต้องนำเอากระบวนการวางแผนมาใช้เป็นเครื่องมือกำหนดงาน

โครงการต่างๆ ที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ เพื่อช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีจุดประสงค์ ลดความขัดแย้ง ความซ้ำซ้อน และสามารถครอบคลุมได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถคาดคะเนถึงปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

จากที่นักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการวางแผนไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การวางแผนงานวิชาการ คือ การเตรียมการ กำหนดแบบแผนและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพื่อให้งานวิชาการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และงานสำเร็จอย่างสมบูรณ์เมื่อมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ความจำเป็นของการวางแผนงานวิชาการ รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 34-37) ได้ให้แนวคิด ดังต่อไปนี้

จากการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้การจัดการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนงานวิชาการ เนื่องจากมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) องค์ประกอบจากภายนอกโรงเรียน มีดังนี้

(1) การเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน

(2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมหลักสูตรและการสอนจำเป็นต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

(3) การเปลี่ยนแปลงการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้น มีผลต่อการดำเนินชีวิตซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ การเรียนการสอนจึงต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้พลังงานที่ถูกต้อง

(4) การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรสู่สังคมอุตสาหกรรม และการก้าวไปสู่สังคมข่าวสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

2) การวางแผนงานวิชาการในโรงเรียน

(1) ความจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายเพื่อเป็นทิศทางการทำงาน

(2) ความต้องการประเมินผลงานในการทำงาน บุคคลต้องทราบผลสำเร็จของงาน การวางแผนจะเป็นตัวกำหนดทั้งเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว

(3) ความต้องการความร่วมมือในการทำงาน โรงเรียนจะต้องดำเนินการกับบุคคลหลายฝ่าย การวางแผนจะช่วยรวมกลุ่มพลังภายในโรงเรียน

ผู้บริหารกับการวางแผนงานวิชาการ ควรมีหลักการวางแผนงานวิชาการ ดังนี้

1) ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบการวางแผนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) ผู้บริหารควรจะกำหนดแผนงานของโรงเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน

3) ผู้บริหารควรมีทักษะในการวางแผนมีความรู้ความสามารถชี้นำครูอาจารย์ได้

4) ผู้บริหารควรดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียน จนถึงการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการวางแผนงานวิชาการ

1) การกำหนดเป้าหมายของการทำงานในโรงเรียน โดยคณะครูและคณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบาย

2) การค้นหาโอกาสและการพิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น เป็นการหาแนวทางที่จะช่วยให้แผนที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้

3) การแปลโอกาสให้เป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการนำเอาแผนไปใช้อย่างมีเหตุผล

4) การเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของงาน แบ่งตามหน้าที่และความรับผิดชอบ

5) การตรวจสอบแบบการทบทวน เป็นการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตามแผน คือ การประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน และการประเมินผลรวบยอด

โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

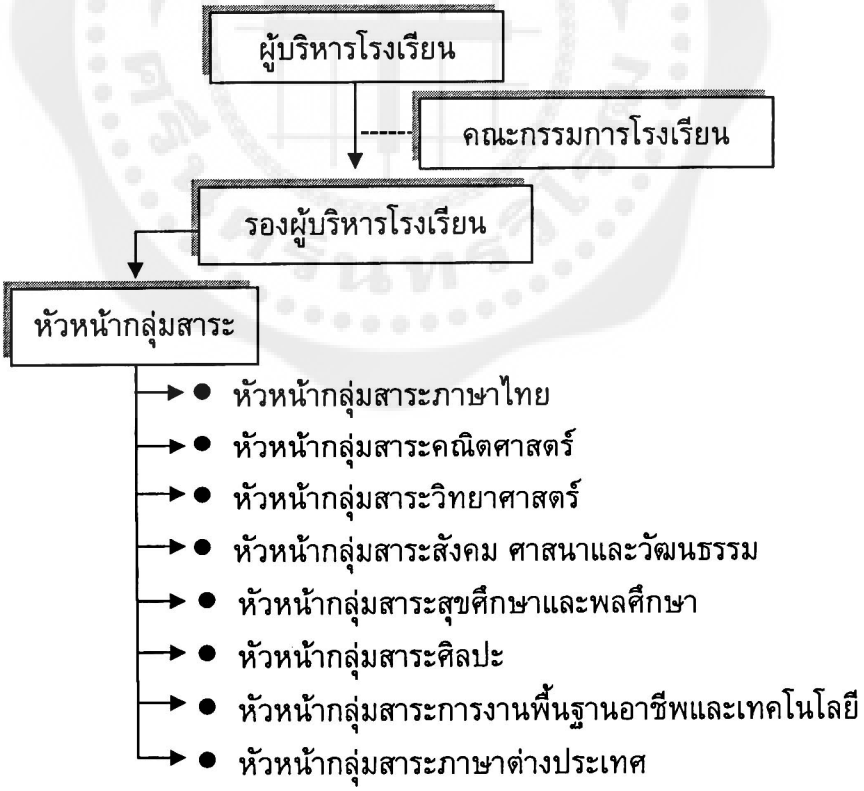

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขั้นพื้นฐาน

ที่มา: รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการ.** หน้า 36.

สรุป การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนและเป็นส่วนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานวิชาการและจัดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้นำครูในด้านวิชาการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นให้คำแนะนำและประสานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มอบหมายความรับผิดชอบไปให้ครูทุกคนที่จะหาแนวทางหรือวิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ การดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาหลักสูตร

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "หลักสูตร" ในภาษาอังกฤษมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกหลักสูตรอยู่ 2 คำ คือ "Syllabus" และ "Curriculum" ในความหมายของ Syllabus หมายถึง หัวข้อโดยย่อของใจความสำคัญของเนื้อหาสาระ หรือหัวข้อโดยย่อของรายวิชาต่างๆ (Morris; 1973) ส่วนคำว่า Curriculum แปลว่า "กระบวนวิชา (course) ทั้งหมดที่จัดโดยสถาบันการศึกษา "ขอบเขตความหมายของหลักสูตรจะมีขอบเขตอยู่ภายใน 3 สถานะ ดังนี้

(1) ในฐานะของศาสตร์แขนงหนึ่งในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

(2) ในฐานะของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ

(3) ในฐานะของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

คำนิยามของหลักสูตร

นักปราชญ์ทางหลักสูตรทั้งหลายต่างให้คำนิยามของหลักสูตรแตกต่างกันไป โดยจะเห็นว่ามีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ

1) บ๊อบบิท (Bobbit. n.d) ให้นิยามของหลักสูตร คือ รายการของสิ่งต่างๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนจะต้องทำ พัฒนาความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีและเหมาะสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

2) แคสเวล และแค้มพ์เบลล์ (Caswell and Camphell. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การแนะแนวของครู

3) สมิธ แสตนเลย์ และซอร์ส (Smith, Stanley and Shores. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ลำดับขั้นของประสบการณ์ที่มีศักยภาพ ซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาอบรมเด็กและเยาวชนให้คิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

4) เชน และแมคสเวน (Shane and Mcswain. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ผลรวมของประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะ นิสัย เจตคติ และนำไปใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของเขา

5) นีกลีย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้วางไว้ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามความสามารถของนักเรียนเหล่านั้น

6) ราแกน และเชพเพิร์ด (Regan and Shepherd. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ

7) ครุก (Krung. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร ประกอบด้วยสื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ

8) ทาบา (Taba. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเรา

9) ลีวิส และมีล (Lewis and Miel. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ชุดของความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาสในการสร้างข้อผูกพันของนักเรียนกับบุคคลอื่นและกับสิ่งต่างๆ ภายในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม

10) แมคเคนซี่ (Mackenzie. n.d.) ให้นิยามของหลักสูตร คือ ข้อผูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในแง่ต่างๆ ซึ่งถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน

จากคำนิยามของหลักสูตร ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่างๆ จากทางโรงเรียนที่ส่งผลอันจะเป็นประโยชน์ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

ความหมายและความเป็นมาของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีหลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้อย่างเป็นระบบในการจัดการศึกษา เป็นแผนการจัดการเรียนการสอน โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษาที่มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546: 25)

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) เป็นคำที่ใช้กันมากในความหมายเดียวกันกับการวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) แต่ในปัจจุบันคำนี้มัก หมายถึง การสร้างวัสดุหลักสูตร (Curriculum Materials) รวมทั้งสื่อการเรียนที่นักเรียนใช้ ไม่ใช่การวางแผนหลักสูตร แต่จะเป็นผลที่เกิดจากการวางแผนหลักสูตร โดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรในความหมายนี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดหมายการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้

(ฆนัท ธาตุทอง. 2550: 27; อ้างอิงจาก Good. 1973: 157-158) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนจุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 39) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนไว้ว่า การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนา "คน" อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้ได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 จึงมุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ คนไทยในอนาคตต้องเป็นคนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม มีวิจารญาณที่ดีเป็นคนที่มีคุณภาพเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากล จึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติใสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 63-64) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรแทนกระบวนการในการสร้างหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง หากต้องการให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้ที่พัฒนาหลักสูตรจึงควรศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ทาบา (ฆนัท ธาตุทอง. 2550: 27; อ้างอิงจาก Taba. 1962: 12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1) สำรวจปัญหาความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม
2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน
4) จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6) จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7) สำรวจปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม

ธำรง บัวศรี (2532: 129) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้นจะต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อนเพื่อนำไปทดลองและแก้ไขจนแน่ใจว่าสามารถจะนำไปใช้ได้โดยทั่วๆ ไป พร้อมทั้งเสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำ ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4) การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5) การเลือกเนื้อหาวิชา
6) การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
8) การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้
9) การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2535: 76-77) เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ระบบร่างหลักสูตร

(1) สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

(2) รูปแบบหลักสูตร หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วก็เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ

(3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนจะนำไปใช้ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพโดยอาจจะใช้การสัมภาษณ์ หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ การทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

2) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ระบบการใช้หลักสูตรมีขั้นตอน ดังนี้

(1) การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้วเสนอต่อหน่วยงานบังคับบัญชา เพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

(2) การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร 2) การเตรียมงบประมาณ 3) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 4) วัสดุหลักสูตร 5) บริการสนับสนุนอาคารและสถานที่ 6) ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา 7) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

3) ดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนนี้นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มีความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

4) ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร หรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

(1) วางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรจะประเมินส่วนใดบ้าง เช่น การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอนของครู ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จการศึกษา

(2) การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

(3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับข้อมูล

(4) การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้การตีความอธิบาย ลงสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้นๆ เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่างๆ ของหลักสูตรต่อไป

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่

การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) มีความหมายอยู่ 2 นัย คือ ความหมายแรกจะมีความหมายในลักษณะของกระบวนการในการเลือกองค์ประกอบต่างๆ ตลอดจนเทคนิควิธีการต่างๆ ทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตร ส่วนอีกความหมายหนึ่งจะหมายถึงลักษณะของการจัดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ในหลักสูตร

การจัดหลักสูตร (Curriculum Organization) จะมีความหมายคล้ายออกแบบหลักสูตร

การร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) จะหมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรรวมทั้งกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรเท่านั้น

การทำหลักสูตร (Curriculum Making) ลักษณะของการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรซึ่งถือว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญที่สุดของการทำงาน

การสร้างหลักสูตร (Curriculum Management) มีความหมายในลักษณะของการบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามทิศทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) คือ เน้นเป้าหมายและกระบวนการ

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum Change) หมายถึง แก้ไขหลักสูตรเดิมให้มีสภาพที่แตกต่างจากหลักสูตรเก่าที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนใหญ่ของหลักสูตรจะมีความหมายต่างจากการปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) ตรงที่การปรับปรุงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงในส่วนย่อยบางส่วนและยังแสดงภาพเดิมของหลักสูตรอย่างชัดเจนอยู่แต่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โครงสร้างและวิธีการต่างๆ ให้แตกต่างไปจากเดิม จากคำศัพท์ต่างๆ ที่กล่าวมานี้ เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วอาจกล่าวไว้ว่า คำว่า "การพัฒนาหลักสูตร" จะมีความหมายกว้างโดยจะหมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นก็ได้

การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นด้วย ต่อจากนั้นจะต้องมองไปถึงการนำหลักสูตรนั้นๆ ไปใช้ และรวมทั้งการประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบ ศิริบุญ อันตระกูล (2544: 5) จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งอ้างอิงจากการสรุปหนังสือพื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรมและข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียน

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้

4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล จะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร

5) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน

6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีความมุ่งหมายที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสม หรือให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนและโรงเรียน โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ความคิดการพัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างประสบการณ์ การปฏิบัติของครูผู้สอนกับการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management) ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน (Standard-Based Curriculum) (ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2548: 11; อ้างอิงจากแนวคิดของ เกลทธอร์น Allan A Glatthorn) ภายใต้พื้นฐานกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research “Deming cycle : PDCA”) จำแนกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวางแผน : PLAN ได้แก่

1) การเตรียมความพร้อม สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การใช้หลักสูตรโรงเรียนและหลักสูตรท้องถิ่น ระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

2) การวางแผนพัฒนาหลักสูตร ศึกษาสภาพชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารหลักสูตรโรงเรียนและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การออกแบบร่างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 การดำเนินการ : DO ได้แก่

1) การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรกำหนดหัวเรื่อง (Theme) และประเด็นการเรียนรู้ วิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระและมาตรฐาน กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ออกแบบการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้รายหน่วยการเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา คำอธิบายรายหน่วย

2) การกำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน กำหนดโครงการและกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กำหนดแนวทางการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน

3) การดำเนินการใช้หลักสูตรจัดการเรียนการสอน ตามแผนรายหน่วยการเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ : CHECK ได้แก่ นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการใช้หลักสูตร ตรวจสอบและประเมินผลการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข : ACTION ได้แก่วิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสะท้อนความคิดเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรโดยจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การทบทวนและปรับปรุงหลักสูตร

แนวคิดการสอนแบบ 5Ps เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2548: 11) ได้กล่าวถึงการดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วย

P1 : Pre-Learning (ขั้นก่อนการเรียนรู้) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นจากการแจ้งจุดประสงค์และขอบข่ายการเรียนรู้ในหน่วยการเรียน มีการสอบถามความต้องการความสนใจเพิ่มเติมของนักเรียนเพื่อนำไปปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยใช้เทคนิคคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้หรือคำถามที่นำเข้าสู่บทเรียน รวมถึงการทดสอบก่อนเรียน

P2 : Presentation (ขั้นนำเสนอบทเรียน) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นด้วยการที่ครูนำเสนอบทเรียนใหม่ โดยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลความรู้ ใบงานที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นกลุ่มย่อย จากนั้นให้นักเรียนสรุปความรู้และนำเสนอแนวคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบันทึกข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน เพื่อเป็นฐานความคิดสู่การศึกษาค้นคว้าต่อไป

P3 : Participation (ขั้นเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม) โดยครูเชื่อมโยงและขยายการเรียนรู้สู่สากลและท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ในรูปแบบของใบงาน ใบกิจกรรม จากนั้นครูจะซักถามความรู้ที่นักเรียนได้รับ และให้นักเรียนร่วมกันวางแผนการเรียน รวมถึงครูจะเชื่อมโยงและขยายการเรียนรู้สู่สากลและท้องถิ่นโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตาม (ใบงาน ใบความรู้ ใบกิจกรรม) จากนั้นครูซักถามความรู้ที่ได้รับและให้นักเรียนร่วมกันวางแผนการเรียนต่อไป โดยให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเรื่องที่เรียนในสภาพจริง จากแหล่งเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสำรวจชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้รับจากประสบการณ์การเรียนรู้

P4 : Practice (ขั้นการเรียนรู้โดยฝึกปฏิบัติ สร้างสรรค์ผลงาน) เป็นขั้นที่มุ่งให้นักเรียนขยายประสบการณ์การเรียนรู้สู่สาระการเรียนรู้อื่นๆ ฝึกปฏิบัติและสร้างสรรค์ผลงาน นำความรู้ไปใช้ในวิถีชีวิตจริงด้วยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น (การสร้างงานศิลปะ การเขียนสร้างสรรค์ ฝึกการดำเนินงานตามขั้นตอน ฝึกทักษะภาษาอังกฤษ ค้นคว้าเพิ่มเติม ฯลฯ)

P5 : Performance Assessment (ขั้นประเมินผลการเรียนรู้) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนสรุปผลการเรียนรู้ประจำหน่วยโดยนำเสนอเป็นแผนผังความคิดและให้นักเรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ได้รับหรือการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ โดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ถ่ายทอดสู่ผลงานด้านศิลปะด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ หรือผลงานเชิงสร้างสรรค์องค์รวม เช่น สมุดภาพ หนังสือเล่มเล็ก การทำโครงงาน Mini project เป็นต้น โดยครูจะใช้การประเมินผลจากการตรวจผลงาน สังเกตการณ์ปฏิบัติของนักเรียน สัมภาษณ์ความคิดเห็น ฯลฯ รวมถึงการทดสอบหลังเรียน (Posttest)

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนแบบอิงมาตรฐาน

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนที่ยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักนั้น กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2545: 28-29) ได้เสนอแนวทางการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน ดังนี้

1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2) การจัดโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียน
3) การจัดทำสาระของหลักสูตรโรงเรียน
4) การออกแบบการเรียนรู้
5) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6) การกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและการประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษา
7) การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน
8) การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรโรงเรียน

การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์ เป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้าที่มีเอกลักษณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

ภารกิจ เป็นการแสดงถึงวิธีดำเนินการของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้และชี้นำไปสู่การวางแผนการปฏิบัติต่อไป

เป้าหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่โรงเรียนกำหนด และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวจะมีความแตกต่างไปจาก คุณลักษณะและจิตพิสัยที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชา

การจัดโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียน ควรประกอบด้วยรายวิชาสาระกาเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครบทุกภาคเรียน เวลาเรียนในแต่ละรายวิชาแต่ละกลุ่มสาระแต่ละหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายปีหรือรายภาค

การจัดทำสาระของหลักสูตรโรงเรียน กรมวิชาการ ได้เสนอแนวทางการจัดทำสาระหลักสูตร ดังนี้

1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค โรงเรียนจะต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้โรงเรียนมีอิสระในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ประเด็นสำคัญอยู่ตรงที่ว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นจะต้องมีความสำคัญและจำเป็นส่งผลโดยตรงต่อมาตรฐานการเรียนรู้นั้นๆ จนสามารถเชื่อถือได้ว่า ถ้าบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังดังกล่าวแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้นั้นจริง

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค โดยการวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกำหนด เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นนั้นๆ

3) กำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้นั้นๆ โดยใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้ ระยะเวลา จำนวนหน่วยกิตมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชาโดยอาจเขียนเป็นความเรียงหรือแยกเป็น 2 ส่วน

5) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยนำสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่มีความสัมพันธ์กันมาบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับจัดการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้นั้นอาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ หรืออาจเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนรู้

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยควบคู่ไปกับคำอธิบายรายวิชา แล้วกำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากธรรมชาติและจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการและใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

2) สื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ

3) การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมุ่งหาคำตอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับใด ส่วนการประเมินผลระดับโรงเรียนเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น ทั้งนี้โรงเรียนต้องเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผล โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการโรงเรียน การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ เน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์แบบองค์รวมให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมมี 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

การกำหนดรูปแบบ วิธีการวัดผล และประเมินผลและเกณฑ์การตัดสินรวมทั้งเอกสารหลักฐานการศึกษาเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตรการผ่านช่วงชั้นที่ 1 2 และ 3

ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ผ่านการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ส่วนการผ่านช่วงชั้นที่ 4 ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ได้หน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิต และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด และเอกสารหลักฐานการศึกษาโรงเรียนทุกแห่งจะต้องพิจารณาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อใช้ประกอบการวัดและประเมินผล โดยใช้รูปแบบเดียวกันเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการสื่อความหมายได้ตรงกัน

โรงเรียนควรพัฒนาระบบส่งเสริม สนับสนุนต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งได้แก่ การพัฒนากระบวนการแนะแนว การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและเครือข่ายวิชาการ

การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรโรงเรียน กอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2) โครงสร้างหลักสูตร
3) รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5) การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้
6) การวัดและประเมินผล
7) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

กระบวนการการพัฒนาหลักสูตร

ทาบา (Taba. n.d.) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) วินิจฉัยความต้องการ: สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

2) กำหนดจุดมุ่งหมาย : หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ: จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายวัยความสามารถของผู้เรียนโดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

4) จัดเนื้อหาสาระ: เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ : ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล : ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

สงัด อุทรานันท์ มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นด้วยการใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรนั้น เป็นกระบวนการอันหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย

3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ

4) การกำหนดมาตรฐานการวัดและการประเมินผล

5) การนำหลักสูตรไปใช้

6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร

7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลทางด้านความต้องการความจำเป็นและปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ข้อมูลทางด้านจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษา ความต้องการของผู้เรียนตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตรเดิมเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องร่วมกันพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะระบุคุณสมบัติของผู้ที่จบหลักสูตรนั้นๆ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยกำหนดทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะแต่ละรายวิชา ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติมากขึ้น โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เพื่อให้เป็นพลเมืองดี

3) การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ หลังจากได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วก็ถึงขั้นการเลือกสาระความรู้ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อความสมบูรณ์ ให้ได้วิชาความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการขั้นนี้จึงครอบคลุมถึงการคัดเลือกเนื้อหาวิชา แล้วพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาเหล่านั้นว่า เนื้อหาสาระใดควรเป็นพื้นฐานของเนื้อหาใดบ้าง ควรให้เรียนอะไรก่อน อะไรหลังแล้ว แก้ไขเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งแง่สาระและการจัดลำดับที่เหมาะสมตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

4) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับครูผู้สอน หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้หลักสูตรซึ่งครอบคลุมถึงการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการบริหารหลักสูตร ฯลฯ นอกจากนี้ในขั้นนี้ยังครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนนำไปเผยแพร่ด้วย

5) การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรว่า เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้แล้วนั้นผู้ที่จบหลักสูตรนั้นๆ ไปแล้วมีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินหลักสูตร ควรทำให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมดและควรจะประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้น

การประเมินหลักสูตรจึงประกอบด้วยการประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ หลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมดและควรจะประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงประกอบด้วยการประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ

(1) การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนจะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

(2) การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตรก็มักได้รับการแก้ไขโดยทันทีเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตรโดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากได้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรไปแล้ว การประเมินหลักสูตรในลักษณะนี้มักจะทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด

(4) การประเมินระบบหลักสูตรเป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และสลับซับซ้อนมาก กล่าวคือ การประเมินระบบหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตรกับระบบบริหารโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น

(5) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากได้ผ่านกระบวนการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ซึ่งเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมและสังคมจนทำให้หลักสูตรขาดความเหมาะสม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

จากขั้นตอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากขึ้น อยู่กับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงใหม่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการพัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้เวลาเป็นปีขึ้นไปในการเตรียมการและการดำเนินงานจำเป็นต้องใช้กำลังคนและงบประมาณมากพอสมควร เพื่อจะให้ได้หลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลในการพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

การบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมวิชาการได้กำหนดภารกิจไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน

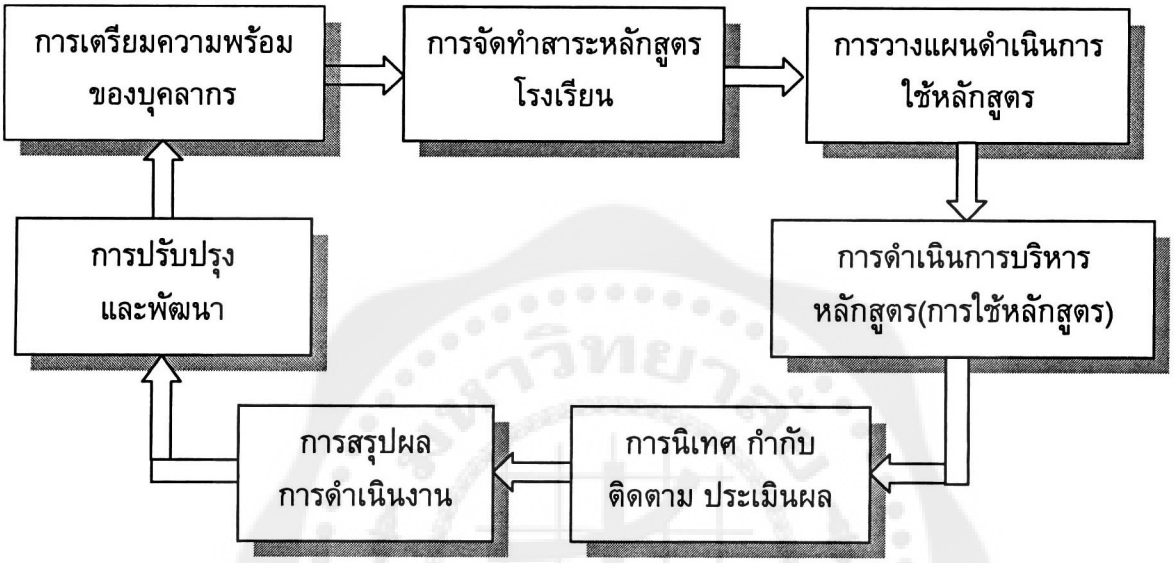

ภาพประกอบ 4 ภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน 7 ขั้นตอน

ที่มา: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 8-12)

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542: 45-46) ได้กล่าวถึงโรงเรียนที่มีคุณภาพไว้ว่า จะต้องเป็นโรงเรียนที่มีผู้บริหารซึ่งมีลักษณะในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1) มีความเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความมั่นคง มีความมุ่งหวัง ใช้ยุทธศาสตร์การบริหารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเป็นมืออาชีพระดับแนวหน้า

2) มีเป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ที่เป็นเอกภาพ มีการปฏิบัติอย่างคงที่สม่ำเสมอ เป็นลักษณะแห่งองค์กรแห่งความร่วมมือ

3) มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมในการทำงานดึงดูดใจ

4) มีการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง กำหนดเวลาเรียนไว้สูง เน้นความสำเร็จ

5) มีการสอนที่มีความมุ่งหมาย มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน จัดบทเรียนอย่างมีรูปแบบ มีการปฏิบัติที่ปรับตัวยืดหยุ่น

6) มีความคาดหวังโดยรวมสูง มีความท้าทายทางปัญญา

7) มีการเสริมแรงในเชิงบวก มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นธรรม มีข้อมูลย้อนกลับ

8) มีการติดตามความก้าวหน้า ติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

9) ส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพนับถือตนเอง ส่งเสริมความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ ควบคุมการปฏิบัติงาน

10) มีความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนของผู้เรียน

11) มีการจัดการเรียนที่เป็นระบบ ใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน

การบริหารหลักสูตรตามแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หรือการนำหลักสูตรไปใช้นั้นควรจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการในการใช้หลักสูตร ซึ่งหมายถึงการเตรียมการด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ วิธีการ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมหลักสูตร และการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการจัดครูเข้าสอนอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครูและเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

2) การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3) การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพหรือไม่มีข้อบกพร่องอย่างไรหรือไม่ เพื่อตัดสินใจว่าจะปรับปรุงพัฒนาใช้ต่อไป หรือยกเลิกการใช้ไปโดยสิ้นเชิง

4) การปรับปรุง หรือการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำขึ้นใหม่หรือการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญต่อการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดผลผลิตทางการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำความสำเร็จและเสริมสร้างคุณภาพทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้นๆ การสร้างคุณภาพในโรงเรียนจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ความมั่นใจกับผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมส่วนรวม โรงเรียนที่มีคุณภาพเชิงบริหารจัดการย่อมก่อให้เกิดมิติแห่งความเป็นเลิศในระบบการจัดการศึกษายุคใหม่และก้าวสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

ความสัมพันธ์ของปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

1) ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้ ในส่วนของอภิปราย (Metaphysics) เป็นรากฐานของการกำหนดเป้าหมายของการศึกษา

(1) ในส่วนของญาณวิทยา (Epistemology) และตรรกวิทยา (Logic) หาวิธีที่เหมาะสม เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

(2) ในส่วนของคุณวิทยา (Axiology) นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความเข้าใจในสังคมที่เรานำเอาวิธีการของปรัชญาวิเคราะห์มากำหนดปรัชญา หรือแนวคิดในการศึกษาให้เหมาะสมกับสังคมไทยโดยตรงได้ เช่น

คนไทยต่างยอมรับว่าชีวิตที่สงบสุขนั้นเป็นชีวิตที่ประเสริฐสุด ถ้าจะจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจจะจัดในเรื่องใดบ้าง ขั้นต่อไปก็ทำการวิเคราะห์ว่าถ้าจะสอนเนื้อหาสาระให้ได้ผลควรจะทำเช่นไร และขณะเดียวกันก็ต้องทำการวิเคราะห์ด้วยว่าสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันถ้าจะดำเนินการตามกระบวนการของศาสตร์เหล่านั้น ควรจะทำอย่างไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างได้ผล และมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยให้มากที่สุด แนวทางให้นักพัฒนาหลักสูตรได้พิจารณา เป็นแนวทาง คือ งานพัฒนาการของมนุษย์ (DevelopmentalTasks) ในแต่ละวัยซึ่งเป็นผลงานการศึกษาค้นคว้าของ แฮวิกเฮิร์ส (Robert J. Havighurst) และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Jean Piaget) กับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูนเนอร์ (Jerome S. Bruner) ดังนี้

แฮวิเฮิรส์ (สงัด อุทรานันท์. 2532; อ้างอิงจาก Robert J. Havighurst. n.d) ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ไว้ 6 ช่วงอายุ คือ

1) วัยทารกและวัยเด็กเล็ก -6 ปี
2) วัยเด็กตอนกลางอายุประมาณ 6-12 ปี
3) วัยเด็กตอนปลายอายุประมาณ 12-18 ปี
4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้นอายุประมาณ 18-30 ปี
5) วัยผู้ใหญ่ตอนกลางอายุประมาณ 30-60 ปี
6) วัยผู้ใหญ่ตอนปลายอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

วัยเด็กตอนกลาง 6-12 ปี เป็นวัยในระดับชั้นประถมศึกษา พื้นฐานของเด็กวัยนี้เพื่อนร่วมคณะจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจมาก เมื่อพิจารณาถึงการจัดการศึกษาแล้วการพัฒนาทักษะทางกาย ถือว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากเพื่อน ในแนวทางการจัดการศึกษาควรจะให้เด็กเรียนรู้การคบเพื่อน เด็กจะเรียนรู้และมีความพึงพอใจในสังคมเพื่อนฝูงมากขึ้น เรียนรู้ในการปฏิบัติกับคนแปลกหน้า ถ้าเด็กในการปกครองมักจะใช้กระบวนการทางสังคมมาเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนควบคุมการปฏิบัติงานต่างๆ อย่างได้ผล

สรุปแล้วกล่าวได้ว่า พิจารณาทางด้านจิตวิทยาแล้ว เด็กอายุ 12-13 ปี จะสามารถมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้ดี

หลักสูตรสำหรับเด็กในระยะเริ่มแรก ควรมุ่งสร้างความคิดรวบยอดโดยให้เด็กได้พบกับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด และโรงเรียนควรจะได้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและสร้างเจตคติที่ดีในสังคมของประชาธิปไตย

วัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี) เด็กตั้งแต่อายุ 12 ปี จนถึง 18 ปี ส่วนใหญ่จะพัฒนาทางด้านกายและอารมณ์จนถึงขั้นสูงสุด สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้มากที่สุดในช่วงวัยรุ่นนี้ คือ ทางด้านอารมณ์และสังคม ไม่ใช่ทางสติปัญญา เด็กชายและเด็กหญิงต่างก็เรียนรู้วิธีที่จะดึงดูดความสนใจของเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นเป็นวัยที่จะเรียนวิธีการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีความสนใจแบบเดียวกัน ความสนใจในวิชาชีพ นับว่าเป็นความสนใจที่มีมากเป็นพิเศษสำหรับเด็กในวัยนี้

เพียเจต์ (Piaget) ได้แบ่งกระบวนการทางสติปัญญา ออกเป็น 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส อายุ 0-2 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนการปฏิบัติการ อายุ 2-7 ปี แบ่งเป็นขั้นย่อย 2 ขั้น คือ ขั้นก่อนการเกิดความคิดรวบยอด อายุ 2-4 ปี และขั้นการคิดด้วยความเข้าใจของตนเอง อายุ 4-7 ปี

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม อายุ 7-11 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการปกติ อายุ 11-15 ปี

สรุปแล้ว เด็กในวัย 11-15 ปี จะมีการพัฒนาทางสติปัญญาถึงขั้นสูงสุด การคิดของเด็กในวัยนี้จะเปลี่ยนไปตามเกณฑ์แบบวิทยาศาสตร์

(บรูนเนอร์ Jerome S. Bruner) ได้ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดรวบยอดของเด็ก โดยแบ่งวิธีการเรียนรู้ออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1) การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Doing) การเรียนรู้แบบนี้เปรียบเทียบกับพัฒนาการทางสติปัญญาที่แบ่งโดยเพียเจต์ก็คือ ขั้นการเรียนรู้โดยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period)

2) การเรียนรู้ด้วยการมองดู (Seeing) เป็นการเรียนรู้ที่ยังไม่เข้าใจอะไรอย่างถ่องแท้ ไม่สามารถจำแนกสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผลได้

3) การเรียนรู้โดยการใช้สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (Symbolic Means) เรียกว่า “Symbolic” เป็นขั้นที่เด็กเริ่มมีความเข้าใจสิ่งต่างๆ และสามารถให้เหตุผลสิ่งต่างๆ พัฒนาการทางปัญญาของเด็กไทย

นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องตระหนักถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กว่าสิ่งที่จะให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาในลักษณะของนามธรรมนั้นควรจะได้บรรจุไว้ในหลักสูตรสำหรับเด็กไทยที่มีอายุประมาณ 13 ปีขึ้นไปแล้ว แทนที่จะเป็น 11 ปี นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของภาวะการเรียนรู้กับพัฒนาการ เพื่อจะได้นำมาเป็นหลักในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการจัดเนื้อหาสาระ หรือประสบการณ์ที่พอเหมาะสำหรับผู้เรียนในแต่ละวัย ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียน ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการซ่อมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้

นักพัฒนาหลักสูตรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้มากขึ้น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ มี 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขหรือพฤติกรรมนิยม (Conditioning or behaviorism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและการตอบสนอง ดังนี้

(1) ธอร์นไดค์ (Edword L.Thorndike) เชื่อว่ามนุษย์เราประกอบด้วยร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่างๆ นั่นเอง การจัดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์การเรียนรู้จะเริ่มจากสิ่งที่ง่ายๆ ไปสู่สิ่งที่มีความสลับซับซ้อน การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนจะต้องให้ความสำคัญแก่การทำแบบฝึกหัดที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนอีกด้วย

(2) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม หรือทฤษฎีการวางเงื่อนไข โดยไม่มีตัวเสริมแรง ผู้นำที่สำคัญคือวัตสัน (John B. Watson) และผู้สืบทอดแนวความคิดต่อมา คือ กัทธรี (Edwin R. Guthrie) ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องความต้องการทางกายภาพและชีวภาพเป็นเรื่องสำคัญ

(3) พฤติกรรมนิยมรุ่นใหม่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการ (Operant Conditioning) หรือการวางเงื่อนไขชนิดที่มีการเสริมแรง (Conditioning with-Reinforcement)

2) ทฤษฎีปัญญา (Cognitive Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนใจการเปลี่ยนแปลงทางความรู้ความเข้าใจที่สำคัญดังนี้

(1) ทฤษฎีเกสตอลท์ (Gestalt Theory) หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่างๆ ในลักษณะโดยส่วนรวม ผู้ตั้งกฎแห่งการรับรู้ในลักษณะเกสตอลท์หรือลักษณะรวมๆ ก็คือ เวอร์ไธเมอร์ (Wertheimer) ซึ่งได้ตั้งกฎไว้ 6 ข้อ คือ

1) กฎแห่งความสมบูรณ์
2) กฎแห่งความเหมือน
3) กฎแห่งระยะ
4) กฎแห่งความใกล้
5) กฎแห่งความต่อเนื่องที่ดี
6) กฎแห่งความเป็นสมาชิก

(2) ทฤษฎีสนามของเลวิน (Lewin'd Field Theory) ได้นำเอาความคิดทางทฤษฎีเกสตอลท์ไปผนวกเข้ากับศัพท์บางคำแล้วพัฒนาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ขึ้นมาชื่อว่า Topological and Vector Psychology หรือ Field Theory โดยนำมาใช้ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีหลัก ดังนี้

1) ให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นส่วนรวม
2) เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องมีความยากง่ายพอเหมาะกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเป็นการลดความกดดันของเขา

(3) ทฤษฎีอินทรีย์ของวีลเลอร์ (Wheeler's Organismic Theory) หลักทฤษฎีของวีลเลอร์ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ควรจะถูกยกเลิกไป ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็น "ส่วนรวม" แต่ "ส่วนย่อย" จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น

(4) ทฤษฎีความมุ่งหวังของทอลแมน (Tolman's Purposive Theory) เขามองพฤติกรรมในลักษณะของการลดความต้องการ (need reduction)

3) องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่มีต่อการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ดังนี้ (1) อุปสรรค (2) ความพร้อม (3) แรงจูงใจ (4) การถ่ายโอนการเรียนรู้ (5) การจำการลืม

4) ทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร ในการที่นักพัฒนาหลักสูตรมีความเชื่อเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มเชื่อมโยงสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-Response Association) หรือกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และนำหลักการหรือทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มนี้ไปเป็นหลักในการจัดหลักสูตรแล้วหลักสูตรจะให้ความสำคัญต่อรายละเอียดต่างๆ มากกว่าการเน้นเรื่องแนวความคิด หลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพฤติกรรมนิยมเป็นรากฐานในระยะหลังได้มีการเน้นทักษะต่างๆ เพิ่มเติม จากการเน้นรายละเอียดของเนื้อหาสาระการเรียนการสอน ตามแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมรุ่นใหม่ ยังได้นำเอาเครื่องช่วยสอนมาใช้ประกอบในการเรียนการสอนอีกด้วย

ธรรมชาติของความรู้

นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของความรู้ประเภทของเนื้อหาสาระและหลักเกณฑ์มาบรรจุไว้ในหลักสูตรตามลำดับ ดังนี้ โครงสร้างของความรู้ (Structure of Knowledge)

บรูนเนอร์ (Bruner. 1960) ได้กระตุ้นให้นักพัฒนาหลักสูตรได้เห็นความสำคัญของโครงสร้างของวิชาต่างๆ ที่มีต่อหลักสูตร ประเภทของเนื้อหาสาระ อาจจำแนกออกได้เป็น 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) ทักษะ 3) ค่านิยม

ประเภทของความรู้หรือเนื้อหาสาระที่บรรจุไว้ในหลักสูตร มีผู้กล่าวไว้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น ทาบา (Hilda Taba) ได้จัดประเภทของเนื้อหาสาระไว้ 4 ประเภท ดังนี้ 1) ข้อเท็จจริงเฉพาะและกระบวนการ 2) แนวความคิดพื้นฐาน 3) ความคิดรวบยอด 4) ระบบความคิด

สำหรับกาเย่ และบริกส์ (Gagne; & Briggs. 1974: 53-70) ได้แบ่งไว้ 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลที่เป็นความรู้ 2) เจตคติ 3) ทักษะ

สงัด อุทรานันท์ ได้ศึกษาค้นคว้าถึงการจัดประเภทความรู้อย่างกว้างขวาง โดยจัดประเภทของเนื้อหาสาระออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา

2) ความคิดรวบยอดและหลักการ 3) การแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ 4) เจตคติและค่านิยม 5) ความสามารถและทักษะทางกาย

หลักการเลือกเนื้อหาสาระ

สำหรับเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาสาระ ที่จะนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรอาจจะพิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ ได้แก่ 1) เกณฑ์ความถูกต้อง 2) เกณฑ์แห่งความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ 3) เกณฑ์แห่งความสำคัญ 4) เกณฑ์แห่งความสนใจ

หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาสาระทั้ง 4 ประการ ที่กล่าวมา ถือว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกันและในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาสาระสำหรับบรรจุไว้ในหลักสูตร ควรจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ทั้งหมดไปพร้อมๆ กัน โดยให้มีสัดส่วนที่พอเหมาะ

แนวการจัดเนื้อหาสาระ แนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ คือ

1) แนวทางการจัดเนื้อหาสาระในแต่ละวิชา จำเป็นต้องจัดตามลำดับขั้นตอนความยากง่ายและความต่อเนื่องของความรู้ ตามลักษณะธรรมชาติของศาสตร์แขนงนั้น

2) แนวทางการจัดเนื้อหาสาระระหว่างวิชา ในกรณีเช่นนี้เนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ ที่นำมาบรรจุไว้ จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์กันด้วย เพื่อให้วิชาเหล่านั้นส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะทำให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้

3) ข้อคำนึงในการจัดเนื้อหาสาระโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดเรื่องราว หรือสาระในโจทย์คณิตศาสตร์ ควรเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง การจัดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมก็ควรจัดให้ตรงกับเวลา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจริงๆ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร

นักพัฒนาหลักสูตรแต่ละคนอาจจะแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันไป ดังตัวอย่าง ดังนี้ ดักลาส (Harl R. Douglass) กล่าวว่า ผู้ที่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1) ผู้เขียนแบบเรียน
2) บุคคลที่อยู่ในวงการวิชาชีพ
3) บุคคลที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐบาลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
4) สถาบันที่มีหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการศึกษา
5) นักเรียนและครู

ครุก (Edward A. Krug. n.d.) ได้จำแนกผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำในระดับประเทศ 2) กลุ่มผู้นำในระดับท้องถิ่น 3) ครู 4) ประชาชนโดยทั่วไป และ 5) ผู้เรียน ซึ่งได้แก่ เด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ที่รับการศึกษาเล่าเรียน

คูปแมน (G. Robert Koopman. n.d.) ได้เสนอแนะว่า บุคคลที่ควรเชิญมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรนั้นได้แก่ 1) นักเรียน 2) ผู้ปกครอง 3) ผู้พิมพ์หนังสือ 4) บุคคลในหน่วยงานต่างๆ ในสังคม 5) บุคลากรในโรงเรียน 6) คณะกรรมการประจำโรงเรียน 7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 8) ประชาชน

แพร็ท (David Pratt) ได้กล่าวถึง คณะพัฒนาหลักสูตรว่า ควรประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญ 6 ด้านด้วยกัน คือ 1) ผู้ชำนาญทางด้านเนื้อหาวิชา 2) ผู้ชำนาญในด้านวิชาชีพครู 3) ผู้ชำนาญในด้านพัฒนาหลักสูตร 4) ผู้ชำนาญในด้านการวัดผล 5) ผู้ชำนาญในด้านการจัดองค์การ 6) ผู้ชำนาญทางด้านการเขียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีเนื้อหาและประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

โครงสร้าง

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 กิจกรรมแนะแนว

3.2 กิจกรรมนักเรียน

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่โรงเรียนนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนนั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวน เวลาอย่างกว้างๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม โรงเรียนต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ ไปจัดทำเป็นหลักสูตรโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 32 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรโรงเรียนมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอน สามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของโรงเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

โรงเรียนในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน โรงเรียนต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกโรงเรียน

เกณฑ์การจบหลักสูตร

- เรียนสาระการเรียนรู้ครบและได้รับการตัดสินผลการเรียน
- ผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ปฏิบัติ
- ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ผ่านการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพัฒนาศักยภาพครู

การพัฒนาศักยภาพครู ให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อาศัยความร่วมมือของครูแกนนำ ครูต้นแบบ และสถาบันการศึกษาชั้นสูง เช่น คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัย รวมทั้งชมรมวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลย์ ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

- เพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- การศึกษาเพื่อปวงชน เสมอภาค และมีคุณภาพ
- สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม
- มีความยืดหยุ่น

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- สำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
1. หลักสูตรไม่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ในเอกสาร แนวทางการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน ให้โรงเรียนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามบริบทของโรงเรียน	1. กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นภาพรวมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความชัดเจนมากขึ้นสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งใช้เป็นกรอบทิศทางในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้
2. กำหนดหลักการของหลักสูตร ดังนี้ 1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ความเป็นสากล 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาพและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์	2. ปรับปรุงหลักการของหลักสูตร เพื่อให้มีความชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปรับจากเดิม 5 ข้อ เป็น 6 ข้อ ดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
3. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร ดังนี้ 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3) มีความรู้อันสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4) มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ 6) มีประสิทธิภาพในการผลิต และการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค 7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม	3. ปรับจุดหมายของหลักสูตร เพื่อให้มีความชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจากจุดหมาย 9 ข้อ เป็น 5 ข้อ ดังนี้ 1) มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ 2) มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะในการจัดการทักษะกระบวนการคิด ทักษะในการดำเนินชีวิตทักษะในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
4. โครงสร้างหลักสูตร 4.1 กำหนดเป็น 4 ช่วงชั้น ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 4.2 กำหนดเวลาเรียนของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเวลารวมไว้เป็นช่วงกว้างๆ ในแต่ละช่วงชั้น เช่น ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) กำหนดเวลาเรียนทั้ง 8 กลุ่ม ปีละประมาณ 800-1000 ชั่วโมง โดยให้โรงเรียนกำหนดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระเองตามความเหมาะสม	4. โครงสร้างหลักสูตร 4.1 กำหนดเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) 4.2 กำหนดเวลาเรียนขั้นต่ำของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี และให้โรงเรียนเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น เช่นกำหนดเวลาเรียนกลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.1 จำนวน 200 ชั่วโมง
5. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น 5.1 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 76 มาตรฐาน 5.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นโดยกำหนดไว้เป็นช่วงๆ ละ 3 ปี ซึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้น ป.3 ซึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้น ป. 3 ป.6. ม.3 ม.6 และให้สถานศึกษานำไปเป็นกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระในแต่ล่ะชั้นปีเอง ซึ่งทำให้ขาดเอกภาพ และมีปัญหาในการเทียบโอนผลการเรียนรู้	5. ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และกำหนดตัวชี้วัด ชั้นปี / ช่วงชั้น 5.1 ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนลดความซ้ำซ้อน โดยปรับปรุงจาก 76 มาตรฐานลดลงเหลือ 67 มาตรฐาน 5.2 กำหนดตัวชีวิดชั้นปีสำหรับการศึกษาภาคบังคับ (ป.1- ม.3) และตัวชี้วัดช่วงชั้นสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลมีเป้าหมายที่ชัดเจนในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้เลยซึ่งเป็นการช่วยลดภาระของครู

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
6. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน	6. ปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเพิ่มกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนด คือ การมีจิตสาธารณะ อันจะช่วยให้สังคมเกิดสันติสุข อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ในหลักสูตรแกนกลางฯ จึงได้กำหนดกิจกรรมผู้เรียน เป็น 3 ลักษณะดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว 4) กิจกรรมนักเรียน 3) กิจกรรมเพื่อนสังคมและสาธารณประโยชน์
7. การวัดและประเมินผล และการจบหลักสูตร 7.1 หลักสูตรกำหลดให้สถานศึกษากำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรเอง รวมทั้งจัดทำแนวทางการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด 7.2 การตัดสินผลการเรียน - ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ตัดสินผลการเรียนเป็นรายปี - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัดสินผลการเรียนเป็นรายภาค	7. การวัดและประเมินผล และการจบหลักสูตร 7.1 หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดเกณฑ์กลางการจบหลักสูตร การตัดสินผลการเรียน การให้ระดับผลการเรียน การรายงานผลการเรียน และเอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงควบคุม เพื่อให้โรงเรียนจัดทำแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด 7.2 การตัดสินผลการเรียน - ระดับประถมศึกษา ตัดสินผลการเรียนเป็นรายปี - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ตัดสินผลการเรียนเป็นรายภาค

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรที่ได้รับความสนใจในปัจจุบันจะมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ เป็นหลักสูตรแบบผสมผสาน เป็นหลักสูตรที่เน้นคุณภาพของผลผลิต สามารถนำเอาความรู้ความสามารถไปใช้ในการทำงานหรือดำรงชีวิตประจำวันได้ เป็นหลักสูตรที่สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการพัฒนาหลักสูตรใดๆ ก็ตามจำเป็นจะต้องคำนึงถึงการสร้างค่านิยม (Values) ที่ถูกต้อง สิ่งที่จำเป็นซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความระมัดระวังก็คือ การให้ความสำคัญแก่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากกว่าความสำคัญของมนุษย์ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใดก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ (Human Values) ปัจจุบันการพัฒนาทฤษฎีหลักสูตรยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร การที่จะนำเอาแนวคิดใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในสังคมจะต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ความผิดพลาดในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น จะทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสจะหวนกลับไปเรียนหลักสูตรที่มีความถูกต้องที่สร้างขึ้นใหม่ได้อีกเลย

3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีต่างๆ มากมาย การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยตรง ซึ่งจะหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติ ทักษะ ตลอดจนค่านิยมและการเป็นพลเมืองที่ดี ส่วนงานอื่นๆ อันได้แก่ งานบริหารบุคลากร งานธุรการ ฯลฯ เป็นเพียงงานที่ช่วยสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย (รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ. 2550: 66)

การจัดการเรียนรู้ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดโปรแกรมการศึกษา โดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลักและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ตรงตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ต้องเน้นความสำคัญไปที่ตัวผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องสนับสนุนให้ครูทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญ เพราะจะช่วยในการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ เมื่อแนวคิดเปลี่ยน การกระทำย่อมเปลี่ยนตามไปด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ

1) สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2) สนับสนุนการนิเทศการจัดการจัดการเรียนการสอน

3) กำกับติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้หรือจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังต่อไปนี้

ดำริ บุญชู (2546: 17) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546:15) ได้กล่าวว่า ในในปัจจุบันเปลี่ยนจากการสอนแบบครูเป็นจุดศูนย์กลางมาเป็นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้น คือ การจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนเหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน

ศันสนีย์ เครือชะเอม (2546: 10) ได้กล่าวว่า ในการเรียนการสอน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ดีของผู้บริหาร โดยจัดให้มีการทำแผนการสอน และการบันทึกการสอน ครบทุกวิชามีการนำไปใช้สอนอย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา หรือบันทึกการสอน มีการจัดหา จัดทำ บำรุง รักษาและผลิตสื่อการสอน โดยจัดหา จัดทำ สื่อการเรียนการสอนทุกหมวดวิชา มีการนำไปใช้ มีการบำรุงรักษา และเก็บรักษาไว้ รวมทั้งมีการประเมินผลและพัฒนาการผลิตสื่อและอุปกรณ์

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 22) กล่าวไว้ว่า ในการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะคอยกระตุ้นครูจัดทำแผนการสอนและนำแผนการสอนไปใช้โดยการตรวจแผนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรม และจัดบรรยากาศการเรียนของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ครูในการใช้สื่อประกอบการสอน ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนแนะนำครูในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ ให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอน ให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้าน

นัยนา ตันติวิสุทธิ์ (2546: 23) ให้ทัศนะว่า งานด้านการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีการดำเนินการตามภารกิจในการจัดเตรียมและอำนวยความสะดวก ให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและเรียบร้อยและจะต้องมีทักษะในด้านการบริหารการสอน

ทิศนา แขมณี (2546: 17) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน สาระ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน วิธีการ กระบวนการ ที่ใช้ในการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 9) ให้ทัศนะว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานในเรื่องการรวบรวมการวิเคราะห์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ เป็นการกำหนดการ เตรียมการ และจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์

เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ในการกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน เป็นการควบคุมดูแล และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ และเป็นการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายใน การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2543: 53) ให้ทัศนะของการจัดการเรียนการสอนไว้ 2 คำ คือ การสอน (Teaching) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียน และการเรียนการสอน (instruction) มีความหมายกว้างกว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วย เช่น การใช้สื่อ การกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น

โกศล ศรีทอง (2543: 11) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การบริหารกิจกรรมที่ข้องเกี่ยวกับการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมถึงการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรรายวิชา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติ เช่น การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดแผนการเรียนและจัดตารางสอน จัดครูเข้าสอนแทน การจัดทำแผนการสอนรายวิชา บันทึกการสอนและการจัดหาการผลิต การใช้สื่อการเรียน

ธนาธิป พรกุล (2543: 53) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ใด ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติหรือได้รับประสบการณ์

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการต่างๆ ที่ผู้บริหารรวมทั้งบุคลากรพยายามศึกษาเพื่อให้งานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากลุ่มเพื่อนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการจัดกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือล้วนเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้พูดคุยปรึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร ในขณะที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมของผู้อื่น เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น ได้เรียนรู้ข้อมูลประสบการณ์ต่างๆ อย่างมากมาย มีทัศนคติที่กว้างและหลากหลายและที่สำคัญก็คือ ได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม (กรมสามัญศึกษาหน่วยศึกษานิเทศก์. 2542)

ด้านกระบวนการเรียนรู้ปรากฏในมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

เบคแมน (Beckman. 1994: abstract) ได้ศึกษาลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล พบว่า ควรมี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) มีการวางแผนที่ดี 2) มีการจัดการที่ดี 3) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีนวัตกรรมทางการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษาต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้เนื้อหาและการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ. 2545: 34)

เกษม วัฒนชัย (2545: 14-15) อธิบายถึงหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี ดังนี้

1) บุคคลที่จะเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว

2) บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่เขาสนใจเขาต้องการ

3) พัฒนาแนวคิดไปพร้อมๆ กับกระบวนการเรียนรู้

4) การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การเรียนรู้ในวิธีการและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชนสังคมและประเทศชาติ

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงษ์ และคณะ (2545: 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2) เน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน
4) การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
5) ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
6) การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้
7) การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสม
8) การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม
9) สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้
10) มีจุดมุ่งหมายของการสอน
11) ความเข้าใจผู้เรียน
12) ภูมิหลังของผู้เรียน

13) ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย

14) มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาผ่านกิจกรรม

15) สอนสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด

16) วางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

หลักการในการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ให้เข้าใจสาระสำคัญ เลือกวิธีที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างจริงจัง การจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 122-123) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านความรู้ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ภารกิจในการสอนว่าจะจัดการเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่จะเรียนรู้ และโครงสร้างของความรู้ประกอบด้วยข้อมูล ข้อเท็จจริงหลักการกฎเกณฑ์ ไปจนถึงทฤษฎีอย่างมีลำดับขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีหลักในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามสถานศึกษาจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ตลอดจนสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายด้วย

2) ด้านคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยครูให้ความรักความเมตตาต่อศิษย์ จะทำให้ผู้เรียนเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดพลังในการเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ควรเป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้จะประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ทั่วไปที่ใช้ได้กับหลายๆ วิชา เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น นอกจากนี้ ในการเรียนรู้แต่ละวิชากิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ จะใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4) การบูรณาการตามความเหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกที่และทุกโอกาส ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน ในสภาพแวดล้อม และในธรรมชาติผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และบูรณาการเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง

สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนของครู จะต้องหาทางให้นักเรียนได้ผ่านประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด และเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในมาตรา 24 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้ (สุวิทย์มูลคำ และอรทัยมูลคำ. 2544: 135-136)

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 20-21) ได้อธิบายถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมายสาระกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนและการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2543: 5) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมมีวิจารณญาณ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตในลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับเด็ก และเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วนก็เป็นการเรียน คือ กิจกรรมที่เด็กทำและการสอนคือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อมๆ กัน จึงเรียกรวมกันว่าการเรียนการสอน ในการบริหารงานด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารควรยึดหลักการการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร กล่าวคือ ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ นั่นคือ เป็นกิจกรรมของเด็ก โดยเด็ก และเพื่อเด็ก ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอนและคู่มือเสนอแนะไว้ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น

การสอนโดยวิธีใดๆ ก็ตาม ครูเป็นเพียงผู้ควบคุม ดูแล และแนะนำ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการและวิธีการเป็นแนวทางปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 114-115) มีหลักดังนี้ 1) กระบวนการเรียนมีความสำคัญเท่ากับเนื้อหา 2) นักเรียนเป็นผู้แสดงครูเป็นผู้กำกับการแสดง 3) นักเรียนค้นหาความรู้สรุปและตัดสินใจด้วยตนเอง 4) ปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี 5) ใช้วิธีการหลายอย่าง 6) เน้นกระบวนการกลุ่ม

บุญเรือน ศรีเหรัญ (2542: 103) ได้สรุปแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศหลายท่านเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพว่า การเรียนการสอนต้องทำให้นักเรียนเกิดความสนใจเป็นประการแรก โดยครูผู้สอนต้องนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการรวบรวมอย่างเป็นระบบ จัดทำบันทึกการเปลี่ยนแปลงเรื่องที่ทันสมัย ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย และมีความชัดเจน มีการนำเสนอตัวอย่างและภาพที่มีสีสดใสประกอบ มีการทบทวนกฎเกณฑ์ที่สำคัญเสมอๆ เนื้อหาของบทเรียนจะต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กับความรู้เดิมของนักเรียน และสามารถหาสื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียนได้ง่าย

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 4) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 ก: 7) ได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวบ่งชี้คุณภาพ ดังนี้

1) มีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
2) ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3) ใช้เครื่องมืออุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม
4) มีการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ การเรียนการสอนเป็นการดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดีและดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้ (สุมาลี จันทร์ชลอ. 2542: 11)

(วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 7) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างได้ผล มีหลักการดังต่อไปนี้

1) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กันมิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ถือว่า เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นการค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4) การเรียนรู้กระบวนการมีความสำคัญหากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ที่ตนต้องการ

5) การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 130) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบหรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2) กิจกรรมการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ขึ้น

3) เนื้อหาที่สอนเรื่องที่สอนกิจกรรมที่จัดเป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

4) กิจกรรมที่จัดมีความสำคัญมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเรียนแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5) กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนแบ่งงานกันทำ

ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2541: 38) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนว่า ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง บทเรียนต้องท้าทายปัญญาคำถามต่างๆ ต้องพัฒนาทักษะความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ใช้แหล่งความรู้ที่เหมาะสม และใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายเป็นเครื่องมือการเรียนรู้

มารศรี สุธานิธิ (2540: 50-51) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการได้ ควรมีพฤติกรรมที่แสดงความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียน

2) เน้นความสำคัญของการเรียนการสอน

3) ส่งเสริมให้มีการนิเทศครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน

4) จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ

5) จัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

6) ติดตามก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

7) ประสานงานกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการทางวิชาการ

8) ประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน

ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพไว้ในมาตรา 24 โดยให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ฝึกทักษะ กระบวนการผลิต การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ทักษะที่ต้องฝึก ได้แก่ 1) กระบวนการคิด 2) การจัดการ 3) การเผชิญสถานการณ์ 4) การประยุกต์ความรู้

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ครูผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (ดำริ บุญชู. 2546: 19-20)

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

ธนาธิป พรกุล (2543: 50) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ครูผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึง หมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543: 20-22) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากตัวผู้เรียนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กรมวิชาการ (2544: 1) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะในศาสตร์หรือวิชาต่างๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไป รวมเข้าด้วยกันภายใต้เรื่องราว โครงการ หรือกิจกรรมเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

อรัญญา สุชาสิโนบล (2545: 23-24) ได้อธิบายถึงรูปแบบการบูรณาการ (Models of Integration) มี 4 รูปแบบ คือ

1) การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) เป็นการสอนโดยครูผู้สอนจะสอดแทรกเนื้อหาสาระอื่นๆ ให้เข้ากับหัวข้อเรื่องหรือสาระที่กำหนดขึ้นมาทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อหาสาระที่กำหนด

2) การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) เป็นการสอนโดยครูผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่สอนต่างวิชากัน ต้องวางแผนร่วมกันในการกำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด และปัญหาเดียวกัน เมื่อวางแผนร่วมกันแล้วครูผู้สอนแต่ละคนจะวางแผนการสอนของแต่ละคนซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิชา

3) การสอนบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multi disciplinary Instruction) เป็นการสอนที่มีลักษณะคล้ายกับแบบคู่ขนาน โดยครูผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ร่วมกันวางแผนในการกำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด และปัญหาร่วมกัน แต่ละคนสอนตามวิธีการของตน จากนั้น ครูผู้สอนจะกำหนดงาน โครงการให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยกิจกรรมในโครงการนั้นจะต้องเชื่อมโยงวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน

4) การสอนบูรณาการข้ามวิชา หรือการสอนแบบคณะ (Transdisciplinary Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนในวิชาต่างๆ กันร่วมกัน วางแผนเป็นคณะ โดยปรึกษากันในการกำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด และปัญหาร่วมกัน และดำเนินการสอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน

การเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ความหมายของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544: 13-14) ได้อธิบายถึงการเรียนการสอนแบบร่วมมือว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มละประมาณ 3-5 คน โดยที่สมาชิกอาจมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน เพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องกระตุ้นสมาชิกคนอื่นและช่วยเหลือกัน ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตนเองและของกลุ่มให้มากที่สุด เป็นวิธีการเรียนการสอน

อย่างหนึ่งที่ใช้ทักษะกระบวนการการกลุ่มเป็นปัจจัยหลัก ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยมีหลักการว่าผลสำเร็จของกลุ่ม คือ ผลสำเร็จของตนเอง โดยการเรียนการสอนแบบร่วมมือมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก
2) ปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน
3) ความรับผิดชอบส่วนบุคคล
4) ทักษะการทำงานเป็นทีม
5) กระบวนการกลุ่ม

ประเภทของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544: 14-15) ได้แบ่งการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) กลุ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ไม่เป็นทางการขนาดของกลุ่ม 2-3 คน ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆ หรือใช้เมื่อต้องการนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนหรือใช้ช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน

2) กลุ่มที่เป็นฐานความร่วมมือ เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอย่างถาวร ตลอดทั้งภาคเรียน มีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มเรียนแบบไม่เป็นทางการ มีขนาดประมาณ 6-7 คนเพื่อให้กลุ่มที่ทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกในชั้นเรียนด้านวิชาการ

3) กลุ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ที่เป็นทางการเป็นกลุ่มที่ทำงานด้วยกันและเรียนรู้ด้วยกันร่วมมือซึ่งกันและกันขนาดของกลุ่มประมาณ 3-5 คน กลุ่มลักษณะนี้อาจหมุนเวียนสมาชิกในกลุ่มกันทุก 2-4 สัปดาห์ หรือเมื่อเริ่มบทเรียนหน่วยใหม่

4) การเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นรูปแบบสังคมของการเรียนการสอนที่ใช้หลักสร้างชุมชนการเรียนรู้มีผลต่อผู้เรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจมากขึ้น สมาชิกของกลุ่มเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเกิดความนับถือและรู้สึกมีคุณค่ามีความเชื่อมั่นในการคิด การตัดสินใจของตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นที่รักของกลุ่มเพื่อน และเพื่อนยอมรับตนเองทางวิชาการ มีการจัดสรรเวลามีความรับผิดชอบในตนเองมีทักษะทางสังคม เช่น การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือ การตัดสินใจ การสำนึกในเชิงบวก และรับรู้ว่ารางวัลที่กลุ่มได้รับขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของกลุ่ม

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้เรียนมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดสภาพของการร่วมมือ แต่ผู้ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะนี้ได้ คือ ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น สิ่งที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึง คือ ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์และครบถ้วนตามที่สังคมยุคปฏิรูปการศึกษาได้มุ่งหวังไว้

เครือข่ายเสมือนจริง

พรรณี ชุติวัฒนธาดา (2545: 19) กล่าวว่า เครือข่ายเสมือนจริงเป็นการบันทึกความรู้ที่ค้นได้จากอินเตอร์เน็ตมาเก็บในแผ่นซีดีรอมแล้วเปิดให้ผู้เรียนดูได้จากระบบออนไลน์ที่มีโดยที่ทุกข้อมูลมีสภาพเหมือนกับเปิดบนอินเตอร์เน็ต ความรู้ที่นำมาบันทึกในลักษณะนี้บางครั้งเรียกว่าเครือข่ายเสมือนจริง (Virtual Web) ซึ่งน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยการเรียนการสอนได้ในยุคนี้

เครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545ข: 65) กล่าวว่า "เราให้ความสำคัญกับเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) เป็นอย่างมาก เนื่องจากต่อไปต้องเรียนรู้สิ่งที่เกิดใหม่ที่เรียกว่าเป็น New Knowledge และถ้าหาก New Knowledge เหล่านั้นวางอยู่ทั่วโลกที่เรียกว่าเป็น World Knowledge ต่อไปนี้ จะไม่มีครูผู้สอนคนใด สอนผู้เรียนได้หมด เพราะมีความรู้เกิดใหม่อย่างรวดเร็ว และจะต้องศึกษาหาความรู้ในรูปแบบที่เรียกว่าเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นการเรียนการสอนถ้ายึดติดกับวิธีเดิมในขณะที่สิ่งที่เกิดใหม่ หรือสิ่งที่กำหนดพัฒนาเป็นไปเร็วกว่าที่คาดคิด เราจะนำสิ่งต่างๆ นั้นมาบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ ให้เป็นเครือข่ายที่เรียกว่า Learning Network ได้อย่างไร"

ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom)

ธวัชชัย อดิเทพสถิต (2546: 62-63) ได้กล่าวพอสรุปได้ว่า ห้องเรียนเสมือนจริงหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปของ Software โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยสามารถเลือกเวลาและสถานที่ที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะเรียนที่ไหนก็ได้ เช่น ที่บ้าน หรือที่ทำงานทำให้ประหยัดเวลาค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่นนับเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สถานบันการศึกษากำลังให้ความสนใจและขยายตัวมากขึ้นในปัจจุบัน โดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม และเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นหลัก นอกจากนี้ Virtual Classroom ยังเป็นระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะของการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะและทรัพยากรของอินเทอร์เน็ตและเวิล์ดไวด์เว็บมาสร้างให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา

สรุปได้ว่า ห้องเรียนเสมือนจริง เป็นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนธรรมดา แต่มีการถ่ายทอดภาพและเสียงเกี่ยวกับบทเรียน โดยอาศัยระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปยังผู้เรียนที่อยู่นอกห้องเรียน ผู้เรียนสามารถรับฟังและติดตามการสอนของครูผู้สอนได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง และยังสามารถโต้ตอบกับครูผู้สอน หรือเพื่อนในชั้นเรียนได้ นอกจากนี้ยังสามารถเรียนในสถานที่ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดเวลา ทำให้เกิดความประหยัดและสะดวกแก่ผู้เรียน

สื่อการเรียนการสอนกับการจัดการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษาและยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็ว

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

จริยา เหนียนเฉลย (2546: 14) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งหมายถึง การนำวัสดุเครื่องมือและวิธีการมาเป็นสะพานเชื่อมโยงความรู้เนื้อหามายังผู้เรียนได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลตามจุดมุ่งหมาย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 207) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่นำความรู้ไปสู่ผู้เรียนอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ สื่อการสอนที่ใช้สิ่งพิมพ์ คือ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual Aids) หมายรวมถึง วัสดุเครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ช่วยให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และชัดเจนในเนื้อหาวิชามากขึ้น และยังส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนจนส่งผลดีต่อความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

นวัตกรรมการเรียนการสอน

นอกจากสื่อการสอนในปัจจุบันวงการศึกษาได้ให้ความสำคัญว่า นวัตกรรมการเรียนการสอน ดังเช่น ธนาธิป พรกุล (2543: 100-101) ได้อธิบายถึงนวัตกรรมการเรียนการสอน (Educational innovation) พอสรุปได้ คือ นวัตกรรมที่นำมาใช้อาจมีผู้คิดค้นขึ้นก่อนแล้วหรือคิดขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ นวัตกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแนวคิดหรือวิธีการเช่น รูปแบบการสอน การสอนแบบจุลภาค การเรียนรู้แบบร่วมมือหรือสื่อการเรียนการสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนคอมพิวเตอร์ ชุดการสอน เป็นต้น

แนวโน้มนวัตกรรมการเรียนการสอน

จริยา เหนียนเฉลย (2546: 30-31) กล่าวถึงแนวโน้มนวัตกรรมการเรียนการสอนว่าจะมีพัฒนาการต่อการศึกษาในรูปลักษณะ ดังนี้

1) ศูนย์สื่อเสริมการเรียนการสอน (Resources Center)

2) บทบาทใหม่ของครูผู้สอนจะเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้ให้การปรึกษาแนะนำในเชิงการประเมินผล การประสานงานเกี่ยวกับการเรียน จัดเตรียมโปรแกรมการเรียนและแหล่งข้อมูลมากกว่าการสอนโดยตรง

3) การสอนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) ในลักษณะการประสมประสานระหว่างการสอนกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และการสอนรายบุคคล

4) การศึกษาแบบยืดหยุ่น (Flexible Education) คือ การจัดหลักสูตรโปรแกรมการเรียนและตารางเรียนในลักษณะมีความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับการสอนทางไกล

5) การสอนโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer-Assisted Instruction) การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545: 24) กล่าวว่า ในทศวรรษนี้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้มีบทบาทสำคัญต่อโลกอย่างเห็นได้ชัด การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อศึกษาเริ่มจากรูปแบบของ CAI (Computer Assisted Instruction) CAI มีประสิทธิภาพสูงในการฝึกหัดทักษะชั้นพื้นฐานของผู้เรียน มีราคาไม่แพง สามารถเรียนได้โดยส่วนตัวหรือห้องเรียนเล็กๆ โดยไม่ต้องมีการสอนเสริมในปัจจุบัน CAI ได้รับการพัฒนาจนมีการเชื่อมต่อเข้ากับเทคโนโลยีเครือข่ายซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และทำงานร่วมกันได้ และยังสามารถสนับสนุนแนวทางการสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศทางวิชาการที่ดีขึ้น สำหรับผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ชัดเจนในเนื้อหาวิชา มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 7-9) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

การจัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเกิดได้ต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องระดับ ทุกฝ่าย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้โรงเรียนต้องประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนร่วมกันพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้นทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจ และรู้บทบาท ภารกิจ หน้าที่ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุน ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ การสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนได้รับความรู้และความสามารถในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ. ทำหน้าที่ประเมินผลการจัดการศึกษา ตรวจสอบของคุณภาพของโรงเรียน เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษา

ซึ่งในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา กล่าวว่า ความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับ 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และ 2) ปัจจัยด้านการบริหาร ซึ่งตัวบ่งชี้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2548: 2-4)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการในลักษณะต่างๆ ซึ่งทุกฝ่ายต้องศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเครือข่ายเสมือนจริง นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนยังมีส่วนสำคัญที่จะเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สื่อเป็นนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอนโดยเฉพาะสื่อด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์

ขอบข่ายของการจัดการเรียนการสอน นักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้ ดังนี้

อุดม คชพงษ์ (2548: 26) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน คือ สภาพการที่เกิดขึ้นและทำให้การจัดการเรียนการสอนที่บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น ครูประจำวิชา การกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครูผู้สอนรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความถนัดของครู จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนเพื่อบริการแก่ครู แนะนำ กำกับ ติดตาม การจัดทำการสอนและบันทึกการสอนของครู ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุปผา แก้วรักษ์ (2546: 34) ให้ทัศนะของการจัดการเรียนการสอนไว้ 4 ประการ คือ 1) การจัดทำแผนการเรียน 2) การบันทึกการสอน 3) การจัดหา จัดทำ บำรุงรักษาและส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน 4) การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

วัฒนะ ปาละพันธ์ (2546: 19) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน คือ การจัดแผนการสอน การปรับปรุงแผนการสอน การใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดหาสื่ออุปกรณ์ การจัดทำ และการบำรุงรักษา ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน และการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อตลอดจนการพัฒนางานศูนย์วิชาการเทคโนโลยี จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและนวัตกรรมต่างๆ

เบคแมน (อาแว. 2545: 55; อ้างอิงจาก Beckman. 1994:34) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล พบว่า ควรมี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) มีการวางแผนที่ดี 2) มีการจัดการที่ดี 3) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีนวัตกรรมทางการเรียนการสอน

สมศักดิ์ ณ ถลาง (2545: 37) ให้ทัศนะว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดประสบการณ์ทั้งปวงให้แก่ผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ นับตั้งแต่การจัดแผนการเรียน การกำหนดรายวิชา ทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือกเสรี การจัดครูเข้าสอน การบันทึกการสอน การจัดทำแผนการสอน ทำโครงการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดตารางสอน การส่งเสริมให้นักเรียนแข่งขันทักษะทางวิชาการและความสามารถทางวิชาการ สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อประกอบการสอน

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 53) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คือ การจัดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1) การรวบรวมรูปแบบการเรียนการสอน
2) การร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
3) การกำหนดความต้องการในเรื่องสื่อการเรียนการสอน
4) การวิเคราะห์และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน
5) การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้
6) การเตรียมการในเรื่องการเรียนการสอน
7) การเตรียมการเรื่องการประเมินผลการเรียน
8) การติดตามกำกับและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม
9) การแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอน
10) การร่วมกันแก้ปัญหาการเรียนการสอนและการประเมินผล
11) การรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
12) การจัดระบบเก็บสิ่งที่รวบรวมและจัดทำขึ้นเป็นหมวดหมู่
13) การประเมินจุดเด่น จุดด้อย หรือข้อจำกัดของหลักสูตร
14) การสร้างความภาคภูมิใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา
15) การกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนางานในหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2543: 163-164) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 งาน ดังนี้

1) การจัดทำประมวลผลการสอน
2) การจัดทำแผนการเรียน
3) การจัดตารางสอน
4) การจัดครูเข้าสอน
5) การจัดทำคู่มือนักเรียน
6) การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอน
7) การพัฒนาครูอาจารย์
8) การปรับปรุงการเรียนการสอน

กรมสามัญศึกษา (2540: 34) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ 2 ประการ คือ

1) จัดให้มีการจัดทำแผนการสอนและการบันทึกการสอนครบทุกวิชา มีการนำไปสอนอย่างสม่ำเสมอและมีการปรับปรุงแผนการสอนหรือบันทึกการสอน

2) การจัดหา จัดทำ ใช้บำรุงรักษาและผลิตสื่อออกสอนโดยจัดหา จัดทำสื่อการเรียนการสอนทุกหมวดวิชา มีการนำไปใช้ มีการบำรุงรักษาและเก็บไว้เป็นสัดส่วน ส่งเสริมการผลิตการใช้สื่อการเรียนการสอน การประเมินและพัฒนา การผลิตสื่อและอุปกรณ์

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดการเรียนการสอนไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1) การจัดทำและพัฒนาแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง
2) การจัดตารางสอน
3) การจัดครูเข้าสอน
4) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
5) การจัดหา การผลิต การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
6) การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้
7) การรวบรวมปัญหาในการเรียนการสอน
8) การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การพัฒนาการเรียนรู้เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนพฤติกรรมจากประสบการณ์การเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ดีต้องอาศัยการสนับสนุนหลายอย่าง โดยมีแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ที่มีความสำคัญ คือ ครู เปรียบเสมือนผู้จัดการหรือผู้อำนวยความสะดวก และผู้บริหารที่จะต้องมีบทบาทในการเป็นผู้ให้การส่งเสริมและสนับสนุน

4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ (กรมวิชาการ. 2545: 24) การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารการศึกษาและครูพึงทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอนที่จะต้อง

กำหนดแนวปฏิบัติต้องให้มีการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ โดยมีการวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ครบทุกรายวิชา

ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้มีการพัฒนาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการเรียน มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 29) กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการของการเรียนการสอน ที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ทราบว่าการเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ผลจากการวัดผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น อันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน

วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: 32) กล่าวโดยสรุปว่า การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน การแจ้งกระบวนการวัดผลประเมินผลให้นักเรียนทราบ การดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลการเรียนการสอน

วัฒนะ ปาระพันธุ์ (2546: 22) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผล เป็นงานที่สำคัญและจำเป็นที่สถานศึกษาต้องดำเนินการและจัดการ ให้มีบุคคลที่รับผิดชอบและดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ โดยคำนึงถึงการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีเอกสารหลักฐานในการวัดผลประเมินผล มีการพัฒนาการเก็บเอกสารเพิ่มเติม โดยลงไว้ในคอมพิวเตอร์ คือ การจัดเก็บโดยโปรแกรม ศธ. 01 เป็นต้น

นัยน์ตา ตันติวิสุทธิ์ (2546: 27) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการหาจำนวนปริมาณของสิ่งของต่างๆ ที่อาศัยเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อชี้วัดรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด สำหรับการประเมินผล หมายถึง กระบวนการนำเอาผลจากการวัดผลมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากการที่นักวิชาการได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การวัดผลและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดผลและประเมินการเรียนการสอน เปรียบเทียบกับเกณฑ์และนำผลมาใช้เพื่อตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 85) ได้ให้ทัศนคติของการวัดผล หลายถึง กระบวนการในการกำหนดค่าตัวเลขให้กับสิ่งของหรือเหตุการณ์ใดๆ อย่างมีกฎเกณฑ์ การประเมินผล หมายถึง กระบวนการใช้ดุลพินิจหรือค่านิยมในการพิจารณาตัดสินคุณค่า ความเหมาะสม หรือสัมฤทธิ์ผลของเหตุการณ์โครงการหรือสิ่งอื่นใด หลังจากการเปรียบเทียบผลการวัดกับเป้าหมายหรือกับวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนด

โกศล ศรีทอง (2543: 11) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาและจัดทำข้อมูล เพื่อนำไปใช้สำหรับการตัดสินใจในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

ยุวรี ชมทัพย์ (2542: 34-35) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน เป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องวัดผลประเมินผลการเรียนของนักเรียนว่ามีผลหรือต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นและบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้และเป็นข้อมูลปรับปรุงการสอนของครู

สุมนา ระบบ (2542: 62-63) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งในการค้นหาหรือตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นปริมาณหรือคุณภาพที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่า โดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการทดสอบหรือวัดผลมาประเมินค่าและสรุปผลออกมาโดยลงความเห็นว่า ดี-เลว ถูก-ผิด ผ่าน-ไม่ผ่าน หรือได้ระดับคะแนน

หลักในการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ประวัติและความสำคัญของศาสนาอิสลามและนำมาปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ด้านเจตคติ เกิดความยึดมั่นในหลักศรัทธา กระทำความดีตามบทบัญญัติอิสลาม และด้านทักษะการประพฤติปฏิบัติตน ตามบทบัญญัติอิสลามและนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หลักการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2546: 285) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการประเมินผลไว้ในมาตรา 26 ดังนี้ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 13)

วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: 32) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพประกอบไปด้วย การวางแผนในการวัด ประเมินผลการเรียน การกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือและการเลือกใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลและการเลือกใช้วิธีการวัดผล

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 29) กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการของการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ทราบว่าการเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ผลจากการวัดผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2546: 285) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา คือ กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจประวัติและความสำคัญของศาสนาอิสลามและนำมาปฏิบัติ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้านเจตคติ เกิดความยึดมั่นในหลักศรัทธากระทำความดี ตามบทบัญญัติอิสลามและด้านทักษะ การประพฤติปฏิบัติตนตามบทบัญญัติอิสลาม และนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545: 9) ได้อธิบายว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้โรงเรียนต้องจัดทำเกณฑ์และแนวปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน ต้องวัดผลผู้เรียนทั้งระดับชั้น และระดับโรงเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ แสดงว่าการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และเป็นหน้าที่ของโรงเรียนกับเกณฑ์คุณภาพการวัดและประเมินผลที่สำนักงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 166) ได้อธิบายว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน กล่าวคือ การวัดเป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้นๆ ส่วนการประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริง และการกระทำ ประกอบด้วย 1. ผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่างๆ เช่น จากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ 2. เกณฑ์การพิจารณา เพื่อจะใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการพิจารณาว่า เก่ง-อ่อน พอใจ-ไม่พอใจ ผ่าน-ไม่ผ่าน โดยนำผลที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3. การตัดสินใจเป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542: 7) ระบุไว้เกณฑ์ 3 ตัวชี้คุณภาพมี ดังนี้

1) เอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลที่ถูกต้อง

2) มีการประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียน

3) มีการวัดผลและประเมินผลเป็นระยะๆ และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดและการประเมินผลการศึกษา เป็นการมุ่งหาระดับที่แสดงถึงปริมาณและกำหนดเป็นตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการ วัดลักษณะและความสามารถของบุคคล โดยอาศัยข้อมูลจากการวัด เพื่อนำผลไปพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถคิดวิเคราะห์รู้จักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้มีนักวิชาการให้แนวคิดไว้ ดังนี้

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540: 239-241) ได้อธิบายว่า การวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันและมีลักษณะในรายละเอียดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การวัดเป็นการบอกเชิงปริมาณหรือการตีค่าเป็นตัวเลขตามกฎเกณฑ์ ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุ คน สิ่งของ หรือการดำเนินงานว่าบรรลุความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เก่ง หรือไม่เก่ง ดี หรือไม่ดี โดยอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากการวัดเป็นหลัก

ตามแนวคิดข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการที่จะทราบว่า การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเรื่องใด การวัดเป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขที่ได้จากการวัด ส่วนการประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าในสิ่งที่วัดได้ รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ การตรวจผลงานและการทดสอบการวัดผลการเรียนใน 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติและเจตคติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 24-25) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการวัดและประเมินผลไว้ 3 ระดับ ได้แก่

1) การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์หรือไม่ เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงงานหรือแฟ้มสะสมงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียนผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวิธีการและค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตน ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียน แต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้ทราบระดับความสำคัญของผู้เรียน

2) การวัดและประเมินผลระดับโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้รายชั้นปีและช่วงชั้น ซึ่งจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

3) การวัดและประเมินผลคุณภาพระดับชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินคุณภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับชั้นเรียนปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ซึ่งจะได้นำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) ดังนี้

1) โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2) การวัดและประเมินผลการเรียน ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร

3) การประเมินผลการเรียน ต้องประกอบด้วยการประเมิน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

4) การประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นผู้เรียน

5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้

6) ให้มีการเปรียบเทียบโอนผลการเรียนระหว่างโรงเรียนและรูปแบบการศึกษา

7) ให้โรงเรียนจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน การวัดผลและประเมินผลต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมาตรา 24(3) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 12) ดังนั้น การวัดผลและประเมินผล จึงต้องประเมินผลทั้งการทดสอบภาคความรู้ และการประเมินตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย (กรมวิชาการ. 2545: 37)

ขอบข่ายการวัดผลและประเมินผล

ขอบข่ายการวัดผลและประเมินผลการเรียน มีนักวิชาการได้ให้ทัศนคติไว้หลายท่าน ดังนี้

วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: 32) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการประเมินผล คือ การวางแผนในการวัดประเมินผลการเรียน การกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ การเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือและการเลือกใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผล การเลือกใช้วิธีการวัดผล ประเมินผลก่อนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนเพื่อการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลปลายปีหรือปลายภาค การดำเนินการการวัดผลประเมินผลการเรียนให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และการบันทึกผลการวัดผลประเมินผลในเอกสารสมุด ป.02

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 13) ได้กล่าวถึงการบริหารการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ รายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไป ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

2) การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และเตรียมการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการอย่างเป็นระบบ ในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นที่ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วย เพื่อความสะดวกในการสังเกตการณ์ ปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3) การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลการเรียน ตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียน การสอน การบันทึกการสังเกต และการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

4) การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง กรม หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

5) การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการให้ผลประเมิน เพื่อการพัฒนา ไม่ใช้การตัดสิน ได้-ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2543: 167-168) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลมีขอบข่าย ดังนี้

1) กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ดังนี้ (1) เภทของข้อสอบในการวัดผล (2) ระยะเวลาที่ใช้ในการสวน (3) มาตรฐานในการสอน (4) การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอน

2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการสอน

3) ส่งเสริมครูให้มีความรู้ทางการวัดผลประเมินผล

4) การจัดตงรางสอบ ห้องสอบ ระเบียบในการสอบและการคุมสอบ

5) ควรมีการประเมินผลการสอบหากมีข้อบกพร่อง

จากการที่นักวิชาการได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ขอบข่ายการวัดผลประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

1) การวางแผนในการวัดผลและประเมินผล

2) การกำหนดนโยบายระเบียบและเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

3) การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในการวัดและประเมินผล

4) การสร้างเครื่องมือและเลือกใช้ในการวัดผล

5) การดำเนินการวัดผลและประเมินผลปลายภาคและปลายปี

6) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการสอบ

7) การประเมินผล การวัดผลและประเมินผลโดยภาพรวม

กรมสามัญศึกษา (2540: 38-40) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนมีขอบข่ายที่สำคัญ คือ 1) การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดผลการเรียน 2) การจัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน 3) การดำเนินการเกี่ยวกับหลักฐานการวัดผลและประเมินผลการเรียน 4) มีหลักฐานงานทะเบียนนักเรียน

เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรต้น

เนื่องจากความสลับซับซ้อนของภารกิจและการเปลี่ยนแนวทางการบริหารตามการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ หรือคุณลักษณะเฉพาะหลายประการ กล่าวคือ นอกจากต้องมีคุณสมบัติได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด (เช่น ตามข้อเสนอของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา) และตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาแล้วจำต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน (ธีระ รุญเจริญ. 2547: 67)

การบริหารโรงเรียน จำเป็นต้องมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู โดยต้องกระจายอำนาจในการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นของครู ยึดเป้าหมายและโรงเรียนเป็นตัวตั้ง มิใช่ขอแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว มีความเชื่อว่า การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหารของทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนที่ตนสังกัด (ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. 2546: 221)

จากบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต้องมีฐานความคิดในการขับเคลื่อนให้คุณลักษณะของผู้บริหารที่กล่าวมาทั้งหมดสำเร็จลงได้ จากการวิจัยฉบับนี้มีตัวแปรต้น คือ ครูผู้สอน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสถานภาพของครูผู้สอนในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยจำแนกเป็นวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และระดับที่สอน (สุวรรณ ทองคำ. 2545: 72) ซึ่งจะนำมาเสนอในแต่ละด้านต่อไปนี้

วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา เป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครู ดังที่ มาลี บุญเกตุ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศ : กรณีศึกษาโรงเรียนเจี้ยไช้ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยครูที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นว่ามีการปฏิบัติโดยรวมและในองค์ประกอบมากกว่าครูที่จบปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมจิตร อุดม (2547: 108) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาภาคใต้ พบว่า วุฒิการศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญมากในกลุ่มครูที่ส่งผลต่อดัชนีวัดความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียน

มีนักการศึกษาหลายท่าน สรุปว่า วุฒิการศึกษาของครูมีผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียน เช่น เพนด์เลย์ (Pendley. 1985: 98) พบว่า วุฒิการศึกษาของครู มีผลต่อ

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จเป็นอย่างมาก มีผลงานการวิจัยหลายเรื่องที่พบว่า วุฒิการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ถวิล ประเสริฐศรี (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เขตการศึกษา 11 พบว่า บทบาทของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน

อย่างไรก็ตามได้มีงานวิจัยบางฉบับ ที่ทำการศึกษาคุณลักษณะในด้านวุฒิการศึกษาของผู้บริหารที่ต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ในบางประเด็น ดังที่ ประณาลี ยี่รัญศิริ (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวุฒิข้าราชการครู กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของครูที่แตกต่างกัน และไม่ส่งผลต่อการบริหารงาน และการปฏิบัติงาน เช่นผลการวิจัยของ โชติ เกิดบัณฑิต (2539: 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัยระดับตำบล จังหวัดราชบุรี อีกทั้งงานวิจัยของ จิราภรณ์ ไทยกิ่ง (2541: 65) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมข้าราชการครูกระทรวงศึกษาธิการ และพินิจ บุญอนันต์ (2541: 96) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสอนการศึกษาผู้ใหญ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน

ประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์การบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น งานวิจัยของ เพนด์เลย์ (สมชาย ประวัติศรีชัย. 2544: 18; อ้างอิงจาก Pendley. 1985: 98) ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากประสบการณ์ (Experience) ซึ่งหมายถึง ผลของการปะทะ (Interaction) ระหว่างระบบส่วนต่างๆ ในร่างกายของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคล ซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่มีผลมาจากการได้รับประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อม เช่น ความคล่องตัวในการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือควบคุมพฤติกรรมขณะเกิดอารมณ์ และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสามารถในการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (สุวรรณ ทองคำ. 2545: 75; อ้างอิงจาก ประดินันท์ อุปรมัย. 2528: 106-108)

กษมา แพร่ภิญโญ (2546: 91) พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทางวิชาการ โดยวิธีการฝึกอบรมและพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พัฒนาโดยกระบวนการบริหาร

พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพัฒนาโดยวิธีการส่งไปศึกษาต่อ

บุญเรือง ศรีเหรัญ (2542: 322) ได้ศึกษาความสำเร็จในการบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนและตัวนักเรียน พบว่า ประสบการณ์การสอนของครูมีผลโดยตรงต่อผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ โดยครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 5 ปี ใช้เวลาทุ่มเทในกระบวนการสอน มากกว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 2 ปี อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ สังวร งัดกระโทก (2541: 77) พบว่า ประสบการณ์ทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อารีรัตน์ หิรัญโร (2532: 141) พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ทำงานมาก (15 ปีขึ้นไป) มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ปานกลาง (6-15 ปี) และน้อย (ต่ำกว่า 5 ปี) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยา ประยูร (2540: 99); และบัณฑิต แท่นพิทักษ์ (2540: 246) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก (15 ปีขึ้นไป) มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานปานกลาง (10-15 ปี) และน้อย (น้อยกว่า 10 ปี) โกสุม ผือโย (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความแปลกแยกพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลของการวิจัยพบสรุปได้ว่า ครูอายุน้อยและครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นกลุ่มครูที่มีพฤติกรรมการทำงานในระดับต่ำ และพบว่าเวลาสอนของครูสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนของครูซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงานได้ กล่าวคือ ครูที่สอนมานานกว่า 20 ปี มีพฤติกรรมการทำงานดีกว่า และยังมีปัจจัยตัวแปรอื่นๆ เช่น ความเชื่ออำนาจในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติต่อสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครูในระดับสูง กลุ่มที่มีจิตลักษณะต่ำในด้านความเชื่ออำนาจในตน ความภาคภูมิใจในเองและทัศนคติต่อสภาพการทำงาน เป็นกลุ่มครูที่มีพฤติกรรมการทำงานในระดับต่ำ สำหรับครูที่มีจิตลักษณะซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านบวกของความแปลกแยกสูงทั้ง 4 ด้าน เป็นผู้มีปริมาณพฤติกรรมการทำงานแต่ละด้านสูงกว่าครูที่มีจิตลักษณะต่ำทั้ง 4 ด้าน และจิตลักษณะนี้ สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนและการอบรมจริยธรรมได้ในระดับสูง ตัวทำนายที่สำคัญคือ ความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีความสำพันธ์กับพฤติกรรมการสอนและการอบรมจริยธรรมในกลุ่มครูที่ทำงานซ้ำหน้าที่เดิม นอกจากนี้ยัง พบว่า ครูที่มีจิตลักษณะด้านใดด้านหนึ่งสูง เป็นผู้มีจิตลักษณะด้านอื่นสูงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อสภาพการทำงาน ความภาคภูมใจในตนเอง และความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสังคมสูงไปด้วย

อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยที่มีผลสรุปด้านคุณลักษณะ ด้านประสบการณ์ของครูในโรงเรียน ที่มีจำนวนปีต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกันในบางประเด็นต่อไปนี้ อาทิ เช่น สุจรรยา ใจหาญ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูด้านการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระด้านการอ่าน การวิเคราะห์ กิจกรรมด้านผู้เรียนไม่แตกต่างกัน และ มาลี บุญเกตุ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศ : กรณีศึกษาโรงเรียนเจี้ยไช้ อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในแต่ละองค์ประกอบ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ระดับที่สอน

จากการศึกษาสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล ในด้านวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครู ยังมีสถานภาพของระดับที่สอนที่มีส่วนในการศึกษาว่า จะมีความแตกต่างกันหรือไม่ในการมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงานวิชาการของโรงเรียน ดังที่มีเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สมศักดิ์ สิทธิวันชัย (2548: 92) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูผู้สอนในระดับช่วงชั้นที่ต่างกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และคุณธรรมจริยธรรม ที่แตกต่างกัน

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนอำนวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนอำนวยวิทย์ ไม่แตกต่าง

ความสามารถของมนุษย์เป็นผลมาจากสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถทางสมอง ประสบการณ์ และการศึกษาอบรม อีกทั้งประสบการณ์ในงานใดก็ตามย่อมส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานนั้นได้ดี จึงอนุมานได้ว่า ผู้ที่มีตำแหน่งงานต่างกันย่อมมี ประสบการณ์ ความรู้และทักษะที่ต่างกัน ส่งผลต่อการมีมุมมองและพฤติกรรมในการคิดตัดสินใจ และปฏิบัติที่แตกต่างกัน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2522: 131-132) ซึ่งในแนวคิดนี้ แสดงถึงรูปแบบการสอนที่ต่างกัน ระดับที่สอนหรือช่วงชั้นที่ต่างกัน มีส่วนทำให้ความคิดเห็น หรือมุมมองของครูต่อเหตุการณ์เดียวกันแตกต่างกันได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และระดับที่สอน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุดในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา

งานวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ผู้วิจัยจึงเลือกวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และระดับที่สอนเป็นตัวแปรต้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

วิศิษฐ์ ปิดกันภัย (2549: 60-61) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองระยอง พบว่า

1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2) ปัญหาการบริหารงานวิชาวิชาการของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และระหว่างโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

อุดม คชพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบิหารงานวิชาการของโรงเรียนอำนวยกนกศิริอนุสรณ์ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 44 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 36 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด ผลวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีประสบการณ์ในการสอน 20 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจในด้านจัดการเรียนการสอนมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและด้านบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศภายในตามลำดับ

สุณี ทรัพย์ประเสริฐ (2547: 83-85) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก วุฒิการศึกษาต่างกันมีคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวม ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินการศึกษา และด้านประกันคุณภาพการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

พัชรี โต๊ะเฮ็ง (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านงานนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้วอยู่ในระดับปานกลาง

2) ข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

3) ข้าราชการครูส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ ควรจัดครูเข้าสอนตามความถนัดและความสามารถ ควรอบรมครูในเรื่องเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ ให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อผลิตและการซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวัดผลที่ได้มาตรฐาน โรงเรียนควรจัดหาหนังสือและเอกสารที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรติดตามผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทางวิชาการในเรื่องที่ครูสนใจและต้องการ

วินัย ศรีทอง (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นัยนา ตันติวิสุทธิ์ (2546: 111-112) ได้ศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผลสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการจัดการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามขอบข่ายวิชาการ 5 ด้าน ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ด้านงานการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและเมินผล และด้นงานนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เรวดี กระโหมวงศ์ และคณะ (2546: 77-78) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพความต้องการและการพัฒนาทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า

1) การนำมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนไปใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งสามแห่ง (โรงเรียนนูรุดดิน จังหวัดนราธิวาส โรงเรียนศรีฟารีดาบารูวิทยา จังหวัดยะลาและโรงเรียนบุสตานุดดีน จังหวัดสงขลา) ในระดับปานกลาง โดยมีการปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับในการปฏิบัติสูงสุด

2) การสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการตอบสนองความต้องการและสภาพที่เป็นจริงด้านการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสามโรงเรียนได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง

เบ็ญจวรรณ สกุลเนรมิต (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาในรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวนสี่ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การวัดผลและประเมินผล และงานทะเบียนนักเรียน และประเมินผลการจัดการงานวิชาการส่วนด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพ PDCA ของเดมมิ่งในแต่ละขั้น พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา เขต 1 ใช้แนวทางการบริหารคุณภาพสี่ขั้นตอน คือ วางแผน ปฏิบัติ ติดตามและปรับปรุง

สุคนธ์ ธาระพุทธ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา กลุ่มคุรุสภากรุงเทพฯ ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในเกณฑ์มากและมากที่สุด ได้แก่ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร และหลักสูตรมีความยืดหยุ่น ปัญหา คือ ไม่เตรียมครูผู้สอนก่อนใช้หลักสูตร 2) ด้านจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัญหา คือ ครูมีภารกิจมากเกินไปและขาดการติดตามการดำเนินงาน 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนมีการวางแผนการประเมินการใช้สื่อ และจัดหานวัตกรรมเทคโนโลยี ปัญหา คือ สื่อการสอนไม่เพียงพอและไม่มีห้องสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล จัดทำกราฟแสดงผลการเรียน อบรมเทคนิคการวัดผล และจัดสอนซ่อมเสริม ปัญหา คือ การสอนซ่อมเสริมไม่ต่อเนื่อง ครูผู้สอนไม่เข้าใจการวัดประเมินผล 5) ด้านห้องสมุด ส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองให้บริการอย่างเป็นระบบ ปัญหาคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอ ครูผู้สอนมีภารกิจมากเกินไป 6) ด้านนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมประชุมปรึกษาแต่งตั้ง

คณะกรรมการและประเมินผลการนิเทศ ปัญหาคือ ครูไม่ได้รับการนิเทศฝ่ายวิชาการไม่ติดตามประเมินผล 7) ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ จัดให้มีการประชุมอบรมทางวิชาการ ปัญหา คือ ขาดงบประมาณ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามจากคำถามปลายเปิดมี ดังนี้ 1) ครูควรมีความเข้าใจในหลักสูตร 2) ควรให้ความรู้แก่ครูด้านเทคนิคการสอน 3)ให้ความรู้แก่ครูในการผลิตสื่อ 4) ควรจัดทำแผนการวัดประเมินผล 5) ควรจัดบริการที่สะดวก 6) จัดให้มีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง 7) ควรจัดอบรมอย่างทั่วถึงและนำไปปฏิบัติ

สมยศ เนินสุวรรณ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยรวม พบว่า ควรให้การอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจ เทคนิคและวิธีการต่างๆ ในด้านการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

นายวิชิต บุญเลิศ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมของโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ โดยมีแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่มีความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ 1) การจัดทำแผน โครงการด้านวิชาการประจำปี 2) การร่วมการวางแผนการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน 3) การสนับสนุนครูศึกษาหาความรู้ อบรม และศึกษาดูงาน 4) การสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอย่างเพียงพอ 5) การร่วมมือกันวางแผนการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

ยุวรี ชมทรัพย์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตจอมทอง โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการจัดการเรียนกาสอน ด้านการบริการ

และพัฒนาสนับสนุนงานด้านวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ สำนักงานเขตจอมทอง โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง พบว่า ปัญหาโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

นิเวศน์ คิดยาว (2542: 112-113) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์มีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีในสำคัญที่ระดับ .05

สมแพน จำปาหวาย (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีสภาพการบริหารงานทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านบริหารหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและเมินผลด้านห้องสมุด ด้านการนิเทศภายในงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อำนาจ นาชัย (2542: 102) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจงานด้านวิชาการ ในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุด เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดและวิเคราะห์ปัญหาและขั้นตอนการตัดสินใจทางเลือกมากที่สุด ส่วนครู อาจารย์โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในขันตอนการค้นหารวบรวมและกลั่นกรองข่าวสารข้อมูลต่างๆ และขั้นตอนประเมินทางเลือกมากที่สุด

รังสฤษฎ์ โยมศรีเคน (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

สุนทร วิไลลักษณ์ (2540: 100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามทัศนคติ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ การวัดผลและประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา มีประสบการณ์การทำงาน และมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษามีประสบการณ์การทำงานและมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

อีเกอร์ (Eager. 1987: 141) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญได้แก่ 1) การแสดงให้เห็นว่ามีความสนใจต่อนักเรียน 2) การภูมิใจในโรงเรียนและความสำเร็จของนักเรียน 3) การใช้โปรแกรมการเรียนที่มีคุณภาพต่อนักเรียน 4) มีความเชื่อว่าเราเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล 5) แสดงความสนใจนักเรียนแต่ละคน 6) ฟังความคิดเห็นของนักเรียน 7) จัดหลักสูตรที่สนองต่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 8) มีการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน 9) พัฒนาโปรแกรมการเรียนที่นักเรียนพอใจ 10) เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน 11) มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนถึงความก้าวหน้าของนักเรียน 12) แจ้งให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมที่เขาควรประพฤติ

มินุดิน (Minudin:1987) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในรัฐซาบาห์ประเทศมาเลเซีย พบว่า ผู้บริหารมีหน้าที่หลัก ดังนี้ การประเมินแผนงานโครงการของโรงเรียน กระตุ้นครูอาจารย์ให้หาประสบการณ์เพิ่มเติม ชี้แจงเป้าหมายของโรงเรียนให้ครูอาจารย์ทราบ ชักนำการดำเนินงานแผนงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จ สอนนักเรียนแก้ไขปัญหาและปกป้องวิกฤตการณ์ที่เกิดกับโรงเรียน

มาร์เทลลาโร (กฤษฎา อาแว. 2534: 59; อ้างอิงจาก Martellaro. 1984: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีผลสำเร็จทางวิชาการในรัฐแม็กซิโก โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการศึกษาที่ผ่านมาว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ในการคุมการศึกษาและอิทธิพลที่เป็นไปได้จากข้อมูลที่สามารถหาได้จากข้อมูลที่สามารถหาได้ โดยใช้ตัวแปรจากผลสรุปการทดสอบทักษะเบื้องต้นของนักเรียนระดับชั้นที่ 5,8 และ11 ในปี 1979, 1980 และ 1981 ในรัฐนิวแม็กซิโก ผลการศึกษา พบว่า ถึงแม้สหสัมพันธ์ที่พบตามแบบเพียร์สันมีแนวโน้มจะบ่งชี้ถึง

ความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น เช่น จำนวนร้อยละของนักเรียนได้เรียนศีลธรรมจรรยาของนักศึกษาเบื้องต้นและตัวแปรอื่นๆ จะถูกรวมในรูปแบบดังกล่าวก็ไม่ปรากฏความสัมพันธ์และดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลจะเชื่อหรือยอมรับว่าขนาดของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

แมททอกซ์ (ทิพยวรรณ อากาศวิภาต. 2537: 51; อ้างอิงจาก Mattox. 1978: 60161-A) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานทางวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศ การประเมินผล การปรับปรุงการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

ดีซอเทล (Desautel: 1978) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมในรัฐดาโกตาเหนือ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่ให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ เพราะบทบาทการเป็นผู้นำในด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน

แมคเคธี (สุจันทนีสังขดุลย์. 2548: 65; อ้างอิงจาก Mc Cathy. 1971: The Role of the Secondary School Principal in New Jersey. pp 1971A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐนิวเจอร์ซี่ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู พบว่า กลุ่มครูมีความเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานวิชาการและความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการ และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพมากที่สุด

จากผลงานวิจัยที่กล่าวถึง พอสรุปได้ว่า ขนาดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการปฏิบัติงานทางวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศ การประเมินผล การปรับปรุงการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างกันตามสภาพความพร้อมในแต่ละโรงเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการของโรงเรียนโดยมุ่งที่การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และประสบการณ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่นิเทศการสอน ประเมินผลงานทางวิชาการ การวางแผน ปรับปรุงวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ เพราะถือว่างานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2553 ใน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางกอกวิทยา(มูลนิธิ) โรงเรียนอิสลามสันติชน โรงเรียนอัลวารุ้ลอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนาศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนศาสนวิทยา โรงเรียนอัลกุรรออ์วิทยา รวมจำนวนครูผู้สอนทั้งสิ้น 191 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2553 ใน 6 โรงเรียน จำนวน 128 คน โดยมีการกำหนดกลุ่ม ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามระดับที่สอน คือ อนุบาล-มัธยม จำนวน 2 โรงเรียน และระดับมัธยม จำนวน 4 โรงเรียน ดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามระดับที่สอน คือ อนุบาล-มัธยม และมัธยม ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน

ระดับที่เปิดสอน	โรงเรียน	ครูผู้สอน	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อนุบาล-มัธยม	อิสลามสันติชน	81	54
	อัลวารุ้ลอิสลาม	27	18
มัธยม	บางกอกวิทยา(มูลนิธิ)	26	18
	สอนศาสนาศาสนูปถัมภ์	42	28
	ศาสนวิทยา	14	9
	อัลกุรรออ์วิทยา	1	1
	รวม	191	128

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิด

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นลักษณะแบบตรวจรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน จำนวน 2 ข้อ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

การสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารตำราบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามแล้วสร้างแบบสอบถามโดยให้เนื้อหาของข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เกี่ยวกับงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ทั้งสำนวนภาษาและความชัดเจนในข้อความ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามในแต่ละข้อเพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง .80-1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนทินกรพิทยานุสรณ์ จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 โดยด้านการวางแผนงานวิชาการเท่ากับ .91 ด้านการพัฒนาหลักสูตรเท่ากับ .92 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ .85 และด้านการวัดผลและประเมินผลเท่ากับ .81

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไปจัดทำชุดแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวมรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากหนังสือ วารสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีข้อคำถามหลักเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร แต่ผู้วิจัยสามารถดัดแปลงข้อความของข้อคำถามให้คงความหมายเดิม รวมทั้งสามารถตั้งคำถามใหม่เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้น เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จากผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน

3. นำแบบสอบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เรียบร้อยไปสัมภาษณ์กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้จากครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอต่อผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับนัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน ทั้ง 6 โรงเรียน

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดตารางการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยประสานงานเพื่อขอนัดวันเวลาการสัมภาษณ์ ในวันที่ผู้วิจัยเดินทางไปส่งแบบสอบถามที่โรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียนด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดไว้ได้รับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง รอบแรก 116 ฉบับและผู้วิจัยไปรับแบบสอบถาม รอบสองอีก 12 ฉบับ รวมได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

ตาราง 3 แสดงจำนวนผู้บริหาร

ระดับที่เปิดสอน	โรงเรียน	ผู้บริหารที่ตอบแบบสัมภาษณ์
อนุบาล-มัธยม	อิสลามสันติชน	2
	อัลวารุ้ลอิสลาม	1
มัธยม	บางกอกวิทยา(มูลนิธิ)	2
	สอนศาสนาศาสนูปถัมภ์	3
	ศาสนวิทยา	2
	อัลกุรรออ์วิทยา	3
	รวม	13

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดมาจัดกระทำ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

2. ลงรหัสหมายเลขแบบสอบถามแต่ละฉบับตามรายชื่อโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

3. ให้คะแนนแบบสอบถามตอนที่ 2 ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ด (Likert) โดยแปลผล ดังนี้

ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นประจำอยู่เสมอหรือบ่อยที่สุด หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ บ่อยครั้ง แต่ไม่เป็นประจำ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมาก ให้ 4 คะแนน

ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นครั้งคราว หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ น้อยหรือนานๆ ครั้ง หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อย ให้ 2 คะแนน

ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ น้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ข้อมูลแบบสอบถาม

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาใส่รหัส (Coding) และให้คะแนนแล้วบันทึกในแบบบันทึกสำหรับประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยให้คะแนนแบบสอบถามดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อรายด้านและโดยรวมทุกด้านและในการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของวิเชียรเกตุสิงห์. (2538: 9) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด

1.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้สถิติ t-test (Independent) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แบบบันทึกการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (ContentAnalysis) หาความถี่ (Frequency) จัดลำดับเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลของแต่ละงานเป็นความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติสำหรับการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective Congruence Index : IOC) เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

การทดสอบสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน" ใช้สถิติการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test (Independent)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้จัดลำดับผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการแจกแจงแบบ t
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการแจกแจงแบบ F
df	แทน	ค่าระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
P	แทน	ความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปรากฏผลตามตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

สถานภาพ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 128)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา		
1) ปริญญาตรี	100	78.1
2) สูงกว่าปริญญาตรี	28	21.9
รวม	**128**	**100.0**
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1) ต่ำกว่า 10 ปี	100	78.1
2) 10 ปีขึ้นไป	28	21.9
รวม	**128**	**100.0**
3. ระดับที่สอน		
1) อนุบาล-มัธยม	72	56.3
2) มัธยม	56	43.7
รวม	**128**	**100.0**

จากตาราง 4 แสดงว่าครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.1 และเป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.9 มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.1 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.9 เป็นครูที่สอนในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล-มัธยม คิดเป็นร้อยละ 56.3 และเป็นครูที่สอนในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยม คิดเป็นร้อยละ 43.7

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวม รายด้านและรายข้อของงาน 4 ด้าน คือด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ปรากฏผลตามตาราง 5-9

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวม และรายด้าน (n = 128)

ด้าน	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการวางแผนงานวิชาการ	3.10	.72	ปานกลาง
2.	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.18	.71	ปานกลาง
3.	ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	3.06	.68	ปานกลาง
4.	ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.26	.74	ปานกลาง
	รวม	**3.15**	**.65**	**ปานกลาง**

จากตาราง 5 แสดงว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวางแผนงานวิชาการจำแนกเป็นรายข้อ (n = 128)

ข้อ	การวางแผนงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	วางแผนความรับผิดชอบทุกระดับให้กับบุคคลที่ทำงานในโรงเรียน	3.18	.99	ปานกลาง
2.	กำหนดแผนงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน	3.01	.87	ปานกลาง
3.	มีความรอบรู้ในการวางแผน มีความรู้ ความสามารถ ชี้นำครูได้	3.18	.84	ปานกลาง
4.	ดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียน จนถึงการจัดการเรียนการสอน	3.12	.93	ปานกลาง
5.	กำหนดเป้าหมายของการทำงานโดยครูและคณะกรรมการโรงเรียน	3.10	.99	ปานกลาง
6.	พิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อแนวทางที่จะช่วยให้แผนที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้	3.14	.91	ปานกลาง
7.	ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการงานวิชาการ	3.13	.88	ปานกลาง
8.	เลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของงานตามหน้าที่	3.15	.88	ปานกลาง
9.	แปลโอกาสให้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำเอาแผนที่มีอยู่ไปใช้อย่างมีเหตุผล	3.06	.88	ปานกลาง
10.	ประเมินผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานและการประเมินผลรวบยอด	2.98	.88	ปานกลาง
	รวม	**3.10**	**.72**	**ปานกลาง**

จากตาราง 6 แสดงว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวางแผนงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำแนกเป็นรายข้อ (n = 128)

ข้อ	การพัฒนาหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	จัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.15	1.01	ปานกลาง
2.	สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรโดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรมสัมมนา	3.27	.99	ปานกลาง
3.	ส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบอย่างเพียงพอครบทุกระดับชั้น	3.06	.85	ปานกลาง
4.	จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยเชิญโต๊ะอีหม่ามหรือผู้มีความรู้ด้านศาสนา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำ	3.14	1.04	ปานกลาง
5.	พัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	3.19	.91	ปานกลาง
6.	จัดการเรียนการสอนเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน	3.06	.89	ปานกลาง
7.	บริหารการใช้หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมเชื่อมโยงกันตามมาตรฐาน	3.20	.78	ปานกลาง
8.	จัดการกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.36	.89	ปานกลาง
9.	นำข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน	3.18	.83	ปานกลาง
10.	ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคลระดับชั้นจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรของโรงเรียน	3.17	.89	ปานกลาง
	รวม	**3.18**	**.71**	**ปานกลาง**

จากตาราง 7 แสดงว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ (n = 128)

ข้อ	การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	จัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.26	.81	ปานกลาง
2.	ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้	3.01	.91	ปานกลาง
3.	จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	2.98	.86	ปานกลาง
4.	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพอย่างหลากหลาย	3.10	.85	ปานกลาง
5.	ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.90	.95	ปานกลาง
6.	จัดให้มีมุมหนังสือ คู่มือครู แผนการสอนและเอกสารที่ครูใช้ศึกษาค้นคว้า	2.88	.96	ปานกลาง
7.	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำเนื้อหา	3.04	.91	ปานกลาง
8.	ส่งเสริมครูให้เตรียมการสอนของครูให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น	3.14	.89	ปานกลาง
9.	นิเทศกระบวนการเรียนการสอนภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.21	.96	ปานกลาง
10.	ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.10	.94	ปานกลาง
	รวม	**3.06**	**.68**	**ปานกลาง**

จากตาราง 8 แสดงว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานกรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวัดผลและประเมินผลจำแนกเป็นรายข้อ (n = 128)

ข้อ	การวัดผลและประเมินผล	ระดับการปฏิบัติงาน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	กำหนดระยะเวลาของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน	3.21	.93	ปานกลาง
2.	ชี้แจงนักเรียนทุกครั้งในการประเมินผล โดยต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรที่กำหนด	3.41	.96	ปานกลาง
3.	จัดทำหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเป็นคู่มืออย่างละเอียดเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน	3.24	.92	ปานกลาง
4.	การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน	3.13	.89	ปานกลาง
5.	วัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงตรงกับเกณฑ์การประเมินผลของหลักสูตร	3.20	.87	ปานกลาง
6.	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	3.09	.91	ปานกลาง
7.	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแบบทดสอบนักเรียนทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติควบคู่กันไป	3.38	.90	ปานกลาง
8.	ควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียนอย่างมีระบบและถูกต้องตามระเบียบ	3.28	.86	ปานกลาง
9.	จัดทำข้อมูล สถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้เป็นหลักฐาน	3.38	.89	ปานกลาง
10.	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษากำหนด	3.27	.88	ปานกลาง
	รวม	**3.26**	**.74**	**ปานกลาง**

จากตาราง 9 แสดงว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการวัดผลและประเมินผลตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและระดับที่สอน ปรากฏผลตามตาราง 10-16

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ	วุฒิการศึกษา				t
	ปริญญาตรี (n = 100)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 28)		
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	3.07	.75	3.24	.56	1.162
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.15	.75	3.29	.51	0.912
3. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	3.03	.71	3.18	.58	1.000
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.21	.77	3.45	.55	1.529
รวม	**3.11**	**.69**	**3.29**	**.49**	**1.261**

จากตาราง 10 แสดงว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
	ต่ำกว่า 10 ปี (n = 100)		10 ปีขึ้นไป (n = 28)		
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	3.09	.69	3.17	.78	0.533
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.17	.71	3.22	.69	0.366
3. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	3.04	.65	3.13	.79	0.560
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.24	.72	3.31	.79	0.445
รวม	**3.13**	**.64**	**3.21**	**.69**	**0.518**

จากตาราง 11 แสดงว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับที่สอน

การบริหารงานวิชาการ	ระดับที่สอน				t
	อนุบาล-มัธยม (n =72)		มัธยม (n = 56)		
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	3.29	.67	2.85	.71	3.651**
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.29	.65	3.02	.75	2.223*
3. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	3.16	.65	2.93	.71	1.902
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.40	.67	3.08	.78	2.553*
รวม	**3.29**	**.59**	**2.97**	**.68**	**2.825****

*p < .05

**p < .01

จากตาราง 12 แสดงว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับที่สอน โดยรวมพบว่า ครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการวางแผนงานวิชาการครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผลครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปรากฏผลตามตาราง 13-14

ตาราง 13 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ข้อ	ปัญหาการบริหารงานวิชาการ	ความถี่	ร้อยละ
1.	ขาดแคลนครูที่ตรงกับรายวิชาที่สอน	8	13.11
2.	ครูขาดความรู้และเทคนิควิธีในการที่จะเลือกใช้ เครื่องมือในการวัดและประเมินผล	8	13.11
3.	งบประมาณไม่เพียงพอ	7	11.48
4.	ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมา	7	11.48
5.	ครูไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน	6	9.84
6.	ปัญหาโครงสร้างวิชามากกว่าที่อื่น	6	9.84
7.	ครูไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรมีการเปลี่ยนบ่อยๆ	6	9.84
8.	นักเรียนต้องรับภาระในเรื่องของการเรียนมากกว่าสามัญ	5	8.20
9.	ครูศาสนาไม่เข้าใจเรื่องการเขียนแผนการสอน	4	6.56
10.	จัดรายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไม่ได้เต็มที่	4	6.56
	รวม	**61**	**100.00**

จากตาราง 13 แสดงว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีปัญหาการขาดแคลนครูที่ตรงกับรายวิชาที่สอนและครูขาดความรู้และเทคนิควิธีในการที่จะเลือกใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมากที่สุด ร้อยละ 13.11 รองลงมาเป็นปัญหางบประมาณไม่เพียงพอและครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมา ร้อยละ 11.48

ตาราง 14 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

ข้อ	ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการ	ความถี่	ร้อยละ
1.	ควรรับครูที่ตรงตามวุฒิและจัดครูเข้าอบรมในวิชาที่ตนสอนเพิ่มเติม	7	14.58
2.	ควรจัดครูเข้าอบรมเพราะเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด	6	12.50
3.	ควรจัดครูให้ตรงกับวิชาเอกที่จบมาและจัดอบรมเพื่อให้ครูรู้วิธีการต่างๆ	6	12.50
4.	ควรจัดงานประจำปี เช่น จัดเลี้ยงโต๊ะจีนหาเงินงบประมาณ	5	10.42
5.	ผู้บริหารควรเปลี่ยนแนวคิดใหม่ๆ	5	10.42
6.	ควรจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลและประเมินผล	5	10.42
7.	พยายามเอาวิชาที่เป็นศาสนาเชื่อมต่อทางด้านสามัญให้ได้โดยให้สอดคล้องกันควบคู่กัน	4	8.33
8.	ควรเชิญคนที่มีความรู้เรื่องหลักสูตรมาให้ความรู้แก่ครู	4	8.33
9.	ควรหารือร่วมกับโรงเรียนที่เป็นอิสลามคู่สามัญด้วยกันหาทีมผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการจริงๆ มาวางแผนงานวิชาการ	4	8.33
10.	ต้องมีการร่างหลักสูตรกับบุคคลใน 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารที่โรงเรียน ฝ่ายกรรมการสถานศึกษา ฝ่ายผู้ปกครองหรือชุมชนและฝ่ายตัวแทนจากเขตพื้นที่	2	4.17
	รวม	**48**	**100.00**

จากตาราง 14 แสดงว่าข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือควรรับครูที่ตรงตามวุฒิและจัดครูเข้าอบรมในวิชาที่ตนสอนเพิ่มเติม ร้อยละ 14.58 รองลงมา คือ ควรจัดครูเข้าอบรมเพราะเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดและควรจัดครูให้ตรงกับวิชาเอกที่จบมาและจัดอบรมเพื่อให้ครูรู้วิธีการต่างๆ ร้อยละ 12.50

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมุติฐานของการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

2. สมมุติฐานของการวิจัย

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีระดับที่สอนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน จำนวน 191 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน ต่อจากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับที่เปิดสอนเป็นฐานและทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1. ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน จำนวน 13 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95

2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 2 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 6 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับนัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน ใน 6 โรงเรียน

4. ได้รับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง รอบแรก 116 ฉบับ และผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามรอบสองอีก 12 ฉบับ รวมได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยนำข้อมูลมาประมวลผล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้านและรายข้อ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test (Independent)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยนำแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดมาตรวจจัดกลุ่มของคำถามและแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละตามจำนวนของคำตอบในแต่ละด้าน นำไปวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการอภิปรายผลต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล สรุปผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน ผลปรากฏดังนี้

2.1 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

2.2 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

2.3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับที่สอนโดยรวม พบว่า ครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ ครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการวัดผลและประเมินผล ครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า มีปัญหาการขาดแคลนครูที่ตรงกับรายวิชาที่สอน และครูขาดความรู้และเทคนิควิธีในการที่จะเลือกใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมากที่สุด ร้อยละ 13.11 รองลงมาเป็นปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ และครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมา ร้อยละ 11.48

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ควรรับครูที่ตรงตามวุฒิและจัดครูเข้าอบรมในวิชาที่ตนสอนเพิ่มเติม ร้อยละ 14.58 รองลงมา คือ ควรจัดครูเข้าอบรมเพราะเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดและควรจัดครูให้ตรงกับวิชาเอกที่จบมาและจัดอบรมเพื่อให้ครูรู้วิธีการต่างๆ ร้อยละ 12.50

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วพร้อมกันในหลายๆ เรื่อง รวมถึงมีการปรับใช้หลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ส่งผลให้งานด้านการบริหารวิชาการซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องในด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 34-37) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้การจัดการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สำหรับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ครูมีส่วนร่วมจัดทำแผนงานโครงการงานวิชาการ รวมถึงการกำหนดแผนงาน กำหนดเป้าหมายของการทำงาน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติไม่ถึงกับมาก โรงเรียนวางแผนความรับผิดชอบให้กับบุคคลที่ทำงานในโรงเรียน

ยังไม่สอดคล้องกัน เช่น มีการมอบหมายงานให้กับครูผู้สอนไม่ตรงกับวุฒิที่จบมา และมอบหมายให้ครูคนเดียวสอนหลายวิชาเนื่องจากการขาดแคลนครูในบางรายวิชา และจำนวนครูมีไม่เพียงพอ ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและโครงการงานวิชาการให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ นาชัย (2542: 102) สรุปผลว่า ครูอาจารย์ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจงานด้านวิชาการในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุดและสอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2543: 211) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการด้านการวางแผน จะต้องทำอย่างมีระบบและเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 34-37) ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนงานวิชาการ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การวางแผนงานวิชาการในโรงเรียนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายเพื่อเป็นทิศทางในการทำงาน เพราะการวางแผนจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งควรมีการประเมินผลงานในการทำงานของบุคคล วางแผนงานวิชาการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนเพื่อรวมกลุ่มพลังภายในโรงเรียน และโรงเรียนควรดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียนจนถึงการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับชุมศักดิ์ อินทร์รัก (2545: 2) กล่าวว่า สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นหัวใจของกระบวนการบริหารงานวิชาการ คือ การวางแผน เนื่องจากการวางแผนเป็นกระบวนการคิดก่อนลงมือปฏิบัติ ดังมีคำกล่าวเสมอว่า “หากวางแผนดีแล้วก็เปรียบเสมือนการดำเนินงานได้สำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” และโรงเรียนควรกำหนดแผนงานในเรื่องความรับผิดชอบให้กับครูผู้สอนอย่างชัดเจนตามความถนัดและความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รมิตา วารีย์ (2546: บทคัดย่อ) พบว่า จากอดีตจนถึงปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางโรงเรียนมีการดำเนินการยังไม่เป็นระบบ บุคลากรบางคนไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน มีการทำงานซ้ำซ้อน ส่วนงานวิจัยของ ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: บทคัดย่อ) สรุปผลว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางสำคัญในการบริหารงานวิชาการว่า ควรจัดครูเข้าสอนตามความถนัดและความสามารถ

ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นเพราะโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่รัฐให้ปรับใช้หลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพราะฉะนั้นหลักสูตรยังอยู่ในช่วงดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 2 (2543: 10) และสอดคล้องกับบทสรุปการบริหารหลักสูตรตามแนวคิดของนักวิชาการ กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้นั้นควรจะประกอบด้วยการเตรียมการในการใช้หลักสูตร ซึ่งหมายถึงการเตรียมการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรของครูผู้สอนตลอดจนการจัดครูเข้าสอนอย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของครูและเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: บทคัดย่อ) สรุปผลว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ คือ อบรมครูอาจารย์เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายโครงสร้างแนวดำเนินการของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535: 76-77) ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร

และการดำเนินการใช้หลักสูตรนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มีความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนาหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2546: 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการนั้นเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และในมาตรา 24(3) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 12)

ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นเพราะโรงเรียนยังไม่พร้อมในเรื่องการปรับกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นคำสั่งที่ใหม่ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงดำเนินการ รวมถึงโรงเรียนมีการนิเทศกระบวนการเรียนการสอนภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพ มีระดับการปฏิบัติบ้างไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ศรีทอง (2546: บทคัดย่อ) สรุปผลว่า ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนที่จะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งครูบางท่านยังยึดติดตำรามากเกินไป ถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยายหรือยึดตัวเองเป็นสำคัญ รวมถึงการเรียนการสอนก็จะเป็นไปในลักษณะให้ความรู้ ให้เด็กท่องจำอย่างเดียว การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 32 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน และมาตรา 22 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546:15) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันควรเปลี่ยนจากการสอนแบบครูเป็นจุดศูนย์กลางมาเป็นเด็กเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 22) กล่าวไว้ว่า ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นเพราะโรงเรียนมีการควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียนอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่

เพียงใด มีระดับการปฏิบัติอยู่บ้างไม่มาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วิสิษฐ์ ปิดกันภัย (2546: 32) ได้กล่าวถึง การวัดประเมินผลการเรียน คือ การกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ การเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือ และการเลือกใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผล การเลือกใช้วิธีการวัดผลประเมินผลก่อนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนเพื่อการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลปลายปีหรือปลายภาค สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545: 9) ได้อธิบายว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โรงเรียนต้องจัดทำเกณฑ์และแนวปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน ต้องวัดผลผู้เรียนทั้งระดับชั้นและระดับโรงเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและสอดคล้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับไพบูลย์ กุลมงคล (2546: 29) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการของการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ทราบว่าการเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ผลจากการวัดผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น อันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการประเมินผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายและการวัดผลและประเมินผลจะต้องประเมินผลทั้งการทดสอบภาคความรู้และการประเมินตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 37)

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับที่สอนอภิปรายผลได้ ดังนี้

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามระดับที่สอน โดยรวม พบว่า ครูที่สอนระดับอนุบาล-มัธยมกับครูที่สอนระดับมัธยมมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนการสอนต่างระดับกัน อีกทั้งใช้หลักสูตรแตกต่างกันลักษณะงานวิชาการต่างกัน คือ กลุ่มหนึ่งใช้หลักสูตรอนุบาลและอีกกลุ่มใช้หลักสูตรมัธยมซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนการสอนย่อมไม่เหมือนกัน ดังนั้น ความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522: 131-132) กล่าวถึง ความสามารถของมนุษย์เป็นผลมาจาก

สิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถทางสมอง ประสบการณ์ และการศึกษาอบรม อีกทั้ง ประสบการณ์ในงานใดก็ตามย่อมส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานนั้นได้ดี จึงอนุมานได้ว่า ผู้ที่มีตำแหน่งงานต่างกันย่อมมีประสบการณ์ ความรู้และทักษะที่ต่างกัน ส่งผลต่อการมีมุมมองและพฤติกรรมในการคิดตัดสินใจ และปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งในแนวคิดนี้แสดงถึงรูปแบบการสอนที่ต่างกัน ระดับที่สอนหรือช่วงชั้นที่ต่างกันมีส่วนทำให้ความคิดเห็นหรือมุมมองของครูต่อเหตุการณ์เดียวกันแตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระดับที่สอนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรเร่งพัฒนางานวิชาการด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผลให้มากขึ้น ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยการส่งครูเข้าอบรม เพื่อครูจะได้วิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายและเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญในด้านอื่นๆ เช่น งานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานปกครอง งานอาคารสถานที่ งานสัมพันธ์ชุมชนเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านงานวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล ภู่ประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ทิปส์พับลิเคชั่น.

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัญฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

----------. (2543). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.* กรุงเทพมฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2544). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด : การบูรณาการ.* กรุงเทพฯ: การศาสนา.

----------. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ทิปส์พับลิเคชั่น.

----------. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

----------. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

----------. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2547). *โครงการยกระดับโรงเรียนขนาดเล็กสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

----------. (2549). *6 เดือนแห่งการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

----------. กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การประเมินผลจากสภาพจริง.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2540). *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2542). *แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

----------. (2545). *กรมสามัญศึกษา 2545.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา 2. (2543). *สภาพปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.* สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมเขตการศึกษา 2 ยะลา. เขตการศึกษา 2 ยะลา.

กระทรวงศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรพื้นฐานการศึกษา44 แกนกลาง 51.* สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2554. จาก http://Curriculumeducation 44-51.blogspot.com

กฤษฎา อาแว. (2534). *การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี.* ปริญญานิพนธ์ กศ. ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กษมา แพร่ภิญโญ. (2546). *การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับวิธีการในการพัฒนาทางวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนทวาราวดีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์.

เกษม วัฒนชัย. (2545). *การปฏิรูปการศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

โกศล ศรีทอง. (2543). *คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา เขต 5.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โกสุม ผือโย. (2548). *ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา: เทนิค*การพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน (2546). ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการจัดการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้า. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2553 จาก http://www.opec.go.th/knowledge/knowhow/knowhow.html

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คีรีบูณ สุวรรณคีรี และคณะ. (2532). การวิจัยประมวลผลโครงการพัฒนาวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอาเซียน. ถ่ายเอกสาร.

ฆนัท ธาตุทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.*กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัญ มะลูลีม; กิติมา อมรทัต; และพรพิมล ตรีโชติ. (2539). *ไทยกับโลกมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาชาวไทย-มุสลิม.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จริยา เหนียนเฉลย. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

จิรพร เตียววิรัตน์. (2546). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในสหวิทยาเขตกรุงธนบุรี 3.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ถ่ายเอกสาร.

จิราภรณ์ ไทยกิ่ง. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมข้าราชการครูกระทรวงศึกษาธิการ.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จำนง แสงอำไพ. (2542). *การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) เขตการศึกษา 2 และเขตการศึกษา 3.* วิทยานิพนธ์ ศบ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

เจตนา ลี้สุวรรณ (2543). *การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ชนาธิป พรกุล. (2544). แคทส์ : *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชบา เด็ดดวง. (2549). *การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชนิษฐภัค สิงหลกะ. (2549). การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชิดชนก เชิงเชาว์และคณะ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้.* ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี).

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2545). *การบริหารงานวิชาการ.* ปัตตานี : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2546). ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา : ประมวลสาระชุดวิชาหน่วยที่ 1- 5. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

เชาวลิต จงมี. (2548). *การศึกษาความรอบรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์* กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โชติ เกิดบัณฑิต. (2539). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัยระดับตำบล จังหวัดราชบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ดำริ บุญชู. (2546, กันยายน). การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. *วารสารวิชาการ.* 6(9): 16-20.

ถวิล ประเสริฐศรี. (2547). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร การศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. ถ่ายเอกสาร.

ทิพวรรณ อากาศวิภาต. (2537). *การบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทิศนา แขมมณี. (2543). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โมเดลซิปปาในเอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ.* นครสวรรค์: สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลาดยาว.

----------. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาธิป พรกุล. (2543). *แคทส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัชชัย อดิเทพสถิต. (2546, พฤษภาคม-สิงหาคม). E-Learning กับห้องเรียนเสมือนจริง Virtual Classroom. *วารสารวิทยบริการ.* 14(2): 62-63.

ธำรง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: เอราวัณการพิมพ์.

ธีระ รุญเจริญ. (2547, ตุลาคม). ประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.* 1(1): 36-47.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2541, 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์). ธรรมรัฐแห่งชาติและเรื่องที่ชวนให้คิดต่อเนื่อง. *เนชั่นสุดสัปดาห์.* หน้า 81. ถ่ายเอกสาร.

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์; และคณะ. (2545). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

นัยนา ตันติวิสุทธิ์. (2546). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นารี อาแว. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงามวิชาการของหัวหน้าภาควิชาคณะพยาบาลศาสตร์.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

นิเวศน์ คิดยาว. (2542). *ความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โนรี ใส่ใจ และคณะ. (2536). *รายงานการวิจัยเรื่องวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตการศึกษา 2 และ 3 ปีการศึกษา 2535.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

บัณฑิต แท่นพิทักษ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำอำนาจความศรัทธาและความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญเรือง ศรีเหรัญ. (2542). *การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเรือน หมั้นทรัพย์. (2538). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัญฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุปผา แก้วรักษ์. (2546). *การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ : เขต 3.* ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.

เบ็ญจวรรณ สกุลเนรมิต. (2543). *การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* กรุงเทพฯ: ธนาเพรสแอนด์กราฟฟิค.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). *นโยบายและการวางแผน : หลักและทฤษฎี.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

ประณาลี ยี่รัญศิริ. (2548). *การศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประดินันท์ อุปรมัย. (2528). จิตวิทยาเกี่ยวกับผู้เรียนในระบบการเรียนการสอน. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน.* 106-108. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

ประวิทย์ มาดีประเสริฐ. (2536). *ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารงานวิชาการในเขตการศึกษา 6 .* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

ประสงค์ หอมชื่น. (2547). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประเทือง สังข์นาค. (2545). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคนครนายก.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

----------. (2543). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: สุเนตรฟิล์ม.

----------. (2544). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

----------. (2546). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

พรรณี จิตรกาญจน์; และคณะ. (2532). การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนชั้นม.ต้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

พรรณี ชุติวัฒนธาดา. (2545, กรกฎาคม). เครือข่ายเสมือนหนึ่งนวัตกรรมที่ช่วยการเรียนการสอน. *วารสารวิชาการ.* 5(7): 19.

พัชรี โต๊ะเฮง. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.

พันธณีย์ วิหคโต. (2545, ธันวาคม). การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่อง. *วารสารวิชาการ.* 5(12): 13-14.

พิชัย เสงี่ยมจิตต์. (2542). *การบริหารงานเฉพาะด้านในสถาบันอุดมศึกษา.* อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พินิจ บุญอนันต์. (2541). *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสอนการศึกษาผู้ใหญ่ในเรือนจำและทัณฑสถาน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิเชฏฐ์ ดงปัดถา. (2544). *การบริหารวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญจันทร์ ภูมิเทศ. (2543). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งชาติไทย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ไพบูลย์ กุลมงคล. (2546). *ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

ไพบูลย์ แจ่มพงษ์. (2541, มิถุนายน). การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *การศึกษาเอกชน.* 8(77): 38-40.

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *เอกสารการประกอบการสอนวิชาบริหาร 300 การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารประกอบการสอน).

ภิญโญ สาธร. (2526). *การบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: องค์การศึกษาคุรุสภา.

ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2547,กันยายน). การปรับกระบวนทัศน์กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารพวงแสด.* 23(27): 1-2.

มารศรี สุธานิธิ. (2540). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มาลี บุญเกตุ. (2546). *การศึกษาการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศ : กรณีศึกษาโรงเรียนเจี้ยไช้อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : แนวคิดเชิงปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ.* 5(5): 11-18.

ยุวรี ชมทรัพย์. (2542). *ประถมศึกษา สำนักงานเขตจิมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร. ชลบุรี.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

รมิตา วารีย์. (2546). *ความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดกระบี่.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

รุจิร์ ภู่สาระ; และจันทรานี สงวนนาม. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

รุ่ง แก้วแดง. (2540). *การบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 1.* กรุงเทพฯ: โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศน์.

รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ. (2550). *เอกสารประกอบการสอนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* สงขลา: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. (เอกสารประกอบการสอน).

เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพความต้องการและการพัฒนาทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.* สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วัฒนะ ปาละพันธ์. (2546). *ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนศรีราชา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* กรุงเทพฯ: แอลทีเพรส.

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน. (2542). *"ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 12".* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

วิชิต บุญเลิศ. (2543). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

วิทยา ประยูร. (2540). *การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล ในจังหวัดเชียงใหม่.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

วินัย ดิสสงค์. (2549). *การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: อักษราอักษร.

วินัย สะมาอูน. (2543). *การจัดการศึกษาทางเลือกในแบบศูนย์การเรียนโดยสถาบันศาสนาอิสลามในประเทศไทย.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2538, มิถุนายน-กันยายน). แนวคิดการพัฒนางานงานวิชาการในโรงเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์.* 18(2): 30.

วิศิษฐ์ ปิดกันภัย. (2546). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองระยอง.* ปริญญานิพนธ์ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

ศยาภรณ์ ไกรเสริม. (2553). *การศึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัญฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศราวุธ บรอฮีมี. (2550). *ตัวแปรที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2532). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนาศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศันสนีย์ เครือชะเอม. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมศึกษา กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิริจัน บำรุง. (2549). *การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ทวิภาคี) อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2545). *การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ของโรงเรียนอำนวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2545). *แนวทางการปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.* กรุงเทพหมานคร.

สมจิตร อุดม. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในภาคใต้.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมชาย ประวัติศรีชัย. (2544). *ประสิทธิภาพของการบริหารโครงการโรงเรียนสีขาวของผู้บริหารสถานศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.

สมนึก ธาตุทอง. (2548). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.* นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

สมยศ เนินสุวรรณ. (2543). *ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2541,มกราคม). มิติคุณภาพของโรงเรียนเอกชน. *วารสารกองทุนสงเคราะห์.* 7(72): 15.

สมศักดิ์ ด่านเดชา. (2543). *ทักษะการบริหารงานและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ วรอินทร์. (2536). *แนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ในทัศนะผู้บริหารโรงเรียน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ สิทธิวันชัย. (2548). *การศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนปฐมศึกษาสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่-คุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

----------. (2545). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สังวรณ์ งัดกระโทก. (2541). *จับชีพจรการศึกษาโลก: บทวิเคราะห์กระแสความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของนานาประเทศในรอบปี 2540-2541.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สิทธิชัย จันทานนท์. (2548). *ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุจรรยา ใจหาญ. (2548). *การศึกษาการปฏิบัติงานของครูด้านการวัดผลและการประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุจันทนี สังขดุลย์. (2548). *การศึกษาบทบาทของครูในงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนเขตพระนครกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนทร วิไลลักษณ์. (2540). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนทรี ไพรสุวรรณ. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุมนา ระบบ. (2542). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

สุมาลี จันทร์ชลอ. (2542). *การวัดและประเมินผล.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

สุมาลี สังขะไชย. (2541). ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4. ปริญญามหาบัณฑิต ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

สุวรรณ ทองคำ. (2545). *สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.

สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2544). *เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

สุณี ทรัพย์ประเสริฐ. (2547). *การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสริมวิทย์ นิลรัตน์. (2535). *การปฏิบัติงานของผู้จัดการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 .* วิทยานิพนธ์ ศบ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2522). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช. ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2546). *การบริหารสถานศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2545). *คู่มือดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

----------. (2545). *คู่มือดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2542). *เอกสารสรุปภาคกิจนโยบายและผลงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

----------. (2541ก). *ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงเล่ม 5.* กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2540). *การบริหารวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรัญญา สุชาสิโนบล. (2545,ธันวาคม). การสอนแบบบูรณาการ (Integration Instruction. *วารสารวิชาการ.* 5(12): 20-26.

อัญชลี โพธิ์ทอง; และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

อามีนะห์ ดำรงผล. (2544). *สาระน่ารู้เกี่ยวกับมุสลิม.* กรุงเทพฯ: นัทชา พับลิชชิ่งจำกัด.

อารีรัตน์ หิรัญโร. (2532). *แบบผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร

อำนาจ นาไชย. (2542). *ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครพนม.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.

อุดม คชพงษ์. (2548). *ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอำนวยกนกศิริอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.

อเนก นิมมานนิรชร. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.

อเนก ธรรมนิต. (2549). *การศึกษาการพัฒนาทางวิชาการของครูโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลจันทบุรีสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เอกรินทร์ สี่มหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

Burke, Joan. Marillyn. (1997). An*Investigation of Trends in k-12 Mathematics Curriculum Development Process as Perceived by chief Administrators in New Jersey Public School. Dissertation Abstract International.* 56(10): 784-A.

Desavtel, R.A. (1978). Administrative Role Perceptions of North Dakota Elementary SchoolPrincipal as Related to Selected Dimension of Administrative Function. *DissertationAbstracts Intemationa*l. 39(4): 42-A.

DeRoche, Edward E. (1987). *An Administrator's Guide for Evaluation Program and Personnel : An Effective School Approach. 2 nd ed.* Boston: Allyn and Bacon.

Eager, Hedley John. (1987, May). Identification of key strategies for School Effectiveness and How They are Implemented as Perceived by Administrators and teachers inSelected Exemplay Private Secondary Schools. *Dissertation Abstracts International.* 48(08A): 141.

Garvin, D.A. (1988). *Managing quality The Strategic and Competitive Edge.* New York: Collier Macmillan Canada, Inc.

Gibson, James L; & Donnelly, James H. (1982). *Organization : Behavior : Structure. Processes. 4 th ed. Texas*: Business Publication.

Knezevich, Stephen J. (1984). *Administration of Public Education. 4 th ed.* New York: Harper and Row.

Martellaro, Helena Christina. (1983). The Relationship of School Enrollment Size to Academic Achievement in New Mexico. *Dissertation Abstracts International.* 45(4): 348-A; May,.

Minudin.O.B. (1987). The Role of The Secondary School Principal as Perceived by Secondary School Principals in Sabah. Malaysia. *Dissertation Abstracts Intermational.* 47(7): 2403-A.

Msolla, JoherJermiah. (1999). Assessing Administrative Skills and Knowledge of Teacher' College Principles in Tanzania, *Dissertation Abstracts Internaticnal A.(CD-ROM).* 33(01): 1993 Available: UMI: Dissertation Abstracts (1995, February). Mattox, Donalds. "A study of Inservice Needs of Illinois Public School Elementary Principals," *Dissertation Abstracts International. University Microfilm International.* 12(1): 1; June, 1987.

Pendley, K.L. (1985, June). Effective Educational Leadership to Personality Characteristics, Interpersonal Behaviors and Leadership Style. *Dissertation Abstracts International.* 47(1A): 43. Photocopied.

Tanner, James Roland. (1981). Effect on Leadership, Climate and Demographic Factors on School Effectiveness: AnAction Research Project in Leadership Development. *Dissertation Abstracts International.* 43(02): 333-A

Taba. Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practic.* New York: Harcourt. Brace. and World. inc. 1962.

Williams, Francine Foster. (1994, March). Clinical Supervision Implementation Strategies and Behavioral Changes: An Ethnography of Elementary School Personal *Dissertation Abstracts International.* 54(7): 2425-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2
2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล
3. คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ และไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านหรือผู้ใดทั้งสิ้น จึงขอความกรุณาจากท่าน ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง
4. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ดังนี้
   ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
   ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยขอรับรองว่า คำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และใช้ในการวิจัยเท่านั้น และหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับที่สอน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. วุฒิการศึกษาของท่าน
   - ☐ ปริญญาตรี
   - ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

2. ประสบการณ์การทำงานของท่าน
   - ☐ ต่ำกว่า 10 ปี
   - ☐ 10 ปีขึ้นไป

3. ระดับที่ท่านสอน
   - ☐ อนุบาล
   - ☐ ประถมศึกษา
   - ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
   - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนกระทำในการบริหารงานวิชาการที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

เกณฑ์การพิจารณา

มากที่สุด หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเป็นประจำอยู่เสมอหรือบ่อยที่สุด

มาก หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการบ่อยครั้งแต่ไม่เป็นประจำ

ปานกลาง หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเป็นครั้งคราว

น้อย หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อยหรือนานๆ ครั้ง

น้อยที่สุด หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการน้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	**การวางแผนงานวิชาการ** วางแผนความรับผิดชอบทุกระดับให้กับบุคคลที่ทำงานในโรงเรียน					
2	กำหนดแผนงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน					
3	มีความรอบรู้ในการวางแผน มีความรู้ความสามารถ ชี้นำครูได้					
4	ดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียนจนถึงการจัดการเรียนการสอน					
5	กำหนดเป้าหมายของการทำงานโดยครูและคณะกรรมการโรงเรียน					

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	พิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้แผนที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้					
7	ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการงานวิชาการ					
8	เลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของงานตามหน้าที่					
9	แปลโอกาสให้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำเอาแผนที่มีอยู่ไปใช้อย่างมีเหตุผล					
10	ประเมินผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานและการประเมินผลรวบยอด					
11	**การพัฒนาหลักสูตร** จัดให้มีการประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
12	สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรโดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรม สัมมนา					
13	ส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบอย่างเพียงพอครบทุกระดับชั้น					
14	จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น โดยเชิญโต๊ะอีหม่ามหรือผู้มีความรู้ด้านศาสนา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำ					
15	พัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน					
16	จัดการเรียนการสอนเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน					

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17	บริหารการใช้หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมเชื่อมโยงกันตามมาตรฐาน					
18	จัดการกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรม					
19	นำข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน					
20	ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ระดับชั้น จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรของโรงเรียน					
21	**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้** จัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
22	ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้					
23	จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
24	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพอย่างหลากหลาย					
25	ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
26	จัดให้มีมุมหนังสือ คู่มือครู แผนการสอนและเอกสารที่ครูใช้ศึกษาค้นคว้า					
27	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำเนื้อหา					

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28	ส่งเสริมครูให้เตรียมการสอนของครู ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น					
29	นิเทศกระบวนการเรียนการสอนภายใน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
30	ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอน ของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
31	**การวัดผลและประเมินผล** กำหนดระยะเวลาของการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ อย่างชัดเจน					
32	ชี้แจงนักเรียนทุกครั้งในการประเมินผล โดยต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรกำหนด					
33	จัดทำหลักเกณฑ์การวัดผลและ ประเมินผลเป็นคู่มืออย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน					
34	การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน					
35	วัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ตรงกับเกณฑ์การประเมินผล ของหลักสูตร					
36	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อ การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน					

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
37	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแบบทดสอบนักเรียนทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติควบคู่กันไป					
38	ควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียนอย่างมีระบบและถูกต้องตามระเบียบ					
39	จัดทำข้อมูลสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้เป็นหลักฐาน					
40	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษากำหนด					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของท่านว่าประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล อย่างไรบ้าง

3. จากปัญหาที่เกิดขึ้นท่านมีข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล อย่างไรบ้าง

ผู้วิจัยขอรับรองว่า คำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ในการวิจัยเท่านั้น และหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ท่านประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้านต่อไปนี้อย่างไรบ้าง ขอให้ท่านกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับด้านการวางแผนงานวิชาการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับด้านการพัฒนาหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับด้านการวัดผลและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากปัญหาที่เกิดขึ้นท่านมีข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการ 4 ด้านต่อไปนี้ อย่างไรบ้าง

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการวางแผนงานวิชาการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการพัฒนาหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการวัดผลและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.นิตย์ โรจน์รัตนวาณิชย์ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ดร.สุวพร เซ็มเฮง ประธานและกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาการทดสอบและการวัดผลทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางสาวกิตติมา วงษ์สันต์
   ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกอกวิทยา (มูลนิธิ)
   กรุงเทพมหานคร
4. นางสาวธนิดา แสงจันดา
   หัวหน้าฝ่ายวิชาการ (มัธยม) โรงเรียนวัดปากบ่อ
   กรุงเทพมหานคร
5. นางสาววัฒนา วงษ์สันต์
   หัวหน้าฝ่ายอนุบาลโรงเรียนอิสลามสันติชน
   กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดการบริหารงานวิชาการตามนิยาม
0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดการบริหารงานวิชาการตรงตามนิยาม
-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดการบริหารงานวิชาการตรงตามนิยาม

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	หมายเหตุ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	**การวางแผนงานวิชาการ** วางแผนความรับผิดชอบทุกระดับให้กับบุคคลที่ทำงานในโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
2	กำหนดแผนงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน	1	1	1	1	1	4	**1.00**	**ใช้ได้**
3	มีความรอบรู้ในการวางแผน มีความรู้ความสามารถ ชี้นำครูได้	1	1	0	1	1	4	**0.80**	**ใช้ได้**
4	ดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การรับสมัครผู้เรียน จนถึงการจัดการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
5	กำหนดเป้าหมายของการทำงานโดยครูและคณะกรรมการโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
6	พิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อแนวทางที่จะช่วยให้แผนที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
7	ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการงานวิชาการ	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
8	เลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของงานตามหน้าที่	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
9	แปลโอกาสให้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำเอาแผนที่มีอยู่ไปใช้อย่างมีเหตุผล	1	0	1	1	1	4	**0.80**	**ใช้ได้**

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	หมายเหตุ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
10	ประเมินผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานและการประเมินผลรวบยอด	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
11	**การพัฒนาหลักสูตร** จัดให้มีการประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
12	สนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตร โดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรม สัมมนา	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
13	ส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบอย่างเพียงพอครบทุกระดับชั้น	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
14	จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยเชิญโต๊ะอีหม่ามหรือผู้มีความรู้ด้านศาสนา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำ	1	1	1	1	0	4	**0.80**	**ใช้ได้**
15	พัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
16	จัดการเรียนการสอนเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน	1	1	1	0	1	4	**0.80**	**ใช้ได้**
17	บริหารการใช้หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมเชื่อมโยงกันตามมาตรฐาน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
18	จัดการกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรม	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
19	นำข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
20	ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคลระดับชั้น จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	หมายเหตุ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
21	**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้** จัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
22	ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
23	จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
24	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพอย่างหลากหลาย	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
25	ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
26	จัดให้มีมุมหนังสือ คู่มือครู แผนการสอนและเอกสารที่ครูใช้ศึกษาค้นคว้า	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
27	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้มากกว่าการท่องจำเนื้อหา	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
28	ส่งเสริมครูให้เตรียมการสอนของครูให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
29	นิเทศกระบวนการเรียนการสอนภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
30	ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
31	**การวัดผลและประเมินผล** กำหนดระยะเวลาของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน	1	1	0	1	1	4	**1.00**	**ใช้ได้**

ข้อ	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	หมายเหตุ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
32	ชี้แจงนักเรียนทุกครั้งในการประเมินผล โดยต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรกำหนด	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
33	จัดทำหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล เป็นคู่มืออย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
34	การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน	1	1	1	0	1	4	**1.00**	**ใช้ได้**
35	วัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ตรงกับเกณฑ์การประเมินผลของหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
36	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
37	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแบบทดสอบนักเรียน ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติควบคู่กันไป	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
38	ควบคุมและดำเนินการวัดผลการเรียน อย่างมีระบบและถูกต้องตามระเบียบ	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
39	จัดทำข้อมูลสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้เป็นหลักฐาน	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**
40	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผล และประเมินผลการเรียนให้สอดคล้อง ครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษากำหนด	1	1	1	1	1	5	**1.00**	**ใช้ได้**

ภาคผนวก ง

จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2550

ที่	ชื่อโรงเรียน/ที่อยู่	จำนวน ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ	จำนวนครู		จำนวนนักเรียน		ระดับที่เปิดสอน
			สามัญ	ศาสนา	สามัญ	ศาสนา	
1	โรงเรียน บางกอกวิทยา(มูลนิธิ) เขตวังทองหลาง	2	26	-	392	-	ม.1-6
2	โรงเรียน อิสลามสันติชน เขตวังทองหลาง	2	81	-	1,445		อ.1-ม.6
3	โรงเรียน อัลวารุ้ลอิสลาม เขตห้วยขวาง	3	27	-	302	-	อ.1-ม.3
4	โรงเรียน สอนศาสนา ศาสนูปถัมภ์ เขตประเวศ	3	21	21	168	168	ม.1-3
5	โรงเรียน อิกเราะสามัญศึกษา เขตสะพานสูง	3	16	9	384	-	อ.-ป.6
6	โรงเรียน ศาสนวิทยา เขตหนองจอก	2	8	6	65	-	ม.1-3
7	โรงเรียน อัลกุรรออ์วิทยา เขตประเวศ	3	1		32	-	ม.1-3
	รวม	18	180	36	2,956		
	รวมทั้งหมด	18	216		2,956		

ที่มา: สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ข้อมูล ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2550

ภาคผนวก จ

หนังสือราชการ

หนังสือขอความอนุเคราะห์

เพื่อพัฒนาเครื่องมืองานการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/ ๑๕๗๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-9434-766

ที่ ศธ 0519.12/2615

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกอกวิทยา (มูลนิธิ)

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ที่ ศธ 0519.12/2616

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามสันติชน

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ที่ ศธ 0519.12/2617

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอัลวารุ้ลอิสลาม

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ที่ ศธ 0519.12/2618

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศาสนวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ที่ ศธ 0519.12/2619

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอัลกุรรออ์วิทยา

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ที่ ศธ 0519.12/2620

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนศาสนาศาสนูปถัมภ์

เนื่องด้วย นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 และ แบบสัมภาษณ์การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5067
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-943-4766

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาวพวงเพชร บุญยะใบ
วันเดือนปีเกิด	16 มิถุนายน 2520
สถานที่เกิด	อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	48/2 หมู่ 9 ซอยลาดพร้าว 114 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูผู้สอน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางกอกวิทยา (มูลนิธิ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 ซอยลาดพร้าว 112 ถนนลาดพร้าว แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร จังหวัดหนองบัวลำภู
พ.ศ. 2548	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร